

irritam extat. Et si non debet oppugnaretur, ut idem Dicitur. ut
statetur post Imol. in L. creditor. §. i. ff. de appella. Et
Aut. But. in d. §. perre. Et in tract. de no. ar. 4. notis. 46. Nicol.
Almo. Granatieri.

- l Quam theoricam.) Vide Aut. Gass. in eo, quem edidit de
ganti tract. ad Formulam Cameralis obligationis, ubi breuiter r
eruditur tamen, multa ad propositam materiam differis.
- m Debent enim.) Ratio est, quod * aduersarij appellationi ad-
46 bare possunt, quia appellatio communis est, ita Franc. docet
in e. directa. col. pe. 5. concl. de appell. cui tamen appellationi
infra decem dies adherendum esse Alex. consuls. cons. 101. Et
125. lib. 5. consensumq; Gass. Laud. Arch. Dami. Et Franc. post
Glo. in c. ut circa. §. alioquin, in verbo, adherentes, de elect. in
6. Rois dicit. 225. adherentes, in no. Bal. in athen. hodie col. 2.
ver. quare nunquid. C. de app. Guid. Pap. dec. 12. Et 78 Et 436.
Arti. n. l. pntiamus. ca. 3. ver. Et primo ff. de acq. har. Et Fel. in
e. super. in fin. de re iud. ex quibus hanc esse recipiendam opi-
50 nionem nemo est, qui non videat. P. squadeo. ut possit a quam ap-
pellationi appellatur adhaerere, non possit appellans ea iunctio
sua renunciare appellationi. per Cyn. Bal. Et Sal. in l. eadem
litteras. C. quando pro. non est neces. Parpur. in l. postquam
lit. nu. 112. C. de pact. Et Tiracq. de vtroq; retract. ad fin. tit. 5.
36. nu. 25. Et hac est communis opinio, esse Gem. de irica. pos-
55 ses. §. 4. ver. Hinc voluit Innoc. prop. suam. Sed hac de re vo-
de Brasas. in c. interposita. §. ille denique. 7. vsque si de app.
tradensum decem limit. ad rez. illius text. quod appellans sua
appellationi renunciare possit. Nicol. Auto. Granatieri.
- n Nec possit.) Et vsque adeo verum est, ut * no parium volun-
61 tate, nec iudicis consensu tempus decem dierum ad appellandum
prorogari possit, Bald. in athen. ei qui, col. fin. ver. quare nunquid
C. de temp. appell. Et iterum in athen. hodie. C. de appell. ubi vo-
luit, quod si sententia ex parium consensu in causa appellatione
eis post decem dies interposita proferatur, nullum haberet ro-
bur atque efficaciam, Et Bald. sententia se subscribere P. aut.
Cast. Et Ro. in l. 2. ff. de re iud. Abb. cons. 77. lib. 2. Cons. in sing.
suis in verb. appellatio interponitur, Et Fel. in cap. penul. col. 5.
in fi. vers. secunda declaratio, de iud. Et huiusce rei illa est ratio
quia terminus decemq; ad appellandum ab ipsa lege praefixum
est, qui quidem terminus quatuordecim a lege datur, finit
D d 2

fice

LIBER

huc iudicis ministerio huc eo accedente, ut est communis Doctorum sententia, a iudice praelegari, aut abbe cuiari nequaquam potest, etiam in illa fundente causa, nisi aliter à lege expressum reperitur. ita post ceteros Ias. refert in l. qui pro tribuna. li, numero 22. ff. de re iud. vide etiam laci, namque in hac materia non idem communis est sensus. pluresque Alexand. refert opinionem, neminem receptam, quam dixerimus est conclusio. Nicolaus Antonicus Grammaticus,

- o Sed maior.) A die * scientia decem dies appellandum cur.
32 vere pro tempore habetur, alias extra si per annum & ultra quis statisset, appellandi via sibi praestituta nequaquam esset. Glos. in cap. ad ead. de appell. in 6. dicitur. Bart. Bald. ceterique in auct. hodie. C. de. l. ita. decis. 49. si fertur sententia. & rursus dec. 362. cum iura & decis. 127. appellatus. in no. & decis. 500. nisi si feratur. in amig. sequitur & hoc Franc. in cap. bona. in l. 6. versic. 3. de appel. in quibus Firm in tract. de epis. lib. 1. par. 1. in 7. q. 10. par. 3. vers. in tra. dicit. eiusdem libri conferunt dicta per Alex. cons. 39. v. si nam. 11. & 12. & cons. 189. v. si coi. v. in si lib. 2. & Gram. cons. 66. nobilis Georgius. Nicolaus Antonicus Grammaticus.

- p Qui audit.) Qui * verus quique factus contumax dicitur.
33 Alex. declaratorem videat, & post eum Ias. in l. propterandum si sit autem reus. C. de iud. Bar. & Imol. in l. ex consensu. §. ult. ff. de appel. Maria. Sanna. in tract. de Cuius art. 27. num. 28. cum seq. ubi affirmum rem explicat, & Fell. in praxi in 4. p. a. in ver. & si confitebantur nu. 3. atq; Aff. dec. 19. nu. 3. ubi omnes communiter concludunt, illum dici verum contumacem, quem personalis citatio apprehenderit, & comparere contempserit, sed si verò, quando domi citatus factus fuit, & si denunciationem domi factam cuilibet scire praesumatur, ut Astar. Bart. & Bald. in l. si iuror. C. de peric. iur. Bald. tamen cum temperamento hoc in religis in cap. quoniam frequenter §. perit ut li. non concessi. nisi à domesticis vel amicis citatio domi facta. denunciata fuisset cui sententia quam plures Doctor. se subijcipere quas illas Tiraquell. de viroque retract. §. 9. in glossa. 2. numero quadragesimo, qua de re videat in cap. cum sit Romana, de appellat. Insuper. decis. 3. & Alias. in tract. praesumpti. regul. 3. praesumpti. 16. num. 2. Qui verus contumax non auditur appellans. l. 1. C. quer. appell. non recip. l. ex consensu. §. ultim. ff. de appell.

Vireo

utrobique scrib. Franc. in c. sepe. in l. 1. c. 12. quest. de appell. Con-
 utrum scilicet contumacem ad appellandum admitti debeat, aut
 si locus dubitandi relinquatur. Et per Gloss. communibus sus-
 fraguus à Doct. approbata in clem. 1. de delo c. contum. ubi
 præsertim mal. c. per eundem consp. 126 Bar. in l. 1. c. de in-
 integ. rest. Bal. in l. non ex d. e. C. quando prox non est necesse Do-
 ct. in l. propterandum. §. c. si quidem. C. de iud. Gloss. in cap. non
 scilicet de appell. in 6 Innocen. in cap. ut lit. non contest. c. An-
 35 gel. in §. 1. insti. de oblig. qua ex delicto nasci. Et notandum quod præcur-
 sor palis, quando verus est contumax, non auditur appell. sed
 nec etiam ipse procurator, qui verè tamen contumax efficit, ut
 tradit Cur. Sumier in l. 1. §. si procurator. num. 12 ff. si quis ius-
 des. non obtemp. hoc tamen sanè intelligendum erit nã licet pro-
 curator verus contumax ad appellandum non admittatur, non
 tamen dominus præiudicium inferre possit, quin ipse appellare
 non valeat, c. hoc opinio communis est, ut ibidem Cur. ipse re-
 statur. Nicol. Anto. Granatius

9 Quæ tamen.) Quando * in dies quis gravatur, illud sem-
 36 per appellare posse nulli dubium esse debet, exempli gratia: si
 quisquam carceribus detineatur, quia semper gravatur, semper
 ei appellare potest: Ita erit. Bar. in tract. synd. in verb. appellatio.
 Ias. in l. prætor ait. §. si aliquando nu. 9 ff. de re. ope. nunc. c.
 Franc. in c. super ea. ij. c. ea. ex parte. 1. de app. ubi tamen limi-
 tat, nisi expresse iudex illum iussit carceri et mancipatum fuisse
 se pronuntiasset, tunc etenim infra decem dies appellare oportet
 c. huius sententia confirmat. M. tra. in præd. in 6. par. vers. ap-
 pellatio num. 209. qui alias quoque auctoritate allegat. Nicol.
 Anto. Granatius.

1 Eadem quoque.) Adde Felia. post carceres, quæ eis in 6.
 ult. c. 1. §. de ser. c. quod hic dicitur, amplius locum habere, etiam
 si dies feriata in honorem Dei esset. Bar. in l. 1. §. diu ff. quando
 appel. fit.

f Appellamus autem.) Vide Gram. dec. 36. num. 76. cum
 37 sequen. ubi laud. quod * appellatio coram iudice (si tamen eius
 præsentia haberi potest) interpretari debet, alias nullius robore
 est, sed ita tamen si iudex abesse illam etiam præsentem si ap-
 pellator inveniret, ut eo loci Gram. tradit, qui ad rem multa et
 gerit, c. Dec. in c. superpositum. num. 4 de appella. Casad. quoque
 decisore octava ad appellationem, ubi appellationis formam.

De 3. laro

Item tradit, quando iudici praesentia haberi non potest. ibi que
§ 2. si iudex non invenitur, & coram honesta persona quis appellat-
urris (cum de iure hoc facti species permittatur) an ad eundem
pro Appellatis redire debeat? Quod de re Aegid. etiam legat
cand. 381. si post. & l. in l. Gualter. §. quid si is, num. 9. ff.
de liber. & post. ubi animadvertit hoc casu adhibitis iustibus
appellationem coram honesta persona faciendum esse. Quod &
tradidit Prapof. in ca. si iudex. num. 8. de appell. ubi commu-
nem opinionem esse testatur hanc appellationem fieri oportere
coram honestis viris, sed non coram uno, & rebellione prout igitur.
Verum & si regulariter coram iudice appellandum sit, tamen ubi
in iudicio solum sed ubique iudici praesentari possit, voluit Bal.
in athen. que supplicatio. C. de pres. imp. off. quoniam sequitur
Alexand. in l. 1. §. de belli in add. ad Baro ff. de appell. etiam
de nobis. l. in l. more nam. 13. ff. de ser. Ceterum Bald. dixit
in d. athen. que supplicatio, quod soli notario absque iudice ap-
pellatio praesentari potest, cui consensus Card. in d. de. 2. §. simi-
liter. q. 1. de appell. verum tamen hoc intelligendum erit, quod
de iudici praesentia haberi non potest, ut supra dictum fuit, &
habetur per Guid. Vap. decis. 436. num. 64. vide etiam eun-
dem Bald. in l. apertissimi. col. 1. C. de iudic. & in l. 2. C. de
his qui per nos. iud. non appell. Socin. laud. consil. 45. lib. 1.
Corn. consil. 292. col. 2. lib. 3. & Abb. in c. si iudex. col. 1. & in ibi
Franc. atque Dec. item. hanc appel. Min. Ant. Grauat

*¶ Semper in scriptis. J Appellatio * in scriptis tunc dicitur,*
§ 3. cum appellaturus libellus inscriptis porrigitur, utque adeo ut
non sufficiat dicere notario scribere à tali sententia me appellare.
Quidem & fortius si una voce distaret, & notarius scriberet,
inhiberemur appellatio in scriptis non diceretur: elapsque
decem diebus sententia in rem iudicatam transiret, atque exten-
guitioni demandaretur. ita bellè Franc. adnotat in ca. ut debi-
tur. col. 7. vers. tertio queritur, de appell. sequantur Corn. consil.
95. lib. 4. l. in l. 1. col. 3. C. de eden. & Maran. in praxi. in
6. part. in versis appellatio. num. 127. ubi animadvertendum
esse ait quod ius in scriptis appellare necesse est, veluti in inter-
locutionibus. Nicolaus Antonius Grauatius.

*¶ Quo casu. J Advertendum admonet, quando * voce una ap-*
pellatur, quid illi, atque iudice pro tribunali appellatio pro-
ponitur, aliis nullius esset efficacia, adeo ut lapsa decennio in in-
dicat-

dicatum sententia transferri, ut citius loco Maran. decet nume.
 128. & ultra eum, Specul. legar in tit. de appell. & Cerna. d.
 canj. 95. lib. 4. ubi quando statim vna voce à diffinitiva ap-
 pellatur, sufficit appellatorem dicere, appello, quod à notario in
 actis scribere faciat, Si verò ex intervallo appellat, tunc in scri-
 ptis appellare oportet, aliter non valet appellatio, & Ias. citis
 tradit. in l. 1. num. 10 ff. de edic. Et visum fuit Speculatori ut
 supra & Ioan. And. ibi, in additamentis, notum notissimum esse
 pro tribunali appellare, ut vna voce quis appellare dicatur,
 sed etiam antequam iudex ad extraneos dimittisset alius, &
 si aliter, quo ad hoc positivum existimaverit Bart. in l. lau-
 gatoribus. C. de appellatio cui Bald. ibi consensit. Tu Doll. re
 loci legar, & Franc. in cap. si iustus, de appell. atque Lausfron.
 in cap. quoniam contra in verba interloquutionis, col. 16. versic.
 sequitur aliqua videre de proba. nam super huiusmodi quomodo
 & quando incontinenti fieri dicatur, in varias opiniones inter-
 pretes diffusi sunt, ut tradunt etiam Alexand. Ares. & Ias.
 in l. divorcio. ff. solus matrimonii & Tiraquell. plura conge-
 rent de utroque retrah. de retrah. convent. §. 1. Glos. 1. nam.
 6. nec non Franc. Marc. decis. Delph. 169. & 170. & iterum
 eo i. Ias. in l. 4. p. condemnatum. n. 30. ff. de rei iud. in l. edita.
 nu. 16. C. de edic. & rursus in l. si quis ita. §. Scia nu. 14. ff. de
 6. verb. obi. & Prapaf. in c. quod restit. 3. q. 1. ubi * quando incon-
 tinenti fieri dicatur arbitrio iudicis relinquendum ait, & hanc
 opinionem esse communem asserit. Sed Maran. præstat loco,
 num. 125. testatur, incontinenti dici, cum iudex pro tribunali se-
 det, non dimittens tamen ad extraneos alius, puta si ad præ-
 dictum iussit, & sic ad album iudicio extraneum, & postea ad
 tribunal reuersus fuisset, nam tunc non diceretur incontinenti.
 Idemque etiam esset, si appellans ad extraneos alius dimittisset,
 & deinde appellaverit, vide cum. Et tamen casus in quo non
 satis esset vna voce appellare, sed omnino in scriptis, ut in
 casu sum de voluntione ad Romanam curiam, iuxta sermone
 cap. cordi, de appellation. 6. & tradunt Arch. & Ioann.
 And. in cap. cupientes de elect. & Rot. decis. 385 Si appellatur,
 Et in n. Quid verò dicendum sit, illa de quotidiana quæstione, quò-
 do vna voce quispiam appellat, cum reservatione tamen appel-
 landi inscribit, & deinde inscripsit appellat. quaenam appella-
 tio prior an posterior valida sit? que quidè magni est effectus

D d 4 agit.

nasceretur, ut scilicet quando appellationis tempus currere incipit
Idem Alex. in l. de post. Bart. in l. cum procurator §. si domi-
mus ff. de nou. op. nu. in alijsq; concludit, quid prior appella-
tio efficax est, cum temperamento tamen quoniam prior appella-
tio valuerit, si non minime, ut puta, quia ab interlocutoria
non permittitur, ut alibi diximus) tunc posterior in scriptis va-
leat, & hanc opinionem receptiorem esse affirmat, quicquid in
canoniarum Alex. & las. in d. l. cum procurator §. si detinuit
nu. 12. valuerit, pro qua opinione consulti responderunt. Pau.
Cast. cons. 7. & 170. lib. 1. & Re/cons. 41. quatuor amplius
Franc. in cap. tua nobis, volum. 1. ver. secunda concl. de app. ubi
in hac quasi septem facit conclusiones, & Abb. in ea distell. col.
ult. ead. tit. licet eadem sermone pugnant ab illa opinione desine-
rit in ea bona eo sit. Ioan. And. alijsque quos citat aduersari-
bus inherendo, quorum opinioni ibi Dec. quoque num. 28. se sub-
scribit, quinimo ait inter Doctores canonum communem opinio-
nem esse. Qua de re videas Guid. Pap. decis. 436 num. 91. Ni-
colaus Amanius Gravatus.

1. Inoleuit.) *Vide Auctorem infra in princ. l. lib.*
2. Quae alia.) *Adde Franc. in cap. e. distell. volum. penultim.*
versic. quinta can. de appell.
3. Consecutus.) *Optima * canela est, in appellatione aposto-*
43 *los petere, licet de iure infra 30. dies semper peti possint. & re-*
pi l. iudicibus. C. de appell. cap. ab eo. eodem tit. in xi. Qui qui
dem apostoli sapius peti debent l. 1. ff. de libel. dimis. & proditum
est à Bald. in l. eos. §. apostolos C. de appell. ab Affl. in cons.
reg. Neap. appellationum tempora in 9. not. nu. 18. & ibi quo-
nam modo in Regno obseruetur. Guido Papa dec. 436 num. 11.
& Castad. decis. 3. nu. 3. de appell. Iam etenim apostoli de sub-
stantia appellationis, idcirco eos petere necessum est, Rota decif.
50. in not. de appell. alijs 336. §. appelletur num. 1. cum seqq.
64 *Quor * quidem satis est bis petere, & ita verbum sapius inter*
pretatur. Rota decif. 57. in eo. tit. alijs 409. §. audier, num. 2.
& possum unico contextu instantier ac sapius peti. Clem. quam-
uis. de appell. veluti vsu receptum est, in ipsa appellati one plu-
ries petere, usque ea, quod si appellans infra dictum tempus eos
non receperit, aut petierit, appellationi renunciasse videtur. d.
65 *et ab eo & d. item. quamuis. Ceterum * in ambiguo positum, est*
quam-

quando triginta dies currere incipiant, an scilicet à die sententia, vel appellationis, & hac in controversia à Dec. in variis sententiis itum est, ut patet ex decis. Rot. 19 in 20. Nannulus enim à die interposita appellationis cor labi visum fuit, ac, ut Host. in cap. cordi, de appella. in 6. & Cord. d. d. Clementi in quatuor, num. 1. Plurisque variè à die sententia, ut Accurs. in l. 1. Gloss. 1. de libel. dimiss. & Gloss. in d. Clementi, quarum, atque Ioan. Andre. in d. d. cap. ab eo. & hac posterior opinio crebrius recepta est, si tamen appellans sententia notitiam habuerit, alias à die scientia delati incipiant, ut Maran. testatur in praxi in 6. par. ver. appellatio. nu. 129. Affq. ex mente Rotae d. decis. & Gem. in d. ca. ab eo. & de hac recipiari opinione meminit etiam Iacob. Mynsius, in singul. observat. Cen. 4. celsus, 16. & hi dies sunt canonici, ut per Gloss. in cap. non solum in ver. dicendum de appellat. in 6. Et hac de re vide omnino Cassid. d. decis. 3. num. 9. & ibi num. 4. quod appellans termini curis sibi assignato, & interim quandoque, ut fieri solet, ad recipiendum apostolos, tenetur antequam triginta dies laborar. iudicem pro apostolis adire, alias appellatio defer ta censetur, & si iudex veluerit, ipsum appellantem usque ad ultimum dillocum triginta dierum momentum sit suspensum seu ere poterit, ipsumque rem differre, & apostolos sua responsum ad postremam hanc terminu dare, quod tamen à bene viro laudari, causa tamen legitima non existente, nunquam posse arbitror Nicol. Anto. Gravatus.

a Apostoli enim.) Adde Card. in elem. quatuor in 2. q. de appell. Gloss. in c. cordi in verbo, perat. extra eodem tit. & Spe. 66 tit. de appell. 3. sequitur. vers. apostoli, & dicuntur * apostoli ab antiquis, quod est mirro, ut per eos, & Accurs. & Albe. in l. praeter e. eodem tit. Arch. in c. fundamenta de elect. in 6. & eundem Alb. in dictionario in verbo, apostoli. Sunt enim illi littera quadam à iudice à quo iudici ad quem missi quibus rati appellacionis negotium breuiter enarratur. Nicol. Anto. Gravatus.

b Et quatuor.) De apostolorum speciebus, Spec. videas praestato loco & Card. Alex. in c. vi debitis de appell.

c Quibus solent.) Iure quidem appellacioni à diffinitiva
 b) iudices deferunt quia si contrarium agant, de re ipse appellati
 uis deferunt I quoniam iudices. C de appellat. l. si cuius ff. de
 appella

LIBER

- appell recip. quod quidem facere tenetur, ut saltem superioris
reuerentiam habere videantur & veniens, de iurjurand. vide
Form. var. commis. fol. 14. col. 1. & iterum fol. 18. col. 1. Qui-
68 nimmo * si appellacioni non deferatur, puniri debent, & de pri-
re, de appell. Rot. dec. 366 si appelletur in no. Cassad. dec. 8. nu.
10. de appellat. & Iaf. in aubena. ad hac num. 3. C. de iur. i.
69 Hinc est, quod apostoli reuerentiales dantur, qui * cum in fir-
ma concedantur, eos sic concessos fuisse intelligitur, si à d. finitio-
ne, & intra decennium, ac legitima persona appellatum fuerit
& petatur, alias refutatorius statutus fuisse videtur & iste est
stylus palatii, ut Cassad. testatur dec. 7. num. 3. de app. & est de
cist. Rois 61. eodem tit. in antiq. alias dec. 604. dic. quod sit. Qui
quidem refutatorij apostoli dantur, cum frustratoria videtur
70 appellatio. Verum * aduertendum est, quod si apostoli petiti fuissent
& minime dati, saltem refutatorij, si iudex procederet, nullus
redderetur processus & ut super vbi Ioan. And. supra vbi. glf.
de appell. in 6. & voluit Argid. consil. 151. si à tribus, Secus
vero, si quis nullius appellat, quia tunc iudex apostolos dare nō
obstringitur. Rot. dec. 18. in antiq. Biffignet, Nicolaus Antonius
Grauatius.
- d Solent iudices.) Iudex * certum terminum appellanti ad re-
71 cipendum apostolos præstare, & iuris terminum abbreviare
posse, adeo quod si infra præstitutam dilationem apostolos non re-
ceperit, vel perierit, & preiudatus fuerit, appellatio est deserta
lappu tringita dictum aliter non expellatur, cum iudex à quo huc
terminum moderare possit. Clem. quamuis. de app. vbi Card.
& Argid. consil. 151. vide, quæ sequenti capitulo sub lit. B. di-
sturi sumus. Nicol. Anto. Grauatius.
- e Et si iudex.) Quando * per iudicem defuit, qui requisitus apo-
72 stolos appellanti non præbet, pars promissari debet, ut d. Clem.
quamuis. & Aturf. notat in l. 1. ff. de libell. dimiss. atq; Argid.
consil. 343. vbi, quod appellans ultra binas vias ad iudicem
pro apostolis venire non tenetur. Nicol. Anto. Grauatius.
- f Et commissionem.) Adde quod * appellacionis causa rem-
73 issa fuerit, si de appellacione nequaquam constaret, iudex
minime cognoscere valet. Argid. consil. 22. secundum, &
iurum conclusio 20. & 117. & conferunt ea, quæ Rois tradit
decis. 3. & 191. in antiq. & decis. 11. fuit dubitatum in no. Et
Argid. vbi supra scriptum reliquit, quod appellator, aut
appel-

*appellatus, ut de gravamine primum cognoscatur. petere non possunt, sed de ipsa tantum appellatione, & an talis sit, quæ de-
minuat, vel ne, & deum de gravamine discutiam, nihil effe-
si infra decennium appellatum, aut 30. dies apostoli petiti non
fuerint, ut eo loci Argid. Eiusdem sententia est, quod disponitur in
eum in ecclesia. ubi Dec. in 2. not. de appell. & in l. bi qui. C.
et, quibus in locis sancitur, appellationem recipiendam non es-
74 se, nisi rite eam interpositum fuisse probetur. Tria enim ad
fundandum iudicis appellationis iurisdictionem appellator pro-
bare debet, primum se appellasse. Secundum legitimam ex causa
veram sufficere hanc causam allegare. Terciam, quod infra de-
cem dierum curricula appellatum fuerit. Vide Dec. & Franc.
ibi, atque Gigan. in add. ad Dec. ubi extendit, siue appellans ap-
pellationem persequatur, siue nullitatem in appellatione deduc-
tam, per exhibita, ibiq; Abb. pe. nar. de iud. Hinc Bal. cons.
38. lib. 5. pulchrè dixit, iudicem appellationis incompetentem
esse iurisdictionemq; carere, quando ceram ex appellatio non pro-
batur. Quæ de re omnia legas cap. Romana. §. si vero de app.
in 6. ibique scribentes. Nicol. Aut. Gravatus.*

De temporibus ac fatalibus appellationum, illo-
rumque cursu & prorogatione.

C A P. V L T.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudex, qui appellationi à diffinitiva non desert,
puniendus est, & nu. 21.
- 2 Apostoli reuerentiales à diffinitiva dari solent in
forma, & quæ sit forma.
- 3 Iudex à quo potest terminum appellanti præfige
re ad proseguendam appellationem, eodem ta-
men contextu, sed non ex intervallo, & nu. 24.
- 4 Iudex an possit prorogare terminum præfixū ad
pro-

prosequendam appellationem?

- 3 *Appellatio, ne deserta dicatur, sufficit diligentiam facere, vel iter ad superiorem arripere.*
- 6 *Appellatio remanet deserta, si infra terminum a iudice praefixum ad eam prosequendam, aliquid non sit, quod a desertione excuset, & nu. 26.*
- 7 *Appellatio est communis.*
- 8 *Appellationis prosequenda & finienda tempus hodie est annus, & ex causa biennium, atque etiam triennium, 12.*
- 9 *Biennium quando detur in causa appellationis.*
- 10 *Iudicium a citatione exorditur.*
- 11 *Sententiam non esse desertam, in dubio pronuntiandum est.*
- 13 *Prorogatio fatalium ab Auditoribus Palatij concedi potest, quinimo & novum fatale & usque ad quod tempus, nu. 17.*
- 14 *Citatio partis, an requiratur in fatalium prorogatione.*
- 16 *Prorogatio termini fieri non potest, nisi durante termino.*
- 17 *Compromissum pendente appellatione factum, prorogat appellationem fall. ut nu. 41.*
- 18 *Appellationum tempora a lege praescripta, non possunt a partibus ad longiora prorogari.*
- 19 *Appellanti ubi factio iudicii vel partis impeditur non est quid sibi imputetur.*
- 20 *Paupertas excusat ab appellationis prosecutione.*
- 21 *Appellatio admissa, si & in quantum, an pro admissa vel ne censeatur?*
- 23 *Appellatio si non admittatur, debet a non admissione appellari, aliter sententia in indicatum transit.*

- 24 *Iudex à quo terminum iuris appellanti breuiare potest, limit. tamen.*
- 25 *Appellatio in beneficiis quò ad iudicem non quam deserta censetur.*
- 27 *Itineris arceptio ad superiorem, habetur loco appellationis.*
- 28 *Dilationes danda sunt iuxta locorum distantiam*
- 29 *Citatio est nulla, si in ea congruum tempus non est prafixum.*
- 30 *Dilationes in causis summarijs breuianda sunt.*
- 31 *Citatio si est inualida, erunt etiam & omnia subsequuta.*
- 32 *Citatio inualida per comparisonem reuualidatur.*
- 33 *Citatio inualida si peruenerit ad notitiam aduersarij, reuualidescit.*
- 34 *Citatio circumducitur parte non instante.*
- 35 *Litis pendentia non inducitur per citationem circumductam.*
- 36 *Iurisdiclio non perpetuatur per citationem circumductam.*
- 37 *Preuentio iurisdictionis non fit per inualidam citationem.*
- 38 *Sententia absque partis citatione prolata, est nulla, etiam si effet sententia principii.*
- 39 *Iudex delegatus cum inserto tenore sua commissionis citare debet, aliàs ei non est credendum.*
- 40 *Iudices siue ordinarij siue delegati sint, ante omnia de eorum potestate docere debent.*
- 41 *Appellationis prosequenda terminus non currit pendente compromisso, nec agenti super attentatis, nu. 14.*

Appel-

- 42 *Appellationis prosequenda terminus an possit ultra biennium prorogari.*
 43 *Princeps solus perempta instantia spiritum vite insufflare potest.*

EAdem ferme ratione, quia appellanti a diffinitiva lex ipsa defert, & quia appellationes in Romana. Cu. sem. a. per ad sedem emittuntur, & a iudex * qui simili appellationi non defert, de iure puniendus esset. capitulo de priore. cum not. de appellat. cap. cum appellationibus, 2. co. tit. lib. 6. Cassad. decif. 8. num. 10. eo. cia. solent * Pa- tres in appellatione a diffinitiva semper dare apostolos reuerentiales in forma, Rota decif. 604. in antiq. Dic, quod de appell. & apost. forma autem responsionis non est alias talis, per quam iudex simpliciter appellationi deferat, sed sub certis conditionibus, quas post modum notariis, propter illa verba in forma tanquam solitas clausulas extendit, videlicet, memoratus domini Auditor dedit reuerentiales apostolos, quatenus a diffinitiva, & intra decennium, ac quatenus a legitima persona peccantur alias reparatorios. Quam extensionem refert Cassa. decif. 7. nu. 5. ibi pro qua facit, quod quando iudex dat reuerentiales, quare non mediocriter sunt deridendi illi, qui plerumque conquerantur de iudice, qui appellanti a non diffinitiva, vel si a diffinitiva extra legitima tempora, vel si infra tempora, non habenti tamen legitimam personam de reuerentialibus responder, quasi videantur propterea non leve praeiudicium causae fecisse, cum tamen haec responsionis formula sit talis, quae praeiudicare non valet, imo quod sit appellatio in aliquo ex tribus deficeret, non reuerentiales, sed reparatorios con-
 b neret apostolos. Et quoniam lex permittit ut iudex a quo possit appellanti terminum praefigere ad prosequendum tantum non etiam ad finiendum appel. ex inhaustione. c. ad hac. el. 4. de appell. & c. cum causa. de re iudicata. c. cum notatis. ibique licet Bart. facit in contraria sententia in l. praeses. C. eodem, ubi de illo termino lex civilis loquitur, nec reperit alibi, vbi receptum est in sacro pala.

palatio, ut quotiescunque iudex a quo appellationi deferret
& dat reuerentiales ut supra, eod. context. præfigat appel-
lanti 10. dierum terminum ad proseguendum appellationem.
Rota dec. 481. in not. si papa, de appell. Cassa. dec. 4. eo. tit.
in princ. Dixi autem quotiescunque appellationi deferret,
quia iudex non deferens non potest appellanti terminum
præfigere, Rota dec. 189. in antiq. Nota quod iudex, de ap-
pell. Sont enim hæc indicem incomparabilia, ut iudex ap-
pellanti terminum præfigat ad proseguendum, nec appel-
lationi deferat, imo sola similis termini præfixio operatur
effectum deolutum, ac si iudex appellanti terminum præ-
figens expresse derulisset, Rota dec. 142. in antiq. nota.
quod in causa, eo. tit. Dixi quoque eodem contextu, quia
si iudex, a quo primo deferat appellationi, nec alias tunc
terminum præfigat, non poterit postmodum ex Intervallo
terminum appellanti præfigere, Rota dec. 156. in not. Si
4 appelleretur, eo. tit. et si tempore habili præfixus sit, potest
per eundem indicem protogari. Franc. in c. personas, co-
lum. 6. vers. 3. queritur cum sequenti, de appell. licet raro,
vel nunquam viderim similes prerogationes fieri, ex quo
iste terminus est ad inchoandam dumeaxat prosecutione-
nem, non finiendam, Abb. in in ca. personas, colum. 2. ver.
secundo casu. Vbi etiam Philip. Franc. colu. 4. ibi, secun-
dum principale, & ibi. ii. casa, de appell. Rota dec. 485. in
no. si Papa, eod. tit. prout est de natura termini hominis,
3 Io. Aud. in c. sepe eo. tit. Ut propterea potest alia via de
facili desertionem evitare, ex quo sufficit in isto termino
c facere aliquam diligentiam, & cum e. de iure sufficiat sola
itineris arripitio, quando ad indicem distantem appella-
tum esset. ca. cum causam, de re indi. ac etiam sola iudicis
impetratio, c. ex parte. & ca. dilectus, el. 2. de rescrip. Ideo
seruat palatium satis esse si appellans infra hanc termi-
num commissionem impetret, etiam si fiatet ultima die.
Nota Bisignet. in antiquioribus 20. eo. tit. imo acquiescit
palatium etiam si decima die non fuisset commissio iudicis
ad quem presentata, dum tamen ipsa die decima sit in
banco cursorum, Cassa. dec. 4. eo. tit. Item si commissio nō
fuisset signata, nec expedita infra terminum excusaretur
appellans, a desertione per quamvis diligentia infra disig-

terminum factam, utpote, si Rota existente Romæ. & Papa Ananiz, appellans infra illam terminum iter arripuit. Ier versus Ananiam pro commissione obtinenda. Rota d. decil. 48. in co. si Papa, eod. titu. vel curia utique Romæ existente congruis loco. & hora quæ currit ad dominum Regentem, vel alium signatorem, & non repertum, Cassa. d. decil. 4. eod. tit. Vbi etiam habes quod si reperto Signatore, non expedit tuam commissionem, quia forte impeditur. Satis erit porrigere commissionem in termino, & protestari: imo solemus pro fide presentationis in termino accipere ab ipso Signaturæ præfecto vel regente Cancellariæ fidem manu suâ de die presentationis in calce commissionis, Cassa. d. decil. 4. de appella. Adeoq. * ille terminus hominis arctat appellantera, ut si infra illum non reperitur commissa causa. vel aliud tale factum, quod (ut supra) a desertione excuset, appellatio remanet deserta, cap. personas, vbi Abb. Fel. Franc. & alii extra de appellat. Cassa. d. decil. 4. in princip. Quod tamen & intelligas si modo terminus fuerit cum congruo spacio præfixus, sâ. in l. præses. C. de appell. & in l. ult. C. de temp. appellat. Franc. in d. cap. personas, colum. 2. versic. 3. potest inder
7 appellanti. Dixi autem impersonaliter, si causa non reperitur infra terminum commissa, quia satis erit appellanti, si reperitur commissa ad instantiam appellati, proderitq. sibi hæc aduersarii diligentia, & poterit hac commissione pro appellati parte impetrata uti, quasi communi, idque etiam si citatos ad dicendum contra, dedisset contra eam exceptiones generales, prout passim sic citati solemus, dummodo in eis non persistat. Rota decil. 306. in antiq. nota quod si appellatus, de appell. & commiss. & decil. 65. in not. si appellatus, de appellat. licet Specu. videatur contrariam sententiam sequi eo. tit. §. nunc breuiter num. 15. versic. Sed pone auditor, a quo appellatur, nec videatur tibi ille casus raro contingibilis, ex quo appellatus non potest appellantera in prosecutione suæ appellationis præuenire. c. oblatæ. eod. t. t. quia (alias diximus) dispositio cap. oblatæ, non seruatur in appellationibus, quæ prosequuntur, in Rom. Cur. Rota decil. 104. in not. cap. de appellat. & in Scapa. de lic. gratiæ, & iustitiar. char.

car. 179. a tergo ver. secus dico. Admoneo tamen quod si a sententiâ veraq. pars appellasset, cum clausula tamen quatenus contra se, & altera pars, cui postmodum favorabilis fuit sententiâ, causam appellationis suæ infra terminum commisisset, crediderim aduersarij, qui causam suæ appellationis infra terminum non commisit non posset ut ista commissione, quæ committit appellationem (ut præmittitur) remissam, quatenus contra, & quæ consequenter propter favorem sententiâ subsequuta, utpote conditione defecta, non est in rerum natura, prout supra. §. amplius eo. tit. subus loquuti fuimus. ubi omnino videbis.

Sed postquam satis diximus de termino hominis, modo videamus de termino iuris, qui similiter duplex est, videlicet ad inchoandam prosecutionem, & exercendam appellationem, de quo loquitur text. in l. nemo. C. de temp. appellatio. & erat varius pro qualitate locorum ex quibus appellabatur. l. cum anterioribus. C. eodem. Alter vero ad definiendam appellationi causam, cuius tempora etsi alias plura, & varia fuerint, hodie tamē ad annum præscripta sunt, & ex causâ utpote impedimenti, vel alia equè legitima causâ ad bienniū, auct. ei. qui appellatio. C. eo. c. cū sit Romana, extra de appell. & notatur utrobique, & ubi iusta causâ impedimenti infra annū incidisset, haberet appellatō istud bienniū absq. aliquo iudicis ministerio, & hoc quia lex ipsa est, quæ hoc bienniū indulget. dicta athen. ei qui, & Docto. cap. cum sit Romana de appellatio. gl. fin. in cap. si electio. de electionibus, in sexto. Francus in c. ex ratione. colam. vnde c. m. ver. secunda fuit opinio, qui refert opiniones, & istam sequitur, quando impedimentum incidit in primo anno, & inferius col. decimaertia, ver. circa sextum loquens de impedimento fortuito proveniente, ad appellatio. sequitur Felin. ibidem. col. 1. ver. Quinto dum intricate. quam concessione biennij ipso iure absque aliquo iudicis ministerio admittere consuevit sacrum palatium, absque alia causâ impedimenti. Causa. de cisione sexta, de appellatio. numero octavo versicul. Et quis de prosecutione, & desertione appellationis, & reddit rationem, quando sacrum Palatium concedit biennium absque causâ, videlicet quæ in Roman. Cur. ut pluri-

mum causæ sunt forensium, qui non mox eo tempore indi-
 gent, ad veniendum & conducendum testes, ac transpor-
 tandum iura sua, & quia etiam in multitudo est maxima
 de vniuersis christianorum regionibus, quasi inferat, ita
 succedere loco causæ & impedimenti, quod tamen intelli-
 gas, si modò appellans in primo anno, prosecutionem
 inchoauerit, & aliquid in causâ fecerit, Cast. ibid.
 nec sufficeret ad habendum istud biennium, si appellans
 in primo anno iudicem, & causæ commissionem dante-
 rat impetrasset, & iudici ad quem prætorari fecisset, Ro.
 Fastoli dubio 37. quia pro exordio & principio prosecu-
 tionis appellationis requisito, tamen de iure ad satisfa-
 ciendum termino introducendæ & inchoandæ appella-
 tionis, de quo in Luemo, C. de tempo. appella. & ad habend-
 um hoc biennium ex stylo & obseruantia Rom. Cur. non
 sufficit iudicis impetratio, nisi etiam pars citetur, & sic ap-
 pellans incipiat causam appellationis exercere. Paul. de
 Cast. in rub. ff. de in ius voc. allegans & sequens in hoc Bal.
 in l. si. illud, C. qui satisf. cogatur las. in eadem rub. ff. de
 in ius voc. ubi loquuntur de prosecutione necessaria ad
 evitandam desertionem, quæ induceretur à statuto citius
 quam à iure comuni, quæ est exorbitans, ita quòd non
 sufficeret obtinere citationis decretum, quæ est commissio
 io de citando, nisi fuisset infra annum exequuta, quia* iudi-
 cum exorditur à citatione, non autem à commissione de-
 citando, glo. in §. si in iur. de poen. tem. litig. & glo. in rub.
 ff. de in ius voc. & alia similis in rubrica C. eodem tit. Im-
 mo si esset etiam exequuta, plerisque casibus, non suffi-
 ceret ad evitandam desertionem & habendum hoc bien-
 nium, vt pote si nulliter fuisset exequuta, las. in rub. ff. de
 e in ius voc. & hoc quia citatio inualida nihil operatur,
 glo. in l. si accusatoribus gl. si C. de accusat. idem si valide
 exequuta fuisset, & non comparuisset appellans, las. ibid.
 f & hoc quia s propter non comparitionem partis instantis
 circumduceretur citatio, & haberetur pro non citato, exte-
 ra l. & post edictum, §. quod si is ff. de iudic. Idem denique
 si citatio generalis fuisset prout communiter sunt in Ro.
 Cur. citationes, quæ ad partes decernuntur, quæ vt supra
 riu. de dolo & contumacia, per non comparitionem par-

- tis non circumducuntur, per rationes ibi allegatas, si modo ante annum non esset reproducta, nec aliud fuisset in causa factum. *Inf. ibid.* & hoc quia similis citatio extraiudicialis, nec dicitur de processu, nisi à die quo reproductam, *gloss. in Clemen. 1. verbo citationes de iudic. quz de iure vera sunt, & bene faciunt ad declarationem. Cassad. d. decif. 6. nu. 8. in quantum videtur velle pro habendo biennio ex stylo palatii ad prosequendum appellationem dari solito requiri, quod per appellantes in primo anno aliquis actus fiat, in ipsa appellationis causa. & qualis debeat esse iste actus non reperio decisum in palatio, nisi quòd sola iudicis impetratio & commissionis presentatio non sufficiat, *Rot. Fastoli. dic. dubio 37. Admonco tamè quòd si volueris ad evitandam desertionem, & habendum illud biennium, aliquem actum in primo anno facere, non moreris lere ad finem anni, prout pleriq. faciunt, sed quicquid facturus es, facias, vel statim ante dimidiū anni, quia videreris hoc secundum fatale assuetis affectare, rex. in d. l. nemo C. de tempor. appellation. & videtur fuisse de mente Rotz in d. dubio Fastoli 37. in quantum cōsideratur ibi quòd appellans steterat vsque ad novum diem ante finem anni, quod non fuerat prosequutus. quz et si de iure vera fiat, crediderim tamen quòd sacrum palatium mitius ageret, & facilius desertionem evitarem, ex quo, " semper in dubio pro non desertione inclinat Cassad. dec. 4. in fin. de appellation. sequens doctrinam Pauli de Cast. in leg. prima. ff. si quis cautio, & vbi occasio mihi sese offerat, experiat omniū mentem patrum in prmissis.**
- 13 At si "biennii lapsus instaret, licet de iure ex causa daretur triennium rex. in c. ex ratione vbi Philip. Franc. col. 2. versic. circa tertium ibi, & etiam triennium, vt hic in rex. de appellatio. & consentit Cassa. d. decif. 6 in fi. ibi, verum est, quòd d. c. ex ratione prouideret ex causa de tertio anno, non daret tamen sacrum palatium triennio eo modo, quo extra curiam dari solet biennium ex causa, sed alia via appellanti esset prouisum, quòd ante lapsum fatalis secundi anni, vel summa ope iasset pro sententia. l. si. ff. illud. C. de temp. appell. d. decif. 6. in fi. cod. tit. ita quòd

E c 2 hoc

hoc sufficeret, quod appellans omnia iura sua deduxisset, & in causa concludi obtinisset, nisi summa ope, ut supra, sententiam petiit, Franc. in d. c. ex ratione col. 2. verb. 2. queritur, extra, eodem, Rota dec. 425. in ant. Nota postquam de deser. appell. & ratio est quia si pars non potuit pronunciari, non potest videri stitisse per iudicem, qui non valet alias sententiam ferre, nisi ad partis petitionem. I. ad peremptorium. ff. de iud. c. 1. extra eodem; immo sola partis petitio quantumcunque instantissime facta, & sa-
 2 pius reiterata non suffragaretur 2 nisi pars quoque citata esset, Bal. in l. si. §. illud. C. de temp. appell. Franc. in d. c. ex ratione col. 1. verb. secundo quero, ubi etiam admonet quod si similis instantia fuerit facta coram iudice antecessore, si persona iudicis durante adhuc fatali mutaretur, non excusaretur quis a desertione, nisi coram successore in officio reiteraretur, vel si noluerit appellans pro expeditione causae instare, poterit fatalius prorogatio-
 13 nem obtinere, quia in re indulta est auditoribus facultas prorogandi fatale conceptum, vel de nouo aliud concedendi eorum arbitrio, per Inno. viii. bullam saepius citatam de facultate Auditorum sacri palatii, & quandoque etiam ad hoc speciale obtinemus commissionem quae in Rota voluntaria est ex quo habens in hoc Auditores hanc facultatem ex indulto dicitur bulla, & extra Rotam est necessaria nec si similis commissio in Rota superueniat, cessaret propterea facultas bullae. Cassad. dec. 7. nu. 2. de appel. Et ubi prorogatio in vim bullae peteretur, daretur etiam parte non citata Cassad. d. dec. nu. 8. qua ratione valeret prorogatio etiam citato non procuratore, seu alioqui putatiuus esset procurator, vel qui erat tantum constitutus, non autem etiam acceptans. Cassa. ibidem & reddit rationem, quia si actus substineretur sine aliqua citatione partis, ergo multo magis cum citatione, licet de minus legitima persona facta, Cassad. ibidem, secus vero ubi non in vim Innocentianae, sed vigore commissionis prorogatio peteretur, esset enim hoc casu necessaria partis citatio, & alias facta prorogatio non valeret, Cassa. ibid. & reddit rationem,
 14 quia & commissio non probat neq. iurisdictionem firmam, nisi par

& parte citata, gl. & Bar. in extravag. ad reprimen. super
 bo de plano quo. in crim. l. f. malef. procc. Rom. conf. 119.
 quod si in Rota similis commissio superueniat, (quo casu
 prorogatio tam in vim Innocentianæ, quam vigore com-
 missionis peti potest) & prorogatio, vel sine partis citatio-
 ne, vel citata minus legitima persona, petita, & obtenta
 fuerit, aut expellum est in vim Innocentianæ, & sustine-
 bitur prorogatio, aut quod vigore commissionis, & erit in-
 valida, aut denique neutra pia expressa, fuerit simpliciter
 petita, & obtenta prorogatio, & sustinebitur in vim In-
 nocentianæ, quam viam in dubio partemur, & iudicem
 & partem elegisse, non autem eam, per quam actus redde-
 retur nullus, ad nota. per Abb. in cap. mī essent col. 1. de
 præben. & post alios per Fel. in cap. ex officio, col. 9. cum
 sequenti usque ad fin. de præscrip. quas prorogationes so-
 lent patres passim concedere, & raro, vel nunquam con-
 tradictiones admittere, etiam si res in infinitum iret, &
 ita appellationum causæ ad multos annos producantur in-
 expediat, & fatalia læpius prorogata conseruantur, nec
 17 solet palatium longiores concedere prorogationes, quam
 ad sex menses excopta prima, quæ si sic petatur, ad annum
 concedi solet iuxta. cap. cum sit Romana de appellatione.
 Scaph. car. 184. a tergo in principio nec debet appellans
 re-expectare fatale in totum decursum, quia prorogatio nō
 conceditur alias pure, sed cum clausula, & conditione, qua
 tenus fatalia darent, prout extenso similis prorogationis
 apud formularium terminorum Rotæ charta. 40. ostendi-
 tur, & hoc quia, quod non durat prorogari non potest,
 prorogatio enim præsupponit rem, quæ prorogari adhuc
 in esse, & non finitam, argumento, rex. sed est manens,
 ff. deeca. & licet Auditores ex indulto bullæ lanoæ 6. pos-
 sint non solum prorogare, sed etiam de novo concedere,
 raro tamen, vel nunquam vidi patres hac uti facultate,
 sed potius via restitutionis appellantem audire (de qua
 inferius suo dicemus loco.)

Sed hic fatalium curius quandoque pedes firmat, nec
 alias nobis aliorum prorogatio necessaria est: quod pluri-
 17 bus casibus contingere potest. Finge ligatores appelli.

Et 3 latio-

- i latiore i pendente compromissis, interim enim non current tempora, donec duraret compromissum, Cassad. decif. 9. de appellat. num. 7. & tempus compromissi in calculo fatalium subduceretur, & tempus precedens compromissum coniungeretur cum sequenti, auth. si tamen. C. de temp. appell. c. quamdin ubi etiam glo. verbo currere de appellat. Bald. in auth. ei qui appellat. C. de temp. appell. quod procedit etiam si in compromisso fuisset tantum deductum principale negotium, non etiam appellatæ causa. Franc. in d. c. ex ratione col. 7. vers. Quarto queritur. Idem si foret etiam pendente termino ad recipiendum apostolos dato ab homine vel a iure. Fran. k. ibid. 13 vers. sequenti incipienti quinto queritur, licet tempora appellationum a lege præscripta non possint per actum, & partium consensum ad longiora prorogari. glo. notabilis. in l. properandum circa principium. C. de iudi. quam Doct. ibidem communiter sequuntur. Bart. in d. auth. si tamen C. de temp. appell. potest tamen eius cursus suspendi, non solum per compromissum, sed etiam per pactum, aliamque expressum partium consensum, Franc. pro omnib. in d. c. ex ratione col. 12. vers. Sed iuxta prædicta, cum sequenti, & inferius col. 14. vers. Sed adverte primo quia Bald. videtur loqui, rursus finge appellatum remissionem obtinuisse, quæ semper cum dilacione annexa concedi solet, & subducerentur pariter hæc tempora, quasi sit appellans facto appellati impeditus, & propter dilacionem sibi concessam, iudicis officium conquiescat l. siue pars. C. de 19 pilat. cap. significati. de appell. & ubi appellans facto partem vel iudicis impeditur, non est quid sibi imparetur. l. si. illud. C. de temp. appell. c. ex ratione de appell. in quam partem inclinat Cassad. dec. 9. tamen si dicat articulum alias in palatio disputatum, & non resolutum fuisse i qua ratione idem servatum est de tempore, quo appellans pendente appell. atque orata passus fuisset, & appellans eorum revocationem prosequi vellet, in primis, & ante omnia prout potest, & similiter non current appellanti interea tempora, sed subducerentur in fatalium calculo, Rot. dec. 122. in not. fatalia, de appell. & attemp. refert, & sequitur Franc.

Franc. dicto cap. ex ratione col. 9. vers. circa tertium impe-
 dimentum. concurrens facto seu dolo appellantis, extra de
 appell. libi & hanc partem tenent domini de Rota dec. 102
 Idem si super quouis alio incidenti disceptetur, ut quia ap-
 pellatus in prosecutione appellationis ab aliqua interlo-
 quutoria appellasset. Fran. ibidem allegat Bal. in d. auth.
 ei qui appellat circa prin. quæ tamen intelligas si appel-
 lans de præmissis disputando obtinisset, secus vero si suc-
 cubisset, cum enim ipse sibi impediamentum præstiterit,
 nec à fatalius curia facto impediens dispensaretur.
 Rota d. dec. 102. in no. Fran. ibidem usque ad versiculum,
 circa quartum impediamentum. Finge *m* denique quod * ap-
 pellans fuerat paupertate oppressus, & isto casu non so-
 lum non current fatalia & tempora ad prosequendum
 præscripta, sed nec etiam ad appellandum, non obstante
 ratione Bartoli de modica impensa, quo ad ipsam appella-
 tionem interponendam, de qua in l. in notis. C. de proc. &
 ita servat palatium. Castad. dec. 6. de appell. ubi etiam do-
 cet, qualis esse debeat ista paupertas, quæ fatalius curia-
 suum impedit.

LIBER

ANNOTATIONES.

- a** Et iudex qui.) Ad hoc conferunt, quæ proximo cap. diximus, sub littera C. verum aliter iure Pontifice quam Cesare iudex appellacioni non deferens puniatur. Ille enim si criminalis est causa, iudex deponitur, si vero civilis arbitrariis puniatur, hoc autem si criminalis poena arbitraria, si civilis causa erit, quodlibet auri poena afficitur l. quoniam. C. de appell. & Fran. declarat in cap. de prior. col. ult. eodem titu. Roman. consl.
- 21** 501. & Barr. de cõfess. 13. numero 4. & 5 Sed quid si iudex (in plerisque faciens) appellacionem simpliciter non admittit, sed cum clausula si & in quantum locatur de iure. & nõ aliud aq pro admissa vel ne appellatio creascatur. Reim præcisare cons. ad iuris dispositionem verba illa referenda esse auctores: in si appellatio admittenda erat, utique admissæ videantur aliam inimi- me. hoc idem placuit Card. & Franc. in cap. sape in 2. de appella. argue Felix, cap. cum contingat, eodem, penultim. de offic. deleg. & ante eos proditum est à Barr. in l. ambivola. col. pe. de decr. ab ord. fac. & Bald. in l. edica. col. 17. vers. item dubitatur. C. de eden. Quia de re videas quoque Fran. Mat. dec. Delfhi. 271. & Marian. Sarm. Inn. cons. 18. vers. nume. 14. & 15. lib. 1. Vade causi iudices cum de illa clausula si & in quantum & cap. appellaciones recipiant, ne eas simpliciter re- quicendo in penam incidant, ut modo diximus. Verum per dictam admissiõnem si & in quantum, iurisdictionem à se adducere cessentur, adeo quod processus coram eo fieri nequaquam potest, nisi factus alicuius eris mæneat, & est communis opinio teste Rom.
- 23** d. consl. 501. eodem 2. Ceterum quando iudex appellacioni non deferri sed illam regeis, tantum appellans esse debet, ut tali à reiectiõne appellet, alioqui rectius & semenita in iudiciam transiret, ita eleganter docet Zabarel. in clem. 1. col. 3. vers. ex hac gloss. de dolo & conc. Nicol. Anso. Gravarijus.
- b** Et quoniam.) Iudex à quo terminu iuris appellabit brevia- re potest, & aliquem ei præfigere ad se presentandam coram iudice ad quem, atque oriati de eius presentatione fieri senten- dum; usque adeo, ut si infra brevitate terminati appellatio- ni non proseguatur, ea esset deserta. & sententia in iudicantem

trans.

manifesta. cap. cum sit Romana. Et cap. sapa. Et vndeque Dicitur de appellat. ten. iuncta gl. in l. praeset. §. 1. ubi etiam Bar. ff. eodem titu. idem in lege prima de libel. damis. Eutr. in cap. ex infamacione de appellat. Affi. in consuetudine reg. Neap. appellacionum scriptura. Compilator ille form. var. commun. folio 19. columna prima. Et Franc. qui egregie loquitur in cap. perferat. de appellat. ubi nouum modum materiam eandem terminam explicat. Et hac facti specie, cum à iudice terminatur ad proseguendum appellacionem, vel ad se presentandam eam iudici ad quem praesentatur, licet appellacione pēnante ligata manus indicis censetur, non tamen quā ad hoc censetur, ut post illud tempus appellacione remanente deserta, irritigatur in causis procedere non posse, ac sententiam non exequi, quia id vixque facere praesulandis ei lucubris, per dictū. cap. perferat. vbi Abb. Et Prapōs Et per alias iura superius allegata quod etiam viderunt Specul. titu. de appellat. §. nonagimē. num. 1. vers. 15. Et Card. in clemente de appellat. quest. 22. num. 219. Bar. in d. l. praeset. Et Paris. consil. 108. num. 32. lib. 4. Ceterum si iudici placuerit, praestitutum tempus ad appellacionem proseguendam prerogare, illud quidem poterit iniuria, atque reuocare etiam appellatio, cuius interfecti prerogacionem non fieri, ut Franc. voluit in dicto cap. perferat. eodem pen. vers. 3. quatinus, ubi quoque Felix col. 2. Et idem Franc. in d. cap. sapa. col. 2. vers. in eadem gl. Et iterum in ea cum appellacionibus. §. si vero columna penult. eodem titu. in 6. Et Card. in clement. 1. in §. quest. de iur. Et honest. cler. Et habetur in form. vtrius folio 1. columna secunda, Et folio 37. columna. 1. Verum casu iudex terminum iuris appellantis moderari, non parum animaduherere debet. ut congruum tempus praesigat, aliis appellatio nequaquam deserta haberetur, ut infra post auctorem dicemus. Prædicta tamen licita in causis beneficiarijs locum non habent, in quibus iudex terminum iuris breuiare non potest, nisi vtriusque volente parte; idcirco si breuiatum fuerit, Et praesignatum tempus elapsum, nihilominus appellatio deserta non ducetur, in terminum iuris lapsus fuisset. Ita Franc. prodidit in cap. cum sit. col. vlt. de appellat. Et in cap. constitutus. 2. col. 1. eodem titu. ubi Et. tantum inter cetera memorie commendandum tradidit, 45. quod si iudex appellans per patris negligentiam in causis beneficiarijs

LIBER

facilibus deserta sit, quo ad iudicem, tamen nunquam deserta
 censetur; quis semper ex officio in causa supplere, procedere,
 26 atque inquirere possit. Et quod * diximus appellacionem
 esse desertam, si fides ab appellante facta non fuerit, quali-
 ter eam iudex ad quem se presentauerit; intelligat quo ad
 effectum executioni tantum facienda, non tamen ut de ip-
 sa appellacione cognoscere non possit, ut Bald. voluit in d. l. si pre-
 ses. Et Bar. d. cap. ex infirmatione, nec iterum dicta executio re-
 tractabitur, nisi prius constiterit de ipsius appellacionis iniusti-
 tia, ita pulchre voluit Bede. Sen. cons. 27. cui se subscribit Bar.
 citato loco prope finem. Nicol. Anz. Gratianus.

c Et cum de iure.) Adde tex. in cap. debetur. Et in cap. vi
 27 dilecti de appell. Et utrobique Doct. ubi * arrepto itineris ad
 Pontificem, vim appellacionis habet, Et tradit Lap. alleg. 29.
 col. 1. adeo quod quicquid medio tempore fuerit, reuocari debet.
 Sed hac de re omnino legat Bar. Et Scrib. in l. de pupillo. § si
 quis ipsi praeteri colum. vlt. ff. de noui oper. nuncia. praesertim
 Laf. numero 20. qui pulchre loquitur. Quod quidem ne diu
 iure pontificio, sed caesares procedere ait; quicquid è canonico
 Fulg. dixerit in l. 1. in primo not. C. ut lite pend. Nicolaus
 Antonius Gratianus.

d Quod tamen.) Habenda * est certe in dandis dilationibus,
 28 distantia, ratio locorum, personarum, Et causa, ut Specu. ad-
 monet titul. de citat. §. num. de tempo. in fi. Et §. vlt. rursus in
 fin. Et habetur in capis. quod ad consultationem de re iud. ubi
 Abb. in cap. praeterea. de dilat. Et l. 1. C. cod. titu. Et utrobi-
 que scrib. per Afflict. in consil. reg. Neap. exceptiones. Et Vant.
 29 in tract. null. d. null. ex def. citat. num. 70. Hinc * prodictum est
 à Bar. in l. aut qui aliter. ff. quod vi aut clam. cui Abb. consen-
 tit in cap. cum dilecti. de dolo. Et cons. nec non Affl. decisi. 124.
 quod iudex congruum tempus in citatione praefigere debet, aliter
 citatio redditur nulla, nec citati arctabitis ad comparandum
 Et traditur per Specu. praesertim loco. §. 1. numero 21. Et Vant
 ubi supra numero 67. Et est iuxta, in l. qui bona. §. vlt. cū l. seq.
 Et l. si finis. §. vltio ff. de dam. infect. Et in l. non nunquam.
 ff. de iudic. l. secunda. ff. de re iud. Et in cap. cum longe. 63. dist.
 Et 13. q. 2. cap. ubiqueque Et in cap. cum sit Romana de ap-
 pell. ubi Doct. Sed quid si iter facilius nauigando quam pedi-
 bus

huius mundi fieri possit, quo nam pacto iudex arbitrabitur? Videas
 30 *Gamus in reg. de veriffimi, nec ibi in 2. q. Ceterum* ² *in consis*
summaris, veluti possibile erit, breuiari dilationes debent. Cic.
super ubi scrib omnes, de verb. signif. & est iux. in l. 2. in prin.
C. de temp. appell. sunt tamen cum moderamine (ut modo dixi-
mus) breuianda ut rem ipsam semper consilium praecurras, cum
esse Cic. in 1. Offi. non debemus quicquam agere, cuius non pos-
sumus causam probabilem reddere. Verum si absque causa, bre-
uis à iudice daretur dilatio, contradicendum erit, aliis si spem
recipiantur, iuri suo quis renunciare videtur, ut visum fuit. Ab.
in d. c. quod ad consultationem, in pen. not. & conferunt dicta per
Ias. in l. vii. col. 9 ff. de ser. & per Bal. in l. 2. C. de episcop. aud.
vers. sed hic queritur quod quid intelligi, nisi adeo brevis pra-
stissima fuisset dilatio. quod impossibile esset fieri, nam tunc illa
redditur nulla, ut ex his patet quae supra diximus. Sed quando
multa dilatio in citatione ad comparandum data fuit, an citatus
comparere cogatur, multi multa dicere solent. Boer. lapus di-
ffusam rem legat decis. 231. Alex. in l. liber homo. §. 1. ff. de verb.
oblig. Fel. in c. consilium col. 3. ver. sed tenendo op. de off. deleg. &
Vani ubi supra num. 71. qui testatur recipiorem esse opinio-
nem quod facile intelligitur tempus, infra quod citatus compa-
rere possit. Nicol. Anna. Graueniur.

- e Et hoc quia.) Citationem inuolidam nihil operari, dixit
Affl. decis. 182. num. 4. & in cap. 1. praeterea, quae sit prima cau-
 31 *sa in rebus feud. & eo loci quod quando citationis commissio in-*
efficax fuit & nulla, similiter & ipsius executionis inuolida erit
de qua materia eundem videas effatum differentem, decisio. 366.
num. 19. cum seq. & decis. 2. num. 6. & 3. Cum temperamento
ad tamen intelligat, ut ibi nu. 7. quando citatus non comparuit
 32 *seus verò est si eius praesentia capiam feceris: nam* ² *per com-*
parationem citationis, quamuis nullius fuisset roboris, efficitur tra-
hada, ut Fel. adnot. in cap. illud in 4. col. de praescrip. Abb. consil.
32. lib. 1. quae de re Gram. legat decis. 61. num. 6. & 8. cum seq.
& omnino eundem Fel. in cap. cum coniungat. col. 6. vers. &
pro illa limit. de reser. & in ea ex tenore. col. 3. vers. regula non
praestat ea. sit. Dec. in cap. cum causa. in 3. not. de off. deleg. &
consil. 187. & 449. Rip. in cap. 1. num. 90. de iudic. & est com-
muni opi. ut Bald. testatur in tract. praeser. in 2. spec. 1. par. 6.
par.

LIBER

par. principalis quall. i. vide etiam Reider. 271. in not. & Boer. 33. decif. 235. ubi latissime rem explicat, ibique quod * quousque citatio inuolida ad notitiam aduersarij peruenierit, ea probata. citatio legitima redditur, quod & voluerunt Roman. consil. 410. Marfi in rob. de prob. num. 271. Gemaf. in reg. de non iudic. iuxta far suppli. quall. 16. num. 68. & Rui. consil. 61. num. 3. & consil. 117. num. 3. lib. 5. Ceterum quomodo hac notitia probabitur, docet Rot. d. decif. 271. & habetur per Aeg. concil. 339. Boer. citata decif. & Vani. de null. sent. quib. mod. sent. nul. defen. num. 122. cum seq. & huius rei ratio illa est, quod citationis vitium purgatur si citatus comparuit, non citatus non ob aliud sit nisi ut quis compareat, & ideo presentia sua citationis sufficit. Doff. in l. 1. ff. de in ius voc. & in cap. 1. de iud. & hac opinio communibus suffragijs illustratur recep. a est. teste Tiraquei. de viribique rest. p. 9. in p. 2. num. 17. Nicol. dato Grammat.

f. Propter non comparitionem Rec.) Adde Affi. decif. 266. 31. num. 14. & Fel. in precedenti add. alleg. ubi * non compareat pars atq. instant, citatio circumducitur, adeo qd. non Affi. 31. citato loco, quod * per citationem circumductam litis pendens non inducitur, fallitatem ut eo loci habetur post DD. Rote decif. 245. quibus citatio ad omnes & singulos actus usque ad sententiam facta fuisse, tunc citationem non circumducitur, quandoque actus, vel reus comparuerint, ut hic etiam auctor declarat, 36. Aug. Dec. consil. 460. num. 12. Nec huiusmodi * circumducta citatio sine inuolida iurisdictionem perpetuat, ut per Pau. Cass. in l. 1. p. 1. ff. de ser. Fel. in 2. gram. col. 1. de offic. deleg. Gl. ult. in cap. cum plures, ubi Anch. & Osmi vterque col. ult. & Fran. col. 3. vers. 3. de offic. deleg. in 6. & Anch. consil. 16. Nec etiam talis citatio malam fidem inducit, nec pacificam possessionem interrumpt, Bald. in num. afferatur. col. pen. de lit. mar. & in l. 1. in prin. C. si ex delicto def. Quid Pap. dec. 159. Felin. in cap. illud col. 3. de prescrip. l. 1. in l. ultim. in 6. limit. ff. de re per quem fac. erit. Marfi. in rub. de probat. num. 11. & Gemer. 37. in re reg. de annali. post in quall. 45. Nec * quoque per citationem inuolida presentia sine iurisdictionis preoccupatio sit, ut tradunt Ioan. And. & alij in d. cum plures idemq. Ioan. And. & Abb. in 1. not. & Maria. in 4. in c. preposuisse de ser. comp. alius

aliàs ex his fieret, ut per 201 ibi, & Bal. in l. si pluribus ff. de leg. 1. & probat iux. in l. si quis postea fide iudic. & in l. inuola. 2. ubi Accurs. ff. ad municip. in qua quidem prauentio ne dum dies consideratur sed etiam hora, ut ex Affl. dec. 327 num. 1. perpendere liceat, quamuis ipse vigore statuti in eo uteretur aliter sentias. Notandum Autem Grauius.

E. N. 6. part. Sententia absque partis citatione prolata inualis 32 de off. cap. reuer. ubi Doct. notant, de re iud. Affl. decis. 346. num. 16. Quinimo si absque peremptoria citatio fieret, non valeret sententia, It. ibi. in l. ad peremptorium ff. de iud. & Affl. praecitata loco num. 19. quae quidem citatio ad sententiam rursus in iudicio summaris laicum sibi vendicat, aliàs nulla esset ipsa sententia, item, cap. de verb. sign. Rom. cons. 219. Et hoc addi verum est, quod non valet statutum si dicitur sententiam contra non citatum validam esse. Fel. in c. ex parte 2. de off. deleg. & in cap. dilecti si q. de excep. Gram. decis. 63. num. 4. cum seq. Affl. dec. 307. in fin. Borr. dec. 247. & Dec. cons. 63. num. 11. ubi communem hanc opinionem esse affirmat. Quinimo citatio amitteretur, (etiam si princeps esset sententia) nulla redderetur i. pastoralis. de re iud. Fel. in c. cum olim num. 12. cod. ibi ubi hanc opinionem omnium calculis approbatam asserueras. Quae de re abunde per Vant. in tr. de null. sent. an qua li. sent. pot. dici nul. num. 14 & Cap. decis. 63. num. 39 & hoc regulariter in princeps sententia procedere intelligit sicut autem quando esset iuxta causam, nam videtur tunc sine citatione valeret Bal. in l. cessant in prin. C. quomodo & quando index. Alex. cons. 2. col. 7. versu. & quod notat Bald. lib. 1. referi Maran. in practi. in 6. par. in primo membro, numer. 10. ubi de stylo Senatus Neapolitani meminit, in quo omnes sententiae absque citatione feruntur, & valent quia sub regis nomine proferuntur quo de stylo per Affl. habetur decisio 183. & iterum 391. apud quem rationem quare sic observetur, videtur. Caterum in Rom. Cur. pars nuncupatim ad sententiam audiendam citatur. Raz. dec. 242 in not. Alex. consil. 105. libro quinto, Feltr. cap. consilium, num. 16. de off. delega. & Vant. in tr. de null. sent. quib. mod. sent. null. repa. num. 108. licet quandoque in Rom. auditorio (in causa tamen veluti quādo generales series super inflant) sine citatione sententia proferantur, ut patet dec. eiusdem.

dem Rel. 75 t. Sciendum est, quod in vacatione, in antiq. Verum si dubium esset, an ipsa intrinsecus citatio, presumereur quidem, quamvis in sententia de ea mentio minima facta fuerit, Ias. in l. si se ita obulit. 3. condemnatum, num. 2. ff. de re iud. ubi habet opinionem communem esse autumat. Nicolaus Antonius Granatius.

h Quia commissio.) Commissiois sue respectu tenorem in citatione inferri debere, alias nequaquam iudici maxime delegato credendum esse, nec citationem consummari dici posse, si illa non comparuerit, scripsit Bart. & Angel. in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ier. Vel. & curri in l. praeerea. de offic. deleg. Lay. allega. 93. Guid. Pap. decisio. 322. & 447. Alexand. consil. 17. libro septimo, & consil. 203. in fin. lib. 2. & Dec. 40 consil. 214. Quoniam siue ordinarius sit iudex, siue delegatus, ante omnia de eorum potestate docere debent. Nam iudicare publicum munus est l. quippe. ff. de iudic. l. ultim. 5. iudicandi ff. de ius cogn. At publicum habere munus vel privatum, in re non praesumitur, Baldus hoc docere in l. 1. in princ. C. de reb. alie. non alie. & in l. 1. q. 6. C. de test. ord. & traditur per Doct. in c. si facta, de elect. in 6. Ias. in l. more materum. ff. de iurisdic. omni. iudic. & Dec. consil. 172. in consilia. vlt. col. Et dicit Angel. Clam. in Sum. in ver. culpa, nu. 11. quod talis iudex excommunicando nil facit, nec sententia tenet per praedicta, quia ei (nisi de commissione duxerit) credendum non est, & tradit Vant. de vol. l. si sent. ex defect. citat. nu. 47. Et ne dum velle, aut potius necessarium est de eorum potestate iudices ob ea, quae diximus, docere, verum etiam certi ut finit, quando tempus ad cognoscendum praefixum currere incipiat, cum Doctorum consensus sit conclusio, iuste Franc. in cap. super eod. 2. de appellatio, quod tale tempus a die praesentis commissionis elabi initium sumit, si tamen certis sub numero dierum, aut mensium fuerit praefixum, secus vero si ad certum diem, veluti citata loco est legere Nicol. Anton. Granatius.

i Appellatione pend.) Limita, hoc locum habere, quando in 41 arbitras compromissum fuit, secus si in arbitratores. tunc etiam arbitris siue compromisso (vulgo ut dicitur) non obstat appellatiois tempus a currere, ut per Anch. consil. 124. Habebis apud quem huius rei, quamvis sit ratio, explicatum videbis. Quae de re & Nil legus in reper. ver. Term. aut sequen-

sequendi, ubiq; etiam quod nec terminus proseguenda appellationis curris agens super attentatis. Nec quando iudex est in causa, quia procedere non vult. Rota in noi. de appell. decis. 7. alias 651. si appellatus in add. vel si appellans sit infirmus aliq; impedius, qui si per seiles legitimum impedimentu probare non valet, statim eius iuramentis, Rota in noi. dec. 25. alias 155. si curus terminat, in fin. ubi. add. Nicol. Ant. Granuius.

- k Licet tempora.) An partes * terminum proseguenda appellationis ultra biennium expresse prerogare possint, illud vel brevius, magno est inter Dodores certamen, adco, quod Bar. & nonnulli modo affirmatiuam, modo negatiuam tenent; opinionem Cateram, inter tot dissidia in hanc sententiam communi bus suffragis non est, quod expresse partes non possunt, nec ita vera, insuper, si causam compromitterent, utiq; prerogare valent. Dodores in l. proferendum, in princ. C. de iud. & in ea ex ratione, de appell. Rota, conf. 174. Boer. decis. 283. Syl. cons. 40. num. 3. & Maran. qui latissime hanc questionem disputat in praxi in 6. par. in verò. Appellatio, num. 177. quatenus ipse communi opinioni non inhaereat, veluti non pauci etiam nec con temnenda auctoritate inscius iure, ipse tamen Maran. testatur communem esse opinionem, quam supra diximus. Prædicta verò intelligenda sunt, in tempore proseguenda appellationis, sicut auicem in tempore appellandi docem dicitur, quia cum pello ali quo, nec à iure, nec ab ipsis partibus tacite, neque expresse prerogari possit. Franc. in dicto capitulo ex ratione, & Maran. ubi supra num. 130. Hic vique verum est, quod diximus, expressam prerogationem in proseguenda appellatione fieri non posse, quod etiam si iurciurando fieret, huiusq; non va leret, ut Paris. testatur in tract. synd. in verb. statuta §. Relat. ubi aliud. Quia * huius prerogatione facere soli principi cernit qui spiritui vici (quasi Deus terrestris) spiritus causa infla- re pot, veluti Paris. ibi, & tractat. Cap. dec. 11. & 163. & 206. Boer. dec. 242. & in consuet. Biturinc. in des. consuet. 3. 137. Affl. in consuetis reg. Neap. saepe contingit, in fine, & Quid. Pap. cons. 38. in fine, & sic usu receptum est, & praxis inaleuit, ut princeps preceptam instantiam remittant, ut prædicti Dodoretiam testatur. Nic. Ant. Granuius.

- l Qua ratione.) Aueniatarum * causa pendente, fatalia non curra.

41 *tuerere, cum temperamento intelligas, nisi ob calumniam (ut
 sapissime ab improbis fieri solet) attentata proposita fuissent, ut
 pulchre Abb. & Fel. declarant, in cap. ex ratione, de appell. &
 Alexand. cons. 43. lib. 3. ubi dixi, quod causa instantia labitur
 quando ob calumniam super nullitate actorum opponitur, atque
 agitur, cum equum non sit, ut proprius dolus alicui patrocinetur.
 Lira demum. ff. de arb. l. verum, §. tempus ff. pro fac nulli
 enim malitia sua debet esse iurisa, l. 1. princ. & l. ne ex dolo.
 ff. de dolo, l. pen. C. de legn. cap. sedes, & cap. ex temere, de re-
 script. cap. ex literis, 2. de dolo. & cap. ad nostram, de emptio.
 & vend. & cap. flammimus, de offi. delega. lib. sexto. Sic & in
 altera fuit specie, causa instantia actori non currit, quando
 reus subterfugiens causam procelet. Gloss. magna in cap. vove-
 rabilis, de iudic. que valde ibi a Maria. Socin. commendatur.
 Alexand. etiam cons. 42. lib. 3. atque Tiraquell. de voveque
 retracti in Gloss. secunda §. duodecim, numero primo. Nicol.
 Anton. Gravatinus.*

22 *Finge denique.) Huc spectant, que supra diximus, lib. quar-
 ta, cap. 4. sub lit. 1. & que nuncupatim Innocen. Bald. & Fel-
 pus scribunt, cap. significantibus de offi. delega. Baro. & aliq
 in l. si procurator §. si ignorantes, ff. mand. Bald. cons. quinto,
 lib. 1. & Afflict. in consil. reg. Neap. Appellationum tempora.
 Nicol. Anton. Gravatinus.*

LIBER OCTAVVS¹²⁵,

DE NULLITATE, EIVSQVE
temporibus, & processu.

C A P. I.

S V M M A R I V M.

- 1 *Appellatio, salvo iure dicendi de nullitate, an valeat? num. 17.*
- 2 *Appellandi praxis & formula, atque de nullitate dicendi, & num. 18.*
Nullitas infimul cum appellatione proposita, aque principaliter deducta esse censetur, & quando accessorie, co. nu. & nu. 19.
- 3 *Nullitas, quod potius principaliter, quam accessorie deducta intelligatur, qua utilitas sit,*
- 4 *Appellationi repugnans, an nullitati renunciet.*
- 5 *Nullitas & appellatio possunt infimul cumulari, & num. 21.*
- 6 *Appellatione prohibita, an nullitas etiam prohibita intelligatur? & num. 24.*
- 7 *Nullitas an protoni possit contra tres sententias conformes, & an earum executionem differas? & nu. 27. & 28.*
- 8 *Attentata, quo casu ante omnia non revocentur.*
- 9 *Nullitas evidens impedit executionem.*
- 10 *Nullitas temporaria, qua & quanta sint.*
- 11 *Nullitas an habeat effectum suspensivum, ut interim in causa principali procedi non possit?*

Ff ti Null.

I. I B E R

- 12 Nullitatis in causa quomodo procedatur.
- 13 Nullitatis in causa, quis erit pronuntiandi modus. & num. 14.
- 14 Citatio ad sententiam in causa nullitatis an requiratur, eo. num. 13.
- 15 Iudex nullitatis sententiam nullam pronuntiando, an illam in negotio principali reformare valeat; & quae sint eius partes in iudicando super nullitatibus, & num. 34.
- 16 Nullitas cum negotio principali quomodo decidi debeat.
- 20 Nullitas cum appellatione devolvitur in diffinitiva, sicut interlocutoria.
- 21 Clausula omni meliori modo, quid operetur.
- 22 Instantia causa iure pontificio nunquam perit.
- 23 Appellare prohibitus, iudicis tamen officium implorare potest.
- 26 Appellare non licet tertio, limit. tamen & ampliatur.
- 27 Sententia tres ubi sunt conformes, an audiat quis super nullitate, ad impediendum earum executionem, & num. 28.
- 29 Restitutio in integrum an admittatur ad impediendum executionem trium conformium sententiarum.
- 30 Nullitas potest proponi usque ad 30. annos.
- 31 Nullitate pendente, negotium principale appellationis conquiescit.
- 32 Nullitatis in causa libellus, siue formula.
- 33 Nullitatem sententia proponens ex una causa, potest etiam omnem aliam nullitatis causam persequi.

36 *Index nullitatis non solum super nullitate, sed etiam super iustitia, vel iniustitia sententia pronunciare potest.*

Vidisti etiam mi Pellare, quod in cedula appellacionum, solemus quoque nobis reservare ius dicendi de nullitate, & his verbis iure dicendi de nullitate tam principaliter, quam incidenter semper saluo, tametsi verbum, appello, nullitatem quoque comprehendat, visque verbi hoc inferat,

etiam quod nullitas non exprimitur, l. quidam mulier, ff. fam. et c. leg. Carmelia. ff. de iure patron. & leg. si is, C. de iure deliber. quamobrem dubitabis forte, cur ista reservatio fieri soleat; si per appellacionem simpliciter emissam videtur appellans velle non solum hoc ius sibi saluum esse; sed etiam illud deducere & exercere per supradicta. Scias igitur practicam istius reservationis non esse inutilem, quoniam & si quis simpliciter appellans videatur ex vi verbi, nullitatem quoque deducere, hoc non est semper verum, sed in appellacione a diffinitiva.

dumtaxat, secus & vero in appellacione ab interlocutoria, Innocent. in capitulo dilecto, de appellat. & sic nisi nullitas exprimeretur, & aequae principaliter reduceretur, non posset index appellacionis ab interlocutoria de nullitate cognoscere, Innocentius Bald. ibidem, ubi etiam Francus, columna 14. versic. decimonono queritur, nisi forte nullitas non deduceretur alias tanquam nullitas, sed tanquam causa gravaminis ipsius interlocutorie, & talis esset, quia appellatio ab ipsa interlocutoria posset ex adverso iustificari etiam respectu causae in eadem appellacione expressae, alias si non alluderet ad causam expressam non inferuisset. Abb. in dict. cap. dilecto, col. 3. in princip. ubi etiam Imol. colum. 5. & Franc. colum. 14. versic. secundo intellige. Addo, quod etiam in appellacione a diffinitiva nullitas sua verbo, appello, contineretur non principalis, sed incidenter & accessorie ad appella-

tionem

tionem introducta, utpote, inclusa in ventre appellationis iuxta textum in *Liquida mulier*. & in dicta *l. Carmelia*. & cum in pluribus soleat utile esse, quod nullitas non sit alias incidenter, & accessorie, sed æque principaliter intentata, ideo inualuit hæc practica, qua dum appellamus, nullitatem ex appellationis ventre per istam reservationem eximimus, & vimus verbo, appello, non in significato generali, quo & nullitatem & iniquitatem significaret, sed speciali, quo iniquitas duntaxat significetur, & ubi sic appellauimus, consueuimus postmodum in commisso ne causæ nullitatem expressam appellationi cumulare, quo casu non dicitur amplius nullitas inclusa & accessoria ad appellationem, sed expressa, ad cert. in *Locum filio*. *ff. penult.* & nota ibidem, *ff. de vulga*. & pupi. nec aduersatur iuris regula, quod expressio eorum, quæ tacite insunt nihil operetur, quia non potest tolli, quin saltem sic expressum, alio modo, quam inest ad not. in *l. si ita legatur*, *§. illi si uolet*, *ff. de lega. 1.* & sic non amplius accessorie, sed æque principaliter secundum magis veram opinionem, quæ sequitur Bart. in *l. si expressum*, *ff. de appell. col. 2.* cum sequenti ver. sic. videndum est in casibus, ibi, non obstat, si dicitur in appellatione venit nullitas, *l. ac. But.* in *d. l. r.* quando pro, non est necess. *Imol.* in *d. l. si expressum*, qui pro ista parte interpretatur uerba Bart. ibidem Abb. in *c. dilecto*, de appell. ubi etiam Franc. colum. *3. 1. 44. q. Alex. consil. 2. lib. 3. colum. 3. num. 13. ver.* sed in hoc aduertendum, quia difficultas Dec. in *d. c. dilecto*, colum. 3. num. 7. ver. circa 2. prædicta, ubi attestatur, quod ista sententia est uerior, & magis communis, sequitur & idem attestatur Grat. conf. ultim. volum. 2. colum. antepenultima, num. 41. & 42. ver. *decimoseptimo considero*, imo per istam practicam non solum nullitas censetur expressam, & æque principaliter deducta, ut supra, sed sortum ab ipsa appellatione: quo casu Doctores omnes etiam tenentes contrariam sententiâ concordant, ut nullitas non videatur accessorie, sed æque principaliter deducta. *Salic. præsertim in l. final. in fin. verb. C. de temp. appellat.* & ubi aliter deducta esset, ut posset videri, & accessoria, & æque principalis censetur deducta eo modo, quo magis appellanti expediret, si

in

- e in appellationis libello, & cedula adiecta fuisset & solita
 clausula, & omni meliori modo, &c. secundum Gratium
 in dicto consilio ultim. libr. 1. colum. antepen. versic. De-
 cimo septimo considero, num. 43. Utilitas autem quod
 3 * æque principaliter potius, quam accessorie deducta sit
 nullitas, in pluribus consistit, & præsertim, quia sic acces-
 sorie ad appellationem proposita sit, eius instantia arcta-
 retur ad tempora, & fatalia ipsius appellationis, quæ de-
 ferta, deferretur, quoque nullitatis causa, quod si æque
 c principaliter deducta sit eius instantia & non haberet præ-
 finita tempora in Romana Curia, in qua servatur ius ca-
 nonicum, nec in ea current aliqua fatalia, Bald. in leg.
 contra malefices, 3d fin. versic. ecce aliam questionem qui-
 dam principaliter, C. de inoffic. testam. Bart. in Lqui testa-
 mento, ff. item quæro, ff. de excusa. tuto. Inno. & Io. Andr.
 4 in c. bonæ, de appell. Item * in alio utilis esset maxima,
 quia si accessorie deducta sit nullitas, si quis appellationi
 simpliciter renunciasset, extenderetur renunciatio etiam
 ad nullitatem sic propositam, ex vi verbi: locus vero si æ-
 què principaliter proposita fuisset, Salic. in dict. leg. fin.
 C. de temp. app. in fi. Bald. in l. 1. C. de sent. quæ ex perici-
 recitan. & in pluribus aliis utilis esse posset ista nullitas
 æquè principalis, quæ omnia commemorare ociosum esset.
 5 Nec * videatur tibi mirum, quod eadem commissione
 & libello cumulemus nullitatem simul cum appellatione,
 quia licet ista sint diversa remedia, & videantur iuni-
 6 cem incompatibilia, / possunt tamen de iure secundum
 magis veram opinionem simul cumulari, gloss. leg. 1. C.
 quando proboca. non est necesse, quam communiter se-
 quuntur Legittæ in leg. si expressum, ff. de appellat. Bart.
 præsertim colum. tertiam. Bald. in l. prima, C. quando pro-
 noca. non est necesse. colum. 6. vbi etiam Bart. & Angel.
 Canonistæ in d. dilecto, de appella. vbi præsertim Franc.
 colum. 10. 11. quæst. nec cumulans tenebitur etiam parte
 petente alteram viam eligere; Spec. titul. de sententiis,
 ff. iuxta, versic. sed nunquid libellus, colum. fin. vbi ar-
 restatur ita servari in Rom. Curia, sequuntur Doctores;
 Imol. præsertim in d. l. si expressum, & ratio communis
 omnium, quam etiam refert ibidem Imol. est, quia ap-
 pel.

pellatio censetur deduci sub conditione contraria nullitati, videlicet quatenus sententia aliqua sit, inò non solum possunt appellatio & nullitas simul eodẽ libello cumulari, sed poterunt etiam simul protequi, procedendo tam in causa nullitatis, quam iniustitiæ, Barr. in d. l. si expressim, col. 4. versic. circa tertium, qui limitat hoc procedere, quando appellatio & nullitas oriuntur ex diversis fontibus, vt pote si dixerò sententiam nullam, quia contra minorem indefensum, & iniquam respectu eius, quod continetur in sententia. Idem quoquẽ si ex eodem fonte oriuntur, diuersis tamen respectibus veluti si dixerò sententiam nullam, quia contra me minorem indefensum, & iniquam, quia promissio, cuius vigore fui condemnatus, fuit facta per me minorem absq. legitimi curatoris auctoritate, oriuntur eodem modo caso, & nullitas, & iniquitas sententiæ ex eodem fonte minoris ætatis, sed diuersis respectibus, vt supra Barr. ibidem, Franc. in dist. cap. dilecto, col. 21. quæst. 24. & licet ista remedia possint diuisim intentari vnum post aliud, nihilominus semper solemus in Roma. Cur. illa cumulare, quando vtrunque compet, quia nullitas multos operatur effectus, quando deducitur simul cum appellatione, quorum aliquos nõ operaretur, si absq. appellatione deduceretur, quos omnes enumerat Franc. in d. dilecto, col. 3. ver. 9. quæritur quales & quos effectus, & col. sequen. vers. Decimo quare, quales, & quos effectus.

- g Sed g maior dubium est, an * nullitas intentari possit, & vbi appellatio non permittitur? quia io re animaduertas, aut enim non permittitur, quia lapsa sint tempora ad appellandum & non prohibetur quis de nullitate dicere, quans via etiam actionis, etsi dicatur de nullitate, nullitas operatur effectum deuolutiuum, sicut ipsa appellatio, Bar. in d. l. si expressim, col. fin. ff. de appell. & in l. si vt proponis, C. quomodo & quando index, & in d. l. i. C. quando prouoc. non est necesse, per l. 4. & l. absentem C. de accusa. & Signatura solet dare commissionem super nullitate, etiam vbi non fuit appellatum. Scaph. char. 150. a tergo, in fine, & ibi, & dantur commissiones etiam post sententiã euz transiit in rem iudicatam. Quid * si appellatio permisa non sit, quia forte bis fuit appellatum, & non licet
- tercio

h. tertio prouocare, potest. Ne liceat h. tertio protuocare,
 & late sint tres conformes, non audiretur hoc casu vo-
 lens agere de nullitate, nisi sententia fuerint prius ple-
 naria executioni demandata, tex. cum materia; & non
 in clem. vt calumniis, de re iudic. Item si appellatio pro-
 hibita esset, non quia alias appellatum fuisset, sed ex natu-
 ra causae, vt pote, quia esset de momentanea possessione,
 vel alias non appellabiles, quos casu supra tex. de appella-
 tione enumeramus, non audiretur his casibus volens
 agere de nullitate, nisi cum temperamento, de quo in d.
 clem. vt calumniis, Bald. l. 1. c. si de momen. poss. appell.
 col. 3. nu. 12. vers. nunquid sententia lata in possessorio,
 idem Bald. melius se declarans in l. 1. c. ne licet. tex. prouoc.
 col. 2. nu. 1. & 3. vers. ex hoc pono, & sequenti verb. Se-
 cundo nota litteram. Mitigaretur tamen ille rigor, & au-
 diretur volens de nullitate agere utroque casu prohibita
 appellationis vel tertio vel primo locis, ex natura causae
 non appellabilis, quando nullitas, quae allegaretur euident,
 & in promptu esset primo casu, Doctor, communiter in
 dist. Clem. vt calumniis. Secundo i vero casu Bald. in d. l.
 1. c. ne liceat tertio prouocare, & communis ratio est, quia,
 rigor dictae clem. est, vt calumniis litigantium occuratur
 est nullitas euident, & in promptu sit, iam cessat om-
 nis calumnie suspicio, & cessante causa prescripti rigori,
 merito mitigationi locus est, & ab illo rigore recedi-
 mus. Sequitur Oldrad. consil. 160, incip. Quod littera, &
 Roma. in l. si non. §. de viro. 32. fallentia, ff. solut. matr.
 Adhuc alia ratio, quam Oldrad. de eius consil. con-
 siderauit, quia videlicet illa verba clemen. nullatenus
 admitratur, sunt civiliter intelligenda, l. si cui ff. de fur-
 cis, saluis scilicet illis nullitatibus, quae in promptu essent,
 nec altiorum requirerent investigationem, prout habetur
 in l. si a quo ff. vt in possess. lega. l. 3. ibidem, ff. ad exhiben-
 dum, l. ille a quo §. si de testamento, ff. ad Trebell. &
 notatur in l. 1. c. de edicto diui Adu. toll. similis enim ra-
 tio praesertim in l. aliorum in iurum determinationem reci-
 pit, l. 1. §. denique, ff. quod vi aut clam, vbi etiam nota
 k cor per glo. & in proposito k illa nullitas diceretur esse
 in promptu, & altiorum non requirere investigationem, quae

ff. 4 pro-

probari possit infra tempus fiendæ executionis, Bart. in leg. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. Franc. dist. cap. dilecto, col. 14. versic. Sed circa prædicta dubitatur, quando dicatur posse incontinenti probari, & inter istos casus hæc duotaxat discrimina vigent: nam si agatur de nullitate contra tres conformes pendente executionis retardat processum in causa nullitatis, & operatur effectum suspensionis processus prosecutionis causæ nullitatis; tex. in d. clem. vt calumniis, de re iudic. ibi, nullatenus ad agendum de nullitate admittatur, donec sententiæ fuerint plenarie executioni demandatæ; secus vero si nullitas aduersus unam vel duas sententias tantum proponeretur, non retardaretur enim hoc casu processus in causa nullitatis preterea pendente executionis, prout si tres essent conformes, iuxta tex. in dic. clemen. vt calumniis, quia est ius nouum, & speciale inductum per dist. clem. in casu trium conformium, Rota decisio. 180. in no. incipit licet per viam exceptionis nullitatis, de sententiæ, & re iudicata, & quod iure speciali introductum est, non est trahendum in consequentiam, quod vero, & ius singulare, si de legibus & isto casu quando nullitas contra unam vel duas tantum sententias proponeretur sicuti pendente executionis non retardat processum in causa nullitatis (prout supra diximus) ita vice versa causa ipsa nullitatis absque appellatione proposita, licet signatura det commissionem, & in ea procedatur, non operatur tamen effectum suspensionis, vt interim nõ possit ad executionem procedi, Bald. in l. in. C. de ord. cogn. in fi. & in l. appellatione in fin. C. de appel. Ange. in l. in. C. si. ex fal. instru. & Legista in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. Canonista, Abb scilicet, & alii, præsertim Franc. colum. 1. & sequenti a versicul. circa tertium, si nullitas deducitur principaliter agendo; aut interim operetur effectum suspensionis, idem pluribus sequentibus, de appellatio. Rota dist. decis. 180. in not. quod procedit etiam si iudex causæ nullitatis inhibuisset iudici, ad quem executio expectaret. Butt. Imol. vbi etiam Franc. in d. c. dilecto, col. 13. versic. 3. limitanda videtur præcedens determinatio, vbi refert alios contrarium tenuisse, & istam partem esse veriorē, quæ
fuit

fair etiam a sacro palatio recepta, Rot. d. decif. 180. in
 not. in fin. Sed dices, ad quod erit utilis nullitatis profe-
 quutio, si interim exequutio fiat; & omnes dicunt, quod
 in hoc utilis est, quia si agens de nullitate obtemperet, re-
 uocabitur exequutio, & omnia inde fequuta, etiam tan-
 quam attentata. & iste * est vnus ex casibus, in quibus at-
 tentata non reuocantur ante omnia, sed dimittantur expecta-
 to isto euentu. Bald. in l. tale pactum, §. qui protocauit, ff.
 de pactis, Franc. in d. c. dilecto, de appell. col. 12. ver. ex
 quibus omnibus tene monji, Rot. d. dec. 380. in no. Scaph-
 char. 151. a tergo ver. Ad prædicta. Item in alio etiam est
 confilium huic agenti de nullitate in casu, quo non retar-
 detur exequutio, vt supra, quia si possessor esset rei, de qua
 ageretur. & de qua exequutio, ex aduerso peteretur, si pe-
 tens exequutionem esset de dilapidatione suspectus, vel
 alia infra causa sequestri subesser. mitigaretur iste rigor,
 & in exequutionem sententiarum sequestratio fieret
 de re ipsa, si mobilis esset: si verò immobili, de fructibus
 Bal. in l. ad exequutores, in fi. C. quorum appellat. Franc.
 in d. c. dilecto, de appell. col. 14. verfi. vltimo licet licet pæn-
 den. & extra istum casum quandoque etiam nullitas ex-
 quutionem retardaret, quando proponeretur contra vnā
 vel duas sententias, vt sup. Finge* quod nullitas talis est,
 quæ altiore non requireret indaginem, sed euidentis,
 in promptu esset, impediretur enim exequutio veluti etiā
 similis nullitas impediret quando allegaretur contra, vel
 tres conformes, vel vnica non appellabilem. Scaph. vbi
 sup. ibi, quod intelligo cum distinctione, quam superius fe-
 ci, & faciunt omnia superius allegata in casu trium senten-
 tiarum, vel vnus non appellabilis, a fortiori. Rursus finge
 quod exequutio talis esset, cuius præiudicium non posset
 reparari, obstarat enim isto casu exequutioi litem penden-
 tia super nullitate. Bald. in l. eum qui alias, C. de adulter,
 quod eius dictum alibi limitat, nisi apparet de euidenti
 calumnia agentis de nullitate in l. si tenens, ff. de feris.
 Franc. in d. c. dilecto, col. 13. ver. 2. lim. Finge deniq. quod
 ad impediendam exequutionem, non tantum allegaretur
 pendentis causæ nullitas, sed is, qui de nullitate senten-
 tiæ per viam adionis ageret, cōpareat etiam coram iudi-
 ce;

de, a quo executio peteretur, & nullitatem etiam via excep-
tionis proponeret, velleq. illam incontinenti probare,
& retardaretur executio. Imol. in dict. §. condemnatum,
colam. 3. in princ. nec est inconueniens, quod is, qui prin-
cipaliter agit super nullitate coram vno iudice, compareat
coram iudice executionis, & de nullitate excipiat ad im-
pediendam executionem, nec alias propterea causæ suæ
in qua de nullitate principaliter agit in aliquo præsudica-
tur. Franc. in d. c. dilectio, col. 13. in princip. verfic. sed ad-
uerte, quod omnia precedentia dicta veniunt limitanda,
quæ limitatio est a sacro palatio recepta. Ro. d. dec. 280.
in nouis, in princ. imo si talis excipiens de nullitate coram
iudice executionis in exceptione sua succumberet, quasi
succubisset in iudicio summario, non prohibebitur po-
stea agere, & prosequi nullitatem in iudicio ordinario per
viam actionis, Bart. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud.
Doct. in l. a dino Pio, §. si de rebus, ff. de re iud. & in c. ve-
niens elect. a de testibus. Franc. in d. c. dilectio, col. 32. in
fi. verfic. 46. queritur de appellatio.

1 Verum / hic dubitabis quæ. * & quanta sint nullitatis
30 tempora, quæ in re, aut quæritur vsque ad quod tempus du-
ret hoc ius dicendi de nullitate, & distingue. at principa-
liter via actionis, & durat vsq. ad 30. annos sicut aliæ actio-
nes. Specula. titu. de sententia. §. infra. in fin. per noc. in c.
14. nostra, de procurat. & in l. sicut, de prescriptio. 30. anno-
rum, Bal. in cap. septe colum. penultim. extra de appellat.
aut via exceptionis, & durat perpetuo, quia regulariter
omnes exceptiones sunt perpetuæ, l. pater, §. vltim. ff. de
excep. do. Specu. titu. de sententia, §. in summa, Imol. in
d. cap. dilectio, colum. 10. extra de appell. vbi etiam Franc.
colum. 5. verfic. Quanto queritur. Quod si non de tem-
pore iuris dicendi de nullitate, sed instat: ex ipsius causæ nul-
litis iam introductæ; & tunc iterum distingue, aut nullitas
fuit introducta accessoriè ad appellationem, per viam ca-
men actionis, prout supra diximus, & instantia est eadem
cum instantia appellationis, Bald. in l. contra maiores, ad
fin. ver. ecce aliam quæstionem quidam principaliter, C.
de in offic. test. Bar. in l. si expressim colu. 3. ver. circa
tertium

verſum, ff. de appellatio. vbi etiam Alexand. Innoc. in cap. ſape extra de appella. Franc. in d. cap. dilecto, colum. 5. ver. 3. non poteſt intelligi, eodem tit. aut den que nullitas non fuit alias acceſſorie, ſed etque principaliter inſentata, & tunc etiam inſtantia eſſet tanti temporis, quanti ſunt alia iudicia, & ſic iure civili triennalis, vt in l. propoſandum, §. & ſi quidem, C. de iudiciis. Barr. in d. l. expreſſim, colum. a. ſepen. verſic. vltimo quæro quando iſta duo ſide appell. Bald. in dicto cap. ſape, extra eo. tit. Franc. in d. c. dilecto, col. 3. ver. Quinto quæritur ibi, inſtantia; eo. r. & de iure canonico, quod in Ro. Cur. attendi debet & ſeruetur, erit eius inſtantia perpetua, prout in aliis iudiciis, text. in c. ſi extra de iud. vbi Doctores omnes.

- m Introducitur iam cauſa nullitatis, an operabitur eſſe
 11 etiam ſuſpenſiuam, vt iocerim, donec de nullitate cognoscitur non poſſit in negotio principali procedi, quod nihilominus eſt deuolutum, l. 4. & l. ſi abſentem, C. de accusatio. & veritas eſt, quod ſi cauſa negotii principalis poteſt partibus, vel earum alteri eſſe præiudicialis, non poteſt iudex procedere in negotio, niſi prius articulo nullitatis expedito; exemplum, lata eſt pro me ſententia, a qua non fuit alias appellatum, an qui non appellati, cauſam nullitatis proponis, & proſequeris, quæ deuoluit etiam negotium principale, vt ſupra. Certum enim eſt, quod ſi iudex velit hoc caſu in negotio procedere de eius inſtitia cognoſcendo, non poteſt, quia præiudicat meæ rei iudicatæ, quam prætendo, vbi articulus nullitatis fuerit expeditus, ideo ex quo cognitio negotii eſſet mihi præiudicialis, non poterit iſto caſu iudex nullitatis procedere in negotio, niſi ſi expedito articulo nullitatis, Barr. in l. cum quærebatur, ff. de re iud. ſecum eſſectus iſte ſuſpenſiuus exoritur ratione præiudicii, merito non ſuſpenderetur proceſſus in negotio, niſi parte cuius inſerſit opponente, Bal. in l. tale patrum, §. qui prouocant, quæſt. 12. ff. de paſſis. Franc. in d. c. dilecto, colum. 10. ver. vltimus, de appell. Sed adhuc dubi
 12 u cabis, introducitur * nullitatis cauſa, quis erit, procedendi modus, an libellus, & litis conteſtatio aliæque terminorū obſeruatio neceſſaria erunt, & in hac ſpecie diſtingui ſolet, aut cauſa nullitatis eſt introducitur acceſſorie ad appel-

latio

LIBER

lationem, via tamen actionis, vt supra, & quia ille causa cen-
setur pars appellationis, regulabitur secundum naturam
causae appellationis in qua litis contestatio non desidera-
tur, c. per tuas, de appellat. vbi doctor. Quod si nullitas
non accessorie ad appellationem, sed aequè principaliter
introducitur sit, & isto casu necessaria erit litis contestatio,
& plenaria terminorum observatio iuxta naturam causae;
Spec. in titu. de sententia, §. iusta. circa finem versic. quid
ergo si appellans, & de libelli. conceptione, §. nunc dicen-
dum ad finem versic. quid si sententia. Bald. in l. 1. col. 3.
ff. de feriis. Idem in l. 1. in fi. cap. de ord. cong. Franc. in d.
cap. dilecto, col. xiiii. & sequenti. ver. vicesimo principa-
liter queritur, cum duobus sequentibus, Rota decil. 340.
in not. Fuit dubitatum, vtrum quando agitur de nullitate,
de lite contesta. quod tamen perperum non est, finge
quod nullitas evidens esset ex eisdem actis, non enim el-
set hoc casu necessaria nec litis contestatio; neque alia
terminorum substantialium observatio, sed bene citatio
partis, & alias, prout supra de terminorum observatione
explicauimus. & gl. & Doct. in c. ad nostram. el terzo. de
iurciuran. & in c. per tuas, de appell. Rota d. decil. 340.
in princip. Idem si nullitas ex eisdem actis, sed aliunde
veniret probanda, esset tamen coram eodem iudice,
qui pronunciauerat, causa tractanda. Imol. in d. capit. per
tuas, in fi. Franc. in c. dilecto, col. 14. versic. principaliter
queritur ibi. Fallit coram eo, qui tulit sententiam.

- Ceterum, vbi nullitatis causa fuerit instructa; & eius pro-
13 cessus iuxta suos casus bene formatus, & ordinatus* quis
erit pronuntiandi, & sentiendi modus, an si de nullita-
te duntaxat pronuntiandum sit, poterit sententia fieri par-
te absente, & non citata ad sententiam, praesertim, vbi
sententia inquiritur, vt declararet, non vt annullaret, & licet
Abb. & Ioann. And. in c. causam, de rescriptis, illum
tex. fuerit pro negatua, quod similis sententia posset ferri
parte absente, & non citata, ego nihilominus eos intel-
ligo in casu, de quo in tex. per istos allegato, videlicet in
c. e. causam de rescripti, quando licet nullitas provenisset
a mala rescripti interpretatione, tunc rescribens posset
parte absente, & non citata interpretari rescriptum
suum,

-fusi, & gesta, quæ ab huiusmodi interpretatione abhorre-
rent nulla declarare, text. in d. c. causam, Innoc. in c. olim.
de verbor. signific. & extra istum casum à sententia, Abb.
& Ioann. And. in d. c. causam. ego dissentirem, & crede-
rem non posse in causa nullitatis pronunciari, nisi parte
citata, & quod alias lata sententia nulla esset, & pro ista
parte contra eos concludit Butr. in d. c. causam, vlt. no.
allegans gloss. ibidem. & aliam in ea. ad nostram, el 3. de
iureiurand. comprobatur ratione, quia nihil potest in al-
terius præiudicium iudicialiter fieri parte absente, & non
citata, 3. quæst. 9. caueant, & c. omnia, l. ea. quæ, C. quo-
modo, & quando iudex, c. ecclesia, de constitutio. consen-
tit Rotæ decif. ecclesiæ. in no. dubitatur vtrum Auditor, de
sententia, & re iud. Franc. in c. dilecto, colum. xxxv. in fi-
ne vers. xxxliij. quæritur, de appella. & continentia sen-
tentiarum erit confirmatoria, vel infirmatoria sententiarum pro-
cessus, vel alterius actus iudicialis, de cuius nullitate age-
reut, formulam non ioggero, poteris enim vbi de cõ-
petentia sententiarum admoctus eris per te ipsum iuxta suos
casus necessariam formare sententiam, & à vulgaris for-
mulariis, vel ab antiquioribus regestis formulam accipe-
re, memor tuius duntaxat eris, quod vbi dixeris senten-
tiam processum, vel alium actum iurisdictionis fore. & ef-
fe, addas hæc verba, per viam, vel ex capite nullitatis, idq.
vt semper liquere possit, de infirmationis causa, an scili-
cet nullitatis, vel iniquitatis. Quod si nullitatis causa
processum fuisset, ac simul in negotio non alias suspensio,
14 an tuius forte oporteret iudex pronuntiando sententiam nullam
0 illam reformando in negotio principali quoque pro-
nunciare, & crediderim posse, quia nullitatis causa non
operatur effectum suspensionis, nisi volente parte, cui
negocii cognitio præiudicaret, prout supra titu. nostro, 5.
sed maius dubium diximus, quod tamen intelligas, nisi
nullitas proveniret ex ineptitudine libelli, non posset
enim hoc casu iudex in negotio etiam non suspensio, &
parte non opposente sententiarum, vel priorem sententiam
reformare, text. in hoc singularis in c. cum dilecto, de em-
ptio. & vendi. & ratio est, quia isto casu sententia non de-
voluit negotium ad iudicem nullitatis, ad imitationem lab-
scnem,

sentem, C. de accusa. prout notabiliter tradit Imol. in dicto capitulo, cum dilecti columna secunda, ubi etiam Pa-
norm. colum. primus, Bal. in l. 1. C. de rescind. venditio.
questio 15. dicens in dict. cap. dilecti, esse textum magi-
stralem, qui instruit iudices appellationis nullitatis, que
sint eorum partes in iudicando, quando libellus, vel agen-
di modus fuisset, ineptus & præsertim, quod iudicent in-
per nullitate. & actori ius melius agendi reseruent. Sed
6 dices* ubi negotium fuerit cum nullitatis causa devolutum
iuxta regulam dict. l. absentem, & in eo non alias devolu-
to pronunciandum esset, an reiterandas esset processus,
an potius posset iudex ex eiusdem actis pronunciare
& in hac questione to animaduertas, quia si nullitas pro-
venit etiam ex vicio actorum, utpote, quia actum fuit cum
minore indolento, quo casum totum iudicium esset nullum.
In universis, C. qui da. tuto poss. & non poterit hoc casu
ex eisde actis in negotio pronunciari, sed reiterandus esset
processus, quod si nullitas sententiarum non ex vicio actorum,
neq. processus, sed solius scētiæ resultet, utpote, quia scē-
ntia lata, fuisset die feriata, vel non citata parte, poterit
hoc casu ex eisde actis, utpote validis in negotio pronun-
ciari, & ita notabiliter limitat, & tradit Bal. in l. si ut pro-
ponis la prima, col. 4. num. 19. ver. quero pone casum, C.
quomodo, & quando iudex. Docto. in cap. ad probandum
de re iudic. Cardinalis in clemen. 1. eodem tit. q. 15. quod
si denique nullitas proveniret ædum ex vicio sententiæ:
sed etiam ex vicio actorum, non tamen omnium, neq. to-
tius processus, sed partis tantum, & tunc reiteranda, & sup-
plenda esset dumtaxat acta, que nullitatis vicio subiacerēt
Bar. in l. si expressum, & in l. cum querabatur. de re iudic.
Franc. in c. dilecto col. 37. ver. trigésimo octavo quero,
de appellatio.

ANNOTATIONES.

His verbis:) *Vide actorem procedentiæ, libro antep.
in ver. amplius quia a pluribus. & Alex. cons. 59. col. 2.
17. lib. 4. ubi ait, quæstio huiusmodi appellatio. Appello saltem iure
dicendi de nullitate, conditionis conjecturæ, scilicet quatenus sen-
tentia*

- 13 *tenia sit aliqua. Idem est, " si diceretur, dico sententiam nul-*
lam. Et si qua est, appello, qui appellandi modus in praxi valde
receptus est, ut à Bar. productum est, an i si expressim ff. de apelia.
- 17 *Et Fran. in l. dilecto, quasi. 2. l. extra cod. m. Ceterum an nul-*
litas sit cum appellatione cumulat, intelligatur principaliter,
vel ne iudicio deducta, Doctores magnopere altercantur, at-
que creberrime calculo approbatur ut principaliter deducta in-
tellegatur, veluti de receptare opinione, affirmant Fran. ubi su-
pra Alex. cons. l. nu. 13 lib. 3. Dec. in d. dilecto. nu. 7. Et Vant.
in trac. de null. fin. quos Et quib. mod. nu. 10. cum seq. apud quos
locupletissime hanc quest. disputatum videbit. Et egregie
etiam differit, quando principaliter, Et quando obiter sine in-
cidenter nullitas deducta intelligatur, Et Auct. in sequenti-
bus quoque erudite, acque eleganter rem explicat. Nicol. Anto-
m. Gravatus.
- b *Secus vero.) Ex simplicis * appellatione ab interlocutoria*
procuramen denuciat non autem nullitas devolvitur. Rot. decif.
339. si appelletur, in no. Et Tradunt Doct. in evis. debitus, Et in
c. Romana de appell. Gnid. Pap. in trac. de appell. q. 67. quod
tamen aliter est, quando à diffinitiva appellatur, tunc etiam
ad iudicem appellationis nullitas etiam rursus devolvitur, adeo
quod super utroq; cognoscere potest, in hac in dilecto ubi Bald.
col. 2. Et Franc. q. 10. 19. Et 31. de appell. Gnid. Pap. ubi supra
q. 46. Bar. in l. si expressim. col. pen. Et in l. 1. C. quando prout.
Salic. in l. si prafas. C. quomodo Et quando Abb. in cap. cum
Joannes. in fin. de fide instrum. Lap. alleg. 2. Et late Alex.
consil. 179. propositus, lib. 2. Et Dec. consil. 275. Nicol. Anto-
m. Gravatus.
- c *Solita.) Clausula, " anni meliori modo, operatur, ut in*
21 casu dubio libellus in fauorem libellantis interpretetur, ut
Alexand. ait consil. 6. columna tertia, libro tertio. De cuius
quidem clausula virtute Fel. legat in cap. super. colum. pen. Et
vid. de offi. deleg. Et Affl. det. 144. numero 2. Nicol. Anto-
m. Gravatus.
- d *Utilitas autem.) Adde Vant. practico sacro, nu. 14. cum seq.*
Et quanti referat, principaliter aut incidenter nullitatem pro-
ponere, ibi videat, nam multe sunt inter utramque formulam
differentia.
- e *Eius instantia.) Iure Pontificis * causa instantie nunquam*
pe-

- 12 *hæc, c. venerabilis, & c. vlt. & vtrubiq. scrib. de iud. l. as. in 2. propterandum, in princ. C. eod. Rot. decis. 411. si litæ pendens in no. Cassad. decis. 5. num. 4. vs litæ pendens Gomef. super reg. de annali. q. 44. & est communis opinio, vs Abb. testatur in d. cap. venerabilis, & Barb. in cap. de causis, de offi. deleg. a. & hucusq. rei rationem si scire cupias, Franc. consulas in cap. super eo, de appell. Nicol. Anto. Grauius.*
- f. Possunt tamen.) Vide Rot. decis. 145. Nota quid intendant in amq. & Vant. ubi supra & quamvis doli. hac in re, an. nul
- 23 litas, & appellatio possim simul cumulari, diuersè loquuri fuerint, vs est, videre, in l. si expressim. ff. de app. & in c. dilecto. ad. 21. tamen communis est opinio, quod simul cumulari possint, vs per Franc. d. c. dilecto q. 11. Imol. in d. l. si expressim, & auctoritas hic. Nicol. Anto. Grauius.
- g. Sed maius dubium.) Quod * prohibita appellatione nullitas
- 24 prohibita non censetur, cum hæc due quedam iuris sint subf. dia ad inuicem separata, prodiderit, Guido Pap. dec. 38. Curt. Senior cons. 59. Dux. num. 10. Alex. cons. 186. lib. 2. Mars. sig. 474. memini Cur. Innoc. cons. 104. num. 4. lib. 2. Calta. consilio 118. Dei. consilio xxxviii. numero secunda, & iterum cons. 533. qui hanc communem esse opinionem assertit. Verum cum temperamento intelligendum hoc erit, quando scorsum, & principaliter ab ipsa appellatione nullitas proponitur scius verò si appellationi permissa fuerit, nam tunc nullitas prohibita censetur, ea nempe ratione, quia effectus ipsi inest appellationi, ita Bal. in l. rot. §. ne immeret, C. de appella. Franc. in c. dilecto. q. 49. de appell. Felin. in c. si autem. col. 4. versio. per illum tex. de rescriptis. & Vant. in tract. de null. sent. quis
- 25 pos. dic. de null. num. 39. Verumtamen * appellare prohibitus iudicis officium implere poterit, quod vique per quancumque prohibitionem nunquam prohibitum aut exclusum esse censetur. Rom. cons. 325. Abb. in cap. ex parte. 2. de officio deleg. Secus. cons. 39. lib. 4. l. as. in l. 1. ff. de iurisdic. om. iud. & in l. ubi passum, C. de trans. Mars. in praxi. §. opportund. num. 12. & Gram. decis. 15. num. 4. Nicol. Anto. Grauius.
- h. Ne liceat tertio.) Facti * in criminalibus causis, in quibus
- 26 titular, Ne lic. vtr. prouet. & c. litem. prim. de re iudic. haud quaquam locum habent, vs Paul. Eleaz. & Anob. tradunt in dicta elem. quibus consentit Ang. in tractat. malef. in verbo, Fama

17 *Fama publica*, col. 9. *Ceterum* ^{huius} *de materia trium sententiarum conformium Vani. legat in traß. de null. sent. Quatuor* *Et* *iam*, quod *ut* *imp. numero tertio cum seq. ubi limitat dist. elemen. qui tamen* ; quod *quis* *tres conformes contra se habuit sententias*, non audiantur super nullitate, nisi prius sententia executioni demandata fuerit. *ut per eum*, *videre poteris*, *tibi etiam de summis Roma. tota stylo efficitur* ; quod *etiam* *refertur* *super nullitatibus* *conceduntur* *post tres conformes sententias*, *absque clausula illa* ; *suo preiudicio trium conformium sententiarum*, *non priusquam super nullitatibus aliquid non fuerit examinatum* . Et hoc quidem quod non liceat tertio provocare, tam in definitiva, quam in interlocutoria locum sibi vendicat, verum sane intelligendum erit, super uno eodemque articulo, nam si super diversis militet in causa quispiam gravetur, hi semper super uno quoque articulo appellare eidem permittitur, *ita Franc. declarat in l. dilecta de appell. Item intelligat*, quando eidem ipse in iudicio provocare vult, *scilicet* *si* *aliter* *part. que hi obviavit*, *postea que tertio incumbit*, *quod a ipso quoque hic appellare potest* ; *siq. quatuor appellationes eadem causa concurrere possunt*, *scilicet* *Præro in prædicto loco, solum. 3. in 2. cens. Rursus quando per tertiam sententiam novum gravamen non inferitur, aliis sicut ut puta si eadem in expensis condemnat, ad quas priores iudices haud quamquam condemnaverit ; etenim tunc ab ipsa condemnatione tertio provocare licet secundum Ang. in l. 1. C. de lit. ter. provoc. Et Franc. ubi supra. Item intelligat*, *Et* *quo est* *tertio provocare non permittatur*, attamen si adversarius appellaverit, eius appellationi intinerare licitum erit sic Francus sæpi citato loco dicit, *solum. penult. in 5. consens. quare videat*, *ne de singulis agam*. Et *Dollerus in leg. 4. §. condemnatum*, *præsertim Alex. Et* *Inf. ff. de re iudic. cum etiam Bald. Et* *Salis. in d. l. 1. Et* *scrib. in dist. elemen. Et* *Dec. in cap. sua nobis, num. 13, de appellat. ubi hanc regulam, quod tertio non licet provocare, dupliciter ampliat* *Et* *quinque modis limitat*, *vide etiam Marfil. l. extra territorium, num. 49. ff. de iurisd. om. iud. Et* *Parisi. cons. 109. nu. 15. lib. 4. Nicol. Anst. Gravatus.*

i Secundo verò.) Longè ante Bald. hic alleg. eandem opi. tenent Oldens. 106. cui se subscribit an. Ber. At verò Imol. aq. Card. in cle. ut saluamur, de re iudicata, *Reland. Et* *Baldi opi. quini adversantur*, *videlicet* *trium conformium sententiarum executionem*

G g pianum

tatem per exceptionem nullitatis impediri nequaquam posse. Et
 hoc illico cum excipiens probare se offerat. Quorum quidem Intel.
 Et Card. opinionem alias Venetis consulum laus comprobata
 in causa à Cesare. oratori suo apud Rempublicam Venetiam de
 legata, quæ inter eandem D. Eleonoram Sanfructianam, Roberti
 filiam. Et heredes eandem D. Barnabam Adragi vertebatur: pro
 cuius Elionora herede ipse respondit. Variis differentes hæc opi-
 niones sed re distinctionis Franc. à Repe concordat in l. 4. R.
 condemnatum, num. 17. ff. de re iud. ubi Intel. Et Card. ob. proce-
 dat, quando aliter quam per acta, nullitas probare offeratur, tunc
 enim excipiens audiendus est minime. Item verò si citat ex actis
 nullitatem se probaturum ille promittat, audiendus namque hoc
 facti specie erit, ex Old. Baldi. sententia. Quæ quidem concu-
 sator, veluti iuri a quatuorq; factis consentanea ab omnibus con-
 stant (non quidem sententia) iurari debet, pro qua non parum
 facit, quod null. iuris exceptio a iuratore requiratur indagatam,
 sententia executionem motum impedit. Unde etiam, in d. l. si se
 non obicit, §. condemnatum ff. de re iud. nisi nullitatem proba-
 tis promittatur effect, veluti eisdem ex actis, cum nulla more ca-
 lurnia pro sententia executione impedienda considerari possit
 Et hanc opinionem communem esse commemorat Soc. cons. 73.
 licet, lib. 2. Nicom. alleg. 38. nu. 14. Et Las. in §. condemnatum,
 num. 1. Quæ quidem communis opinio, necum ordinarij in consi-
 sis, sed in summarijs, veluti in iudicijs possessorijs locus sibi re-
 dicat, est in illis exceptiones alioquin requiruntur indaginem
 non admittantur. Ita patet Cart. cons. 108. nu. 4. qui commu-
 nem hanc esse opinionem scribit. Et licet pugna sit inter interpre-
 tes quando promittatur, sive in omnibus (ut nostrates aiunt)
 probatio dicatur, cumq; velum hanc suavis in l. auferatur, §. qui
 comp. ff. de iure siso, quod illa infra duos menses dicatur. Bal-
 do verò intra decennium, ut ipse prodedit in ea cum in iure, de
 offe deleg. cui consentit Soc. cons. 11. col. per l. b. 4. assanica. fre-
 quenter calculo receptum est à scribeatibus hoc arbitrio iudi-
 cis relinquendum esse, teste eodem Soc. cons. 59. in casu, lib. 3.
 89 atque Murat. practica lra, nu. 19. Ceterum * est controversa-
 tur, utrum nullitas ad impediendum trium structurarum con-
 firmationem executionem admittenda sit, tamen restitutionem in
 integrum admitti debere, etiam si aliam requirat indaginem
 Repe in facu, nu. 3. prod. det. qui hanc opinionem communem esse
 asse-

affirmat. Qua de re amano legat. Iacobi. Myfinggerium in fuis
fug. obferu. in Centuria 2. obfer. §4. ubi in Camera imperiali
non femel Bald. opi. in l. 1. C. ne lit. iuri. promitt. obferuata fuit,
qui contrarium voluit: fideles reftrictionem contra tres confor-
mari: fententiam minime concedendam effe, nifi earum prius ad
plenum facta exequutione: ea nempe ratione, vt aliquando linum
effet finis. Interdum uſatur Myfing. ab eadem Camera opinio
nem Salic. in d. l. 1. Bald. aduerſarius amplectam fuiſſe, iuxta in
non caſum variationem, quando praſumptio malicia reſtabat,
qua facti ſpecie reftrictionem concedendam, & per eam, trium
conformium ſententiarum exequutionem impediri, iuxta Salic.
promittatur D.D. deſta imperialis Camera ſepe iudicauere.
Quam Salic. ſententiam increpide ſeruandam effe ibidem Myn-
ſing. an. quid ex aſſer. aliquid apparet, quod calumnia praſum-
ptionem plene ſuſcit. Ad quoniam rem uideatur Milis in reperi-
to in uerbo exequutionum ſententiarum. & Caſſa. decif. 1. de reſt. in
iure. qui huc citat in hoc Bald. Salic. tibi pugna ante Myn-
ſing. ſcriptum reliquit, licet prudens ipſe Myſing. Caſſadem lo-
cum citare non praetermiſerit. Nicol. Anto. Grauanus.

Et in probatio.) Qua ſit euſentis ſue proprietaria uol-
untatis. Affiſſ. legum. decif. 183. nu. 2. & Doct. in allega. clem.
1. de re iudi. & in d. l. 4. §. condemnatum. atque in d. l. 2. Nicol.
Anto. Grauanus

Verum hic.) Vera eſt conſueſſa, quod " uſque ad 30. annos de
nullitate dies poteſt, quando tamen per modum agentis directi,
an principaliter deduxeretur, ut conſulit Alex. & Doc. reſpon-
derunt, ille conſ. 59. lib. 4. hic conſ. 2. col. pen. quod quidem ſane
inutilitas ubi animae periculum non uerueretur aliter perpetuo
agi poſſe, Card. docuit in d. Clem. 1. quaſt. 14. & iradunt Salic.
in l. ſi praſes. C. quomo. & quan. iud. & Franc. in r. dilecto. in 1.
quaſt. de appell. Item & intelligas, niſi ipſo iure actus geſtus,
nullius eſſet reboris, nam tunc perpetuo etiam nullitas ipſa da-
ta, per reg. quid ex qua ab initio, inu valida ſunt, traſu tempo-
ris non conualeſcunt, I. qua ab initio. ff. de regu. iur. c. conſuma-
tur, extra co. Rurſus ſi per exceptionis modum nullitas propo-
neretur ſimiliter nec temporis curſus praſentit eſſe, ut auſter
bit & Alex. conſ. 81. col. 4. lib. 3. & Vau. de null. ſent. quaſt.
& in. quod temp. num. 3. Nicol. Anto. Grauanus.

Gg 2 Intro.

nt. Introducta.) Nullitatis * cognitione pendente, principali ap-
 31 pellationis negotium conquiescit. Contra maiores. C. de in off.
 testa. limita tamen, ut per Bald. ibi. nisi temerè nullitas deducta
 fuisset, neque calumnia careret, quod Et. Alexan. placuit, consil.
 66. colum. ultim. lib. 1. Id. ar. sing. 152. Et. Vant. ubi supra, nu.
 12. cum sequen. Nicol. Ann. Gravatus.

a. Sed adhuc.) Qui nam sit in causa nullitatis procedendi
 32 motus. dictum fuit supra. Ceterum * si libelli formulam in causa
 nullitatis scire cupis, Vant. non te sapere pigeas, in saepe citata
 tract. de nul. sent. quæ Et. quib. mod. null. propo. num. 10. cum se-
 quen. Et. nam. 107. Et. glo. in t. hac quippe in prima gloss. in fin.
 tertio questio. 6. Bald. in l. cum Papinianar. col. 3. C. de sent. ex
 quibus facile libellum componere dices. Veriù hac in re silen-
 33 tio nō innotuam, quod * proponens sententiam nullitatem ex una
 causa. poterit etiam aliam omnem nullitatis causam proponi
 ne sententia confirmetur, ut per Abb. consil. 97. lib. 1. Et. Alexan.
 consil. 147. lib. 6. Atamen si libellus nullitatis ipsa gravissa pro-
 sequutio generalis fuisset, Et. sententia demum generalis subse-
 quuta, obstarè in hoc themate volenti nullitatem non potest.
 etiam in iudicio deducere, ut Frant. docet in cap. delecto, in
 quest. 14 de appell. Nicol. Ann. Gravatus.

o. Illam reformando.) Iudex * nullitatis sententiam super
 34 principali negotio, ar. si ad eū remediū appellationis causā deo-
 ducta fuisset, corrigere atque reformare potest. Bare in l. 1. cum.
 ult. C. quando pro. non est neces. Et. in l. si expressim. 10. v. pro.
 ff. de appell. Alex. consil. 164 lib. 6. Et. Felin. in c. inter monaste-
 35 rium, colum. 12. versu. limita sexto de re iudica. Qui * quidem
 iudex non solum super nullitate, quinimo etiam super iustitia,
 vel iniustitia sententie pronuntiare potest. Argid. consil. 191.
 in causa, Et. Doctorer citatis in locis, cum ad duo appellationis
 iudex itineretur factum scilicet à primo iudice corrigere, necnon
 Et. idus agere, quod primus facere debuerat, ut idem Argid. ad
 consil. 123. conclusio. Et. decis. 481. Et cum nullam iudex senten-
 tiam declarat, in expensis adversarium condemnare potest, ut
 etiam in eadem sententia illum, qui in nullitate articulo ob-
 stitit, condemnare in negotio principali, iuxta prioris sententie
 penam, quæ nulla declarata fuit, voluit Argid. in dicta concl.
 quod quidem alius per auctoritates Vant. comprobat, præsertim
 decernim. 112. Sed præsumum opera est, videre, quemadmodum ap-
 pet-

pellationis suam interponet sententiam. Et brevibus dicendum
erit, quod si iudex priorem sententiam confirmare velit, pronun-
ciando hoc modo factu erit. *Bene indicatum, & male appellatum.*
Si vero illam infirmare velit, tunc si condemnatoria fuerit suf-
ficienter dicere, *Pronunciatum male indicatum, & bene appellatum.*
Si autem absolutoria fuerit, non factu est dicere, *Proferimus*
male indicatum, & bene appellatum sed addere oportet, & di-
ctum Absolutum, ut puta, conuentum condamnatum, &c. adde
quod hoc facti specie vltimum procedere, necesse est, ita pulchre
Bart. adnotat in l. eos, C. de appell. qui communem etiam opinio-
nem esse affirmat, quod sufficit pronunciare bene appellatum, si
praefertis absolutoria, ut reus intelligatur condemnatus, quod
quidem ante eum Accursio visum fuit in l. praeser. C. de senten.
& interloqu. Quorum consiliarios fuit Abb. & Felio. (quod-
quid Ant. Bar. e regione dixerit) in cap. cum causam, colunt,
2. de re iudica. ubi tamen hanc communem opinionem duobus
modis temperandam esse docent, in eos legato. Qua de re viden-
dus est etiam Lafran. in cap. quantum tenore, in verbo interlo-
quentes & appellationes, num. 90. de probat. qui praeterea ad-
monet post Accurs. in d. l. eos, in prin. quod si prior iudex ex
probationibus, coram eo factis, aequam protulerit sententiam, si
postmodum in causa appellationis noua probationes facta fue-
rint, ex quibus prior sententia infirmanda est, quod hoc iudex
novis probationibus, ut fit honori iudici à quo consultum viden-
ri possit. Nicol. Anto. Granatius.

De secunda ac tertia sententiae, earumque prolatio-
ne ac fructuum, & expensarum condemnatione.

Cap. II.

SUMMARIVM.

- 1 *Acta omnia ad iudicem ad quem transportanda*
sunt, ut super appellatione iudicium suum pro-
ferre queat, & quis ea mittere teneatur.
- 2 *Appellatio est, qua iurisdictionis exercitium iu-*

LIBER

dicti ad quem tribuit, ideoque de ea prius constare debet. fallit tamen, ut numero 4. & vide num. 12.

- 3 Iudex appellationis pronunciat se iudicem competentem.
- 5 Iudex appellationis confirmat, vel infirmat sententiam his verbis; bene, vel male iudicatum.
- 6 Expensarum cōdemnatio fit in causa appellationis, etiam ab interlocutoria, & nu. 24.
- 7 Iudex an teneatur condemnare vicium in expensis, quæ in libello petite non fuerint. & nu. 17.
- 8 Expensarum condemnatione omissa in diffinitiva, non potest amplius de expensis tractari. fallit tamen in duobus casibus, & num. seq.
- 9 Iudex suam sententiam potest eadem die supplere, ut puta super expensis.
- 10 Causa iusta excusat ab expensarum condemnatione, & quid in sacro palatio observetur, & num. 22.
- 11 Expensarum in condemnatione, & quæ veniant, & quid hac in re Palatium observet.
- 13 Beneficium, quempiam acceptasse, probare non sufficit nisi infra mensem acceptasse probetur.
- 14 Iurisdictio expresse sine tacite prorogata iudicium reddit validum.
- 15 Prorogatio iurisditionis ut valeat, necessario requiritur, quod iudex sit illius capax.
- 16 Iudex appellati. nis cum iudicis appellati. sententiam renocat, causas exprimere tenetur.
- 18 Expensarum condemnatio nedum in diffinitiva, sed interlocutoria fieri debet.

19 Expen-

- 19 *Expēſarū cōdemnatio fit in cauſis criminatibꝫ.*
 20 *Expēſarum à cōdemnatione excuſatur, qui habuit iuſtam litigandi cauſſam.*
 21 *Iudex, quando eſt iuſta cauſſa, viciū ab expēſis abſoluit, debet illam in ſententia declarare.*
 22 *Cauſſa iuſta litigandi quæ ſint, et ab expēſis qui excuſetur.*
 23 *Iudex poſt ſententiā de expēſis cognoscere non pōt quāvis earum cōdemnatio reſervata fuerit.*
 24 *Expēſa quæ ſint, quæ in lite reſarciri debeant.*
 26 *Expēſa ratione contumaciæ quæ veniant.*

Vbi de appoſitione, & iuſtitia primæ ſententiæ, cuiusqꝫ validitate ſatis diſputandum ē: ad ſequiores ſententias procedi ſoler, datis tamen in vnaquaquē inſtantia, dilationibus, ſeu ſervatis ſubſtantialibus terminis, ex naturæ cauſæ, ac ordine inſtantiæ dari, æque ſervari ſolitis, de quibus ſup. tit. de terminorum obſervatione ad ſaturitatem diximus non repeto, & quia hæ ſequiores ſententiæ debent priorem confirmare, vel infirmare, nec iudex, ad quem poteſt pro confirmatione, vel infirmatione ſententiæ deliberare, niſi ipſam ſententiam, & actū prioris inſtantiæ videat, lex iubet, vt iudex, a quo infra 30. dies a die, a qua appellatum fuerit non ſolum appellantem dimittat, & literas dimiſſorias, quas apoſtoloſ vocamus, appellanti concedat, ſed * etiam omnia acta coram ipſo geſta, vt geſtorum meritis bene conſideratis poſſit iudex, ad quem pro ſingularum fortuna ſequiorem ſententiam proferre. l. ecc. §. ſuper iis, in finalibus verbis, l. iudicibus, & l. præcipimus §. in his aſt, C. de appellatio. a more ꝫ introductū eſt, vt is litigatorum, qui emiſſam appellationem proſequi intendit, ſit ipſe appellans, vel appellatus pro transportatione actorum prioris inſtantiæ ad iudicem, ad quem iſſet, & licet lex præſcriptam dilationē iudici, a quo præſtat, & non notario, ſed iudici hæc actorū transportationem præcipiat, nõ ſolemus alias, prout lege.

GG 4 d. ſum.

distante possemus, iudicem ad transportationem actorum compellere, sed ius duxit et notarium, qui fuit in causa actuatorius, idq. , vt iudicibus videretur agendum, ac etiam, quia iudices satis videntur, quoad se acti concedere, vbi appellationi deferunt, & sic res videtur cū notario durat agenda, contra quē solemus, vbi pro actorum transportatione instamus, monitoriū a iudice, ad quem obtrahere, quo sub excommunicationibus, ac etiam pecuniariis penis monetur, vt vniuersa acta apud se gesta ad iudicē aliquē, ac eius notarium in causa deponatur infra tres dies transportasse debeat, & nisi monitorio huiusmodi paruerit iudex ad quem, nobis instantibus seruatis solutis terminis ad videndum se excommunicari, quia non paruit monitorio, & successiue ad videndum se declarari, ad declaratoriam cēsuram, & poenarum in monitorio contentarum, sententiam procedi, & excommunicatus denunciatur, & vbi excommunicationem indurato adhuc corde pesteretur, prout aggrauatoria, & reaggrauatoria, ac aliis solutis terminis, ad brachium seculare deuenitur, quo manu militari acta si reperiantur transportationi disposita, sint autē eius persona, donec monitorio paruisset retinenda caperentur, raro tamen notariis hac brachii secularis inuocationē expectant, et si quas, vel exceptiones, vel exculationes sine celsationis habeant, solent illas allegare, & controuersas, si quæ sint in hac specie, quæ attem in ipsam notariatus concernant, generalis notariorum consuetudo dirimit.

Dixi autē eum, qui pro expeditione instaret, insere pro transportatione actorum instare, siue fuerit appellans, siue appellatus, & iudicem ad quē non possit causam expedire nisi acta priorē instaret corā ipso produceretur, quia si iurisdictionem respicimus, & b nisi sibi prius confiter de appellatione, quæ reguli iuxta est, & esse debet de actis iudicis, a quo non habet iudex ad quem iurisdictionis exercitium, & causam nō confertur ad ipsum deuoluta. c. Romana. s. si vero, de appell. in 6. Franc. io c. cum in ecclesia, vlt. not. vbi etiam Dec. in principio de appell. Rota. deci. 199. in antiquis. nota, quod vbi in causa profana, in finalibus verbis, de appell. & dec. i. r. In hoc. fuit dubitatum, in principio, idq. non solum ad effectum cognoscendi de iusticia vel

vel iustitia causæ, & sic de meritis ipsius appellationis, sed nec etiam ad effectum procedendi in causa nullitatis cum appellatione cumulata capit. u. exhibita, verbo, constitutis, de iudic. vbi Abb. Io. de Gradibus in addit. ad Decium in dicto capit. cum in ecclesia, in verbo, non probetur sub litera a. prout nec in causa atemptatorum. Rota decif. 190. in no. quoad reuocationem, de atemptatis. & de appella. Estque hoc in tantum verum, vt ad istos effectus non diceretur satis de appellatione constare, si pars appellata obtinuerit causam appellationis aduersarii committi, vel alias emissam appellationem fateretur. Rota d. decif. 190. Aegid. conclus. 684. quanquam, de appellatione, versicu. sed non placuit aliis. & ratio est, quia is qui faretur appellatum fuisse, non fateretur alias qualitates in appellatione necessarias, etiam quo ad effectum deuolutiuum, vtpote quod infra decem dies fuerit interposita. Aegid. dicta conclus. 684. quandoquidem habet appellans docere non solum appellasse, sed etiam infra decem dies, vel alia legitima tempora appellasse, estq. hæc temporis qualitas essentialis ipsius appellationis, etiam quoad effectum deuolutiuum, Aeg. ibidem Fran. vbi supra. Decius iisdem in principio: quamobrem traditum est, eum tenei non solum appellationem, sed etiam ipsam sententiam, a qua appellatum esset, procedere: ex cuius die licebit dignoscere, an appellatio fuerit infra decem dies interposita. Io. And. in d. c. Romana. §. si vero. in vi. quem refert & sequitur Franc. in d. c. cum in ecclesia, vlt. not. quæ tam non intelligas vera esse, appellato postmodum contradicente, & allegante confessionem suam esse de appellatione ipso genere, non autem de qualitate temporis ad eam necessaria, quia ipso non contradicente, iudex non debet de hoc, neque dubitare, neque discutere, Aegid. conclus. 301. conclusio, quod si ambæ partes, de re iudic.

Rursum limitabis prædicta, de necessitate productionis & appellationis procedere, & nisi iudicis iurisdicção prorogata fuisset, vel iudex * pronunciaffet se iudicem competentem, neque ab ea interlocutione solisset appellatum, firmaretur enim eius iurisdicção, & licet de appellatione non constaret, imo si nunquam fuisset appellatum, valeret eius

eius processus, Franc. in d. c. Romana, §. si vero in fin. Aeg. concl. 84. exequutoria. vers. responde, de re scriptis. prout alibi etiā vidisti partium consensu causam devolui, quæ alias: 6 erat devoluta. Rot. dec. 539. in antiq. A gravamine, de appell. 242. in antiq. nota, quod causa profana, eod. tit.

- ¶ Idem* dixerō, si pars appellata esset, quæ pro expeditione instaret, & pro ea pronuntiandum esset, quia isto casu, licet appellans non produxisset appellationem suam, com tamen quoad ipsum, & eius præiudicium forma sit iudicis iurisdictionis, posset iudex fore appellationis ad confirmationem sententiæ contra ipsum late procedere pronuntiando bene iudicatum, & male appellatum, quatenus appellavit. Bald. in l. 1. C. ut lite pendens. veluti etiam posset pronuntiare in favorem appellantis contra sententiam, etiam si non fuisset producta. Franc. in cap. ex ratione, colum. 12. vers. 3. queritur, de appellatio. licet secundum ipsum, non possit isto casu in favorem appellantis, & in odium appellati non producentis sententiam procedi ad infirmatoriam sententiæ non productæ, sed tantum ad impositionem silentii ipsi appellanti, & erit potius punitiva, & contumacialis, quam diffinitiva sententia. Franc. ibidem, quia cum non constet sententia, & de eius continentia, non potest apparere iudici appellationis de eisdem sententia, iustitia, vel iniustitia, si ergo illam infirmaret, vitæque iniuriam faceret, cum illa iusta esse posuisset, & per consequens ad huiusmodi infirmatoriam procedere non potest, nisi forrè aliam viam tentares, quæ ego simili casu partes appellantis sustinens, uti consuevi ad habendam diffinitivam impetrando similiter commisionem, in qua narrato, quod appellatus non præsentam sententiam neque eius processum producere, & appellans non valet cōmode habere, signatura solet rescribere quod præfixo termino ipsi appellatio ad docendum de præsentis sententia, atque processu, & ad illa transportanda, quo elapso & nō docto, neque transportato, iudex, cui prius causa negotio, prout in prima instantia, & signatura solet isto casu rescribere non alias præcisè, sed iudicis arbitrio, & per illam viam non solum excludimus sententiam appellati,

lati, ut in superiore casu, sed amplius reportamus definiti-
nam in negotio principali.

Generaliter non transportatis actis a priore iudice, dñ
pro secunda, vel tertia sententia instamus in vnaquaque
instantia suos iuxta naturam causæ, & ordinem instan-
tiz observamus terminos, de quibus supra, vbi de termi-
norum substantialium observatione suffus diximus: nō re-
pero amplius, non probata probamus, & non allegata alle-
gamus, idēq. iura, & scripturas exhibendo testes inducen-
do, & vbi opus sit literas compulsorias, gratiales, vel spe-
ciales necnon remissorias pro exigentia causæ obtinemus
& alia facimus, quæ nobis ad victoriam conferre videtur,
de quibus omnibus supra suis singulis tractauimus, & vbi
casus fuerit proferenda vltiori sententia instructa, con-
tinentur sententiæ esse solet, ut priorem sententiam con-
firmet, vel infirmet dñ his verbis. Benè appellatum, & malè
iudicatum, dictamque sententiam, & eius processum per
viam inquisitionis infirmandos esse, si infirmatoria facta ef-
fer sententiæ; sin autem confirmatoria, dicere solemus ma-
le appellatum, & benè iudicatum dictamque sententiam,
confirmandam fore, & esse, prout confirmamus; & quia
fructus lite pendente non debentur victori iure actionis
lex pro illis iudicis officium indulget, quo solent iudices
Rom. Cur. in illis succedaneis sententiis condemnare vi-
ctum in fructibus, in vnaquaque a die præcedentis late
sententiæ, vtpote in secunda a die late primæ, & in ter-
tia a die late secundæ sententiarum, eadem * quoque
ratione, ex quo expensæ indiciales post litem contestatam
non debentur iure actionis, neque via actionis exigendæ
veniant lex simili modo iudicis officium victori indulget.
pro illis expensis, l. ediles, §. sciendum, ff. de edilit. edict.
& not. per Innocentium in cap. suo. de dolo, & contrum. &
in cap. ipe, de appellat. per specul. titul. de expensis, §.
nunc de expensis, vers. hoc quoque notandum, Ro. decif.
c 313. in not. si Auditor. de appellat. & ex licet * in libello
non poterentur, ex quo iudicis officio debentur, poterit
iudex ultra contenta in petitione victoris ex officio suo
victum in expensis condemnare, & nisi fecerit non desue-
runt, qui voluere iudicem facere licem suam, & teneri de
suo

f suo refundere, gl. in l. omnem honorem, C. quando pro-
 noc. non est necesse, idq. ea, vt opinor ratione, f quia si
 2 * omnia expensarum condemnatione sententia proferat-
 tur definitiua, lex prohibet amplius de expensis tractari,
 l. terminato, C. de fruct. & expensis litium, quam senten-
 tiam gl. in d. l. omnem honorem indifferere non admittit,
 sed duntaxat concedo, quod iudex possit ex officio in ex-
 pensis non petitis victam condemnare si velit, quod si
 pratermiserit opinor eum non facere litrem suam, neque
 de suo teneri, vbi non fuerint petita, gl. est singularis in c.
 fin. de rescriptis, quam sequuntur ibi Doct. & Bar. in l.
 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damno infecto, Franc. in c.
 sape, colum. pen. versic. 16. quero, de appellatio.

Et quomodo supra dixerim lata definitiua sententia iu-
 dicem non posse amplius de expensis cognoscere, neque
 indicare, l. terminato, C. de fructibus, & litem expensis,
 g hoc tamen perpetuum non est. f Finge, * quod iudex post
 9 latam definitiuam, eadem tamen die vellet sententiam
 super expensis supplere, & post veluti eadem die omnes
 alias accessiones ipsius sententiae expedire, l. Paulus, ff. de
 re iudica. c. cum appellationibus, de appellatio. in 6. ibi
 h eadem die expensarum condemnationem faciens. b rus-
 sus finge iudicem in ipsa prolatione definitiue sententiae
 reservasse sibi hanc expensarum cognitionem, & decisio-
 nem, & beneficio istius reservationis posset etiam post la-
 tam sententiam de expensis cognoscere, & indicare, tex.
 i in d. l. terminato, vbi etiam Bar. & alii. finge i denique,
 quod iudex nō alias definitiue negotium terminasset, sed
 super aliquo duntaxat incidenti pronunciaffet, & isto ca-
 su posset iudex post latam huiusmodi sententiam quando-
 cunque vique ad finem causae in expensis condemnare,
 Inn. in c. sape, de app. & ratio est in promptu. quia licet
 iudex super aliquo incidenti pronunciauerit, remanet
 adhuc iudex, & durat eius officium vique ad definitiuam,
 imo etiam post definitiuam per totum illum diem, dict. l.
 Paulus sequitur Bar. in d. l. terminato, Abb. d. ca. sape,
 vbi etiam Fran. col. 14. & seq. de appell. versic. 8. quæ-
 ritur, quæ, & si vera sine, vbi iudex non definitiuam, sed in
 k terloquutoriam profert sententiam, nihilominus k soleam-
 mus

mus in Ro. Cur. in formula sententiæ interlocutorix ex
abundant, expensarum condemnationem vsque ad finē li-
tis reservant, quæ reservatio secundum prædicta, est potius
abundans, quam necessaria.

Generaliter vero lex iubet eum, qui timere litigasset,
in expensis condemnari, l. eum quem. ff. de iudic. l. prope-
randum. ff. si autem, C. eod. quamobrem cum lex de eo.
qui timere litigasset, duntaxat loquatur, excuset, l. ab
hac expensarum condemnatione (quæ poena est temeri-
tatis ipsius litigatoris) ubi cunque victus iustam habuisset
litigandi causam, l. qui solidum. ff. etiam. ff. de leg. 1. & c.
1 in fin. de electio. in 6. & utrobique notatur, Raro ta-
men confocuit Rom. Cur. & præsertim sacrum palatium
hanc excubationem admittere, nec reperio alio casu fuisse
admissam, nisi pro eo qui modo succumbens, prius in
suis fauorem aliam sententiam reportasset, si modo ex
moniter deductis renocaretur, = secus vero si ex eisdem
Ro. decis. 193. in no. Licet sententia, de sententia, & re-
iudic. contra Spec. in loco ibi allegato, qui volebat quam-
libet sententiam ab expensarum condemnatione excusa-
re, & extra præscriptum casum confocuit Rom. Cur. præ-
sertim sacrum palatium fere semper victum victori in ex-
pensis condemnare, Casad. deci. 13. de rescrip. qua in
re, & si videatur Rom. Cur. adire cum litigatoribus agere,
hanc nihilominus duritiem in alio litigatoribus rependit,
quia † & si lex iubeat victum, non solum in expensis iudi-
cialibus, d. l. properandum. ff. si autem, C. de iud. sed etiã
in viaticis & aliis condemnari, d. l. eum quem. ff. de iud.
mitigatur tamen iste rigor in Ro. Cur. in qua etiã propter
frequentiores forensium ex vniuersi orbis regionibus caus-
as grauissimæ sunt viaticorum impensæ, nihilominus nõ
conueniunt iudices Rom. Cur. de similibus viaticis, ne-
que de expensis victus, aliquam in ipsa expensarum taxa-
tione rationem habere, sed de iudicialibus tantum, &
de his, qui actis liquet, utpotè de expensis regressi exami-
nis cellium, notulæ secretariæ, & similibus, quas vulgo expensæ
vivas vocant, supra quarum summam solent iudices paulo
plus pro aduocato, procuratore, sollicitatoreq. cõcedere,
prout inferius suo de expensarum taxatione loco docemus.

ANNO-

a **M**ore introductum.) Huc accedant, quæ supra hoc eodem lib. cap. precedenti in prin. diximus.

b Et nisi sibi prius.) Iure quidem hoc fieri debet cum * appel-

12 latio iurisdictionis iudici ad quem fundamentum sit, ideoque prius de ea sibi constare oportet, & Romana, ubi gl. in ver. *proferat*, & r. non solum, & illa verba de appell. in 6. Rot. decis. 391. nota, quod auditor in antiq. & dec. 11. Fuit dubitatum in prin. in no. & Argid. comel. 21. & 100. & saltem ipsa appellatio ne negotium decideretur per confessionem appellari constare debet, ut puta, si appellantis causam committi perisset, idem Argid. comel. 123. quamquam, Ceterum in causa revocationis attentionem hoc non procedit, ut sola sufficiat, confessio, quia tunc magis concludenter probanda est, Rot. decis. 190. quæd. in no. Quinimo hoc facti specie, nec de ipsa appellatio prius constare satis esset, nisi etiam infra decem dies appellatum fuisse probaretur, ut apertissime voluit Ioan. And. in d. t. Romana, & Spe. in de appell. §. de offic. var. pen. & Rot. decis. 94. nota quod

13 ubi in antiq. ex hoc dicitur, quod * non sufficit probare, quæpiam beneficium accepisse, nisi infra mensum accepisse præterit. Quæ de re legitur in clemen. 1. de concessio. præbendam. & iterum hoc prædictum est in decis. 125. sufficit appellanti in no. & per Compell. qui dicit sic obtinuisse in cap. cum dilecti, ubi Bar. in fi. & per Felin. in cap. quod ad consulationem, colam. antepen. ver. secunda conclusio de re iudicata, Nicol. Ann. Granatius.

c Nisi iud.) Iudicis * tam ordinarij, quàm delegati iurisdictionis

14 expresse, siue tacite prorogata, quanta ad validandum iudicium sit efficacia, ut iurisdictionis sententia habeatur, in d. l. 2. §. sed si iudex ubi Barib. & alij hanc materiam accuratè pertrahunt. Iam. & Felin. in cap. de consis. de offic. delega. Rot. decis. 120. si iudex, in no. Guid. Pap. decis. 125. Affl. dec. 117. num. 4. & decisio. 117. Capit. decisio. 9. & iterum Felin. in cap. 1. nu. 10. de iudic. ubi post Arret. tenuit eam opinionem esse iustam, quod ex aliquo alio circa litem consulationem tacita prorogatio intinuitur. Ceterum, si prorogationis materiam eam de seipso ad 17. m. quanto de re ad rem, quàm de persona ad persona.

personam scire cupi. ad citatos loco conveniatis. Verum hoc non
 15 non omittam, quod in causis, in quibus de prosequenda iurisdic-
 tione agitur necessarii requiritur, ut illius iudex sit capax, a-
 lio ex sententia non coheret, ut per Innoc. in pastoralis, de re
 iud. Dist. in cap. ult. de iudic. Et A. Pich. qui satis eleganter
 explicat decis. 314 nam 14 cum seq. Nicol. Anto. Grammaticus.

d His verbis.) Adde libellorum archiepiscopum illum l. c. Per.
 Perre in forma sent. in causa appell. Bar. Et reliquis in l. cit.
 16 C. de appell. Verum iudex appellantis, iuxta iudicis ap-
 pellati sententiam impugnat. hoc recte a. c. cum sit exprimere tenen-
 tur, quare prioris sententiam nunquam fuisse arbitretur, ut no-
 in e. sitis nobis de re iudicata. Et tractus idem Ioan. Per. in for-
 ma libelli appell. prop. fia. in verbo bene appellatum secus ve-
 ro si illam confirmares, nam tunc nullam causam exprimer
 necesse est. Nicol. Anto. Grammaticus.

e Et licet.) Super hac controversantur Dasse nunquid iu-
 17 dex viduum in expensis non petitis condemnare teneatur malè
 sit enim viduum factum non teneri; verum si voluerit illum ex offi-
 cio condemnare; tuncque possit, ut tradunt Cyn. Bar. Ang. Et
 plerique alij in l. properandum, §. siue autem alterutra, C. de
 iudic. Paris. à Put. in tract. synd. in verb. expensa, §. potes-
 tas, num. 4. Et Felin. in cap. significaverunt, de excep. Sed id
 nonnullis in expensis ante litem contestatam fallis intelligunt;
 scilicet vero post, in quibus etiam si ille petid non fuerit, iudex
 tamen in eis viduum condemnare obstringitur, inter quos est Sal.
 in d. l. properandum, §. siue autem alterutra, Et Angel. serm
 pagans in l. Paulus, 1. de re iudic. quarum opinio ubi se
 Imola subscribit. Attamen prior opinio, quid non teneatur,
 nisi ipse condemnare voluerit, communi calculo à Doctoribus
 recipitur, ut Iason in dicta lege properandum, §. siue autem
 alterutra, num. 3. qui in practica ita etiam servari testatur.
 Al. Ant. Trem. in add. ad Praxim Bonac. tit. de recus. num.
 4. in versu. ratiocare, posterierem opinionem communem esse
 affirmas, idcirco ad evitandas opiniones varie erit semper in li-
 bello de expensis procellare, illisq. petere; nam hoc casu iudex
 viduum victori necessario ad expensam (quando tamen iure do-
 centur) condemnare tenetur, aliter ad are suo relativi obstrin-
 gitur, ut Doctores etiam practitantes late in hoc conveniunt.
 Quod quidem expensam tacite a iud. petere sufficit, ut para. d. in-

- sentiam pro se ferri possit, ut communiter in libello fieri solet, nam intelligitur omnibus cum accessoris, ut perbelli Bal. scriptum reliquit in d l propterandum, s. sine autem aliorum, ubi Paul. Castren. Alexand. & las. ibi nu. 32. consentiunt, & me-
- 18 maria commendandum esse admovent. Et * expensarum condemnatio non tam in definitiva sententia, sed etiam in interis. quatuor facienda est. per las. post ceteras ad loci num. 19. qui hanc opinionem communem esse ait, & tam in principali causa quam appellacionis. Paul. Castren. in l. desistisse. ff. de iudic. &
- 19 laius per Gram decif. 83. * Quia expensa etiam criminalibus in tantis vendicant sibi locum, ut succumbent illas resarcire teneantur. las. saepe citam loco num. 21. Gram. decif. 39. & est communis opinio teste Franc. Masan. decif. Desphi. 776. Prægi-
- 20 do intelligas, nisi * vultus instam linguandi causam habuisses, ea enim à diutis expensis excusationem praestat. ubi las. ibi, nu. 3. Mel. in super in verb. expensa, & tradit Hieron. Caguz. in l. in alterius. num. 25. ff. de regu. iuribus. ubi hanc opinionem communibus suffragiis receptam esse prodedit, veluti si desistimus tunc alius linguare consuleris, nam excusaretur ab expensis si in causa succumbens, & licet ab hac opinione nonnulli dissentiant, aiamen communi calculo à Doctoribus recipitur teste Curt. consi. 9. num. 14. intelligas tamen, ut per las. alleg. luo citato numero 2. Ceterum quod diximus, instam scilicet linguandi causam ab expensis, videtur excusare, pluribus modis iuxta videtur per las. ubi supra numero 3. usque ad 11. sed aduertendum esse admonet ibi namc, 10. quod * quando iudex instam ex causa videtur ab expensis absoluit, ut illam in sententia expressit, cum declarare utatur, vide eam multas adductum au-
- 21 22. Brevitates. Et quando * linguarem habuisse instam causam si iugandi dici possit, vide Lanfranc. in cap. quoniam, in ver. expensa, num. 3. cum sequen. de probat. ubi laius pertrahit pertrahendo quinque casus, & laus me Rabuff. in commen. in consi. Galba in tract. de expens. in prin. num. 30. lib. 3. Bern. Duce. in suis reg. in ver. expensatum, reg. 274. & Guid. Pap. decif. 437. num. 65. Nicol. Anst. Gravatin.
- f Quia opposita.) Adde Affl. decif. 42. num. 2. intellige tamen, ut in subsequenti add. rursus dicemus.
- g Finge quod.) Vide Abb. in cap. saepe in fine, de appellacione. ibique etiam l. rari, etiam decima quarta versu. claus. quarti

quiritur. *Quæ supra diximus lib. 2. cap. 10 sub littera E.*

- B. (utius.)** *Idem tamen non potest post sententiam dicens de expensis recognoscere, quamvis eorum condemnatio reservata fuerit, pro compensa habetur per l. terminato. hic alleg. ubi Bal. col. prout. ver. quæritur, in quib. generaliter, num. 11. C. de episc. & cler. & tradit. Ia. in l. properandum. §. siue autem alterutra num. 26. C. de iud. Fallit tamen ubi statutum iugeresit, prout in regno Neap.) quod victus victori ad expensas condemnatur, nam tunc expensæ peti possunt, & de eis inde cognoscitur, etiam si illarum condemnatio emissæ fuerit, ne dum reservata, & ab ea minimè quoque provocatum ita pultit Bar. in l. 3. §. rem. ff. de leg. 1. & in l. non solum, ff. de rei vend. Alexand. in l. Paulus, num. 8. ff. de re iud. & Afflict. in consil. reg. Neap. dicentium, num. 1. & hoc est communis opinio quicquid Mathesil & regione dixerit linc 30. ielle Presb. Caron. in commun. si per victorē magna Curia Vis. Reg. Neap. in eum 297. num. 5. vers. secundo casu. & sic d. l. terminato. recipit limitationem, locum non habere, si municipalī lege (ut supra diximus) cautum expensæ victori à victo reservandas esse. Nico. Anto. Gravati.*
- I** Finge denique.) *Huc accedant, quæ diximus libro tertio, capitulo 20. littera E.*

K Nihilominus.) *Add. Aff. decis. 41. ubi decisum fuisse 22. statum, quod appellans ab interlocutoria debet in expensis condemnari, si bene appellatum & malè iudicatum fuisse pronuntietur, nec debent de iure dicta expensæ in fin. causæ reservari. Nicol. Anto. Gravati.*

L Excusaret.) *Huc spectant, quæ supra diximus sub lit. E.*

M Serus verò.) *Add. But. & Abb. in cap. finem titulus de deolo & contum. Arg. in l. negotiorum, pe. col. de appell. l. in l. properandum, §. siue autem alterutra, num. 24. C. de iudic. & Aff. & decis. 41. Nicol. Anto. Gravati.*

N Sed etiam in vicis.) *In expensæ, quæ in lite reficiendæ de sunt, scire capis, magistrum q. consulas in d. cap. finem titulus, ubi expensæ necessar. ar. vides & moderatas reservandas tantum sic tenet, Et quoniam harum trium super verbis declarationis locum communem caria interpretis operant, si ibi facti: scilicet velis, est legere non se piget. Cautum illud hoc in materia non præteritur, ut quoniam expensarum indemnatio, tantum in rebus aliis non quæritur, sed quæ i. iustas persona illarum*

H. b. juere.

fuere, exempli gratia, si artifex dñi litigauerit, ut traditum est à Specul. & Ioann. And. in additi. ad eum tit. de expen. §. ultim. versu. quid si uisat artifex. Bar. dñs capitulo suum linibus, & la'son in lege properandum §. siue autem alterutra. numero 13. C. de iudicijs ubi etiam ad presens insinuat multis quaestio. decidit. & ibi numero 15. quando reus partem adiunxit. partim uero succubuit, quoniam pacto expensarum condemnatio facienda erit. Sed quoniam expensa aliquando ratione consummatis, aliquando uictoriae debentur, & nonnulla in his casibus sunt discrimina quomodo refici debeant. & quoniam uicinas expense, idcirco Bart. & la'on. declarantes leges in lege sancimus, numero octauo C. de iudicijs Rebus, in mail de expen. in commun. consilij. Gail arura. 5. numero 25. & iterum articulo octauo. numero 24. cum sequen. libro 3: La'son. in capitulo quoniam contra, in uerbo expense, num. 24. de probat. & Prosp. Caran. in commun. ritus mag. Cur. Vir. Neap. 298. numero nono cum sequen. ubi post la'son. & Rebus citatis in locis seipsum enumerat differentias, ibique 26 inter ceteras, quod in expensis, ratione consummatis debent, no dum, quae in iudicio circa aduocatos, procuratores & notarios erogata fuerint, debentur, sed quae in itinere, ne non & damna in personam, rebusque etiam illas, secundum Accursium, & Bartolum in lege prima, §. de iudic. mot. causa, sit & in di'ssa lege sancimus, ubi la'son. numero octauo seruat uerè in expensis ob causa uictoriae debent, cumque in illis, damna rebus illata non includantur. Extas & alia differentia, quia in expensis ratione consummatis non computantur illae quae domi facturae fuisset, sed in expensis uictoriae causa, utique sit, la'son. in lege prima, §. ultimo, numero 25. §. si quis ius dicenti non obtemperauerit, ubi la'son. etiam hanc rem explicat. Ceteras autem differentias citatis in locis, (si la'bei) legere poteris, quae breuiter in causa consilio amittimus, Nicol. Ant. Graualini,

De restitutione in integrum.

Cap. III.

S V M M A R I V M .

- 1 *Restitutio in integrum peti potest, ubi appellatio denegatur.*
- 2 *Remedium extraordinarium cessat, donec ordinarium habet locum.*
- 3 *Restitutio in integrum officio iudicis petitur.*
- 4 *Restitutio in integrum multis de causis petitur, & concedi solet, & quæ sint.*
- 5 *Prescriptiones temporales an currant contra minorem.*
- 6 *Restitutionis in materia plura inter minorem, & maiorem sunt discrimina.*
- 7 *Minor res pub. vel ecclesia quando lesionem probare teneantur, & quando non.*
- 8 *Restitutio adversus tres sententias an cõcedãs.*
- 9 *Restitutionis impetrande forma.*
- 10 *Clausula parito iudicato, quid referat.*
- 11 *Contumax fìctus an igeat beneficio restitutionis in integrum in causa appellationis.*
- 12 *Pauper restituitur adversus sententiam.*
- 13 *Restitutio in profanu an detur.*
- 14 *Restitutionis petenda tempora, quæ & quantũ sint.*
- 15 *Restitutio in integrum an executionem differt.*
- 16 *Intellectus ad cap. suscitata, de restitutionis in integrum.*

H 2 Certe

- 17 *Carceratio infert ignominiam.*
- 18 *Restitutio ad appellandum ubi concederetur, debet restitutus infra decem dies a die concessa restitutionis appellare.*
- 19 *Restitutionis petenda multiplex modus, & quo modo in ea procedatur.*
- 20 *Absens ex causa Reipub. restituitur ad appellandum.*
- 21 *Privilegiatus contra privilegium, an utatur suo privilegio.*
- 22 *Restitutio in integrum competit ne dum Reipu. & civitati, sed etiam villa, siue pago.*
- 23 *Tempus quadriennii ad petendum restitutionem est uniforme, tam ecclesia, quam Reipu. & minoribus.*
- 24 *Restitutio in integrum ex capite ignorantia post 40 annos, infra quadriennium tantum competit ecclesia, & non ultra.*
- 25 *Restitutio in integrum impedit executionem.*

Nonnunquam evenit, ut quis non valeat alias via appellationis ordinaria audiri, vel quia lapsa sint tempora ad appellandum, vel emissum appellationem prosequendum, vel quia h's appellatum, denique quia natura causæ non appellabilis appellationem non admittat. & istis casibus lex * gravatis restitutionis remedium indulget, ubi appellatio denegaretur. Gloss. lege unica. Co l. si de momen. possess. appell. sue. adque etiam, ubi appellatio ex natura causæ non appellabilis prohiberetur. Veluti si sententia possessoris esset in terris vbius civis servaretur, ac etiam hodie in terris ecclesie vigore constitutionis Aegidianæ sub titulo qui co. appell. non valeat. B. l. d. in d. l. unica, colu. 3. num. 15. ver. quæro nunc quid eccl.

- 1 Imo * non daret lex hoc restitutionis remedium, v. p^ote extraordinarium, donec quis via appellationis, vel alia ordinaria audiri posset, regula enim iuris est quomodo iupereft ordinarium remedium, non est recurrendum ad extraordinarium, l. in causis. ff. de mino. c. 2. de offi. iudi. Specul. titulo nostro. & quis autem, & quando possit in integ. rest. nume. 27. versicu. Et scias, quod hoc beneficium, Rot. decis. 2. 4. in not. si contra abicentem, de rest. in integ. & de appellatio.
- 3 Non * tamen concedit eam lex actionis nomine, sed rem omnem iudicis officio committit, quomobrem non petitur alias restitutio iuris actionis, sed iudicis officium ad hoc implorari debet, l. quod si minor, §. si. l. 1. §. illud, quod l. si speciali, ff. de mino. Specul. citu. qualiter autem restitutio in integrum petatur in fin. Abbas in capis. cum ex literis, colum. vii. nume. 19. versicu. quomodo attingendo ibi, vnde concludo, eodem titu. & iux. a. casus exigentiam plurifariam peti, & concedi solet restitutio, quandoque enim ad omittam appellationem, & hæc dicitur restitutio ad appellandum, quandoque ad omittam prosecutionem iam propositæ appellationis, & hæc dicitur aduersus desertionem, seu lapsum fatalem, & per istas restitutiones non retractantur alias sententiæ, neque processus, sed restituitur quis simpliciter ad facultatem appellandi, vel appellationem prosequendi, quam ob lapsa tempora admittat, nisi forte antequam, vel interim donec quis restitutionem ad prosequendam appellationem, & aduersus fatalem lapsum obtineret, lata esset aliqua sententia super desertione, quæ per illam restitutionem aduersus lapsum fatalem retractaretur, & resolueretur virtualiter, etiam abique eo, quod restitutio aduersus similem sententiam fuisset petita, cuius petitio contra consilium Innocen. in capitulo coram, in fin. de restitutione in integ. non est necessaria, Rota decisio. 21. in ultimis, an lata sententia, de rest. in integ. in fin. & rationem affert, quia similis sententia super desertione, non est iuris noui introductionis, sed prioris potius declaratoria.
- Quandoque etiam restitutio peti, & concedi solet aduersus iudicium processus, ac etiam ipsam sententiam

H. h. ; seu

feu sententias, & per similem restitutionem solent retrahari processus, vel sententia aduersus quos seu quas concederetur restitutio. Specul. de restit. in integrum, §. quis autem, num. 5. versic. Item super eodem non auditur, ibi, vbi autem datur restitutio ad appellationem, non casus acta prius habita, secus si detur contra sententiam, & inferius num. 36. versic. Illud quoque præmittendum non est, prope finem, ibi, vbi autem sit restitutio, totus processus reuocatur, quia ratione dicitur quis illo casu implorare iudicis officium rescindens, Abb. in d. capit. cum ex literis, colum. 6. cum sequen. numero 19. verbo quæro attingendo. &c.

- 5 Verum * & si lex dixerit contra minorem temporales præscriptiones non currere, l. fin. C. in quib. casu restit. in integ. non est neces. & idem videatur dicendum in æquiparatis, vt pote in rustico, vel ecclesia, quæ unorum exemplo per eorum administrationes reguntur, non tamè procedit hæc legis indulgentia in temporalibus præscriptionibus iudicialibus, quæ contra omnes suo pariformiter habent cursum, licet eisdem beneficio restitutionis iure specialiter succurratur, Barto. in l. r. C. si lexpius in integ. restitutio sue. postul. Offic. in c. si. de restit. in integ. vbi etiam Abb. col. 1. au. 1. & 3. & notatur in c. audistis. eod. tit.

- Et quamuis quoad temporalium præscriptionum huiusmodi cursum non referat in hac restitutionis specie, an quis sit maior, vel minor republi. vel ecclesia, quo tamen ad alia, plura sunt in materia restitutionis discrimina inter maiorem, vel minorem, & æquiparatos, quandoquidem si minor repub. vel ecclesia restitutionem petant, sola læssio satis erit pro causa concedendæ restitutionis, & sic res videtur potius pendere a iudicis officio, quam a petentis instantia. Quod si a maiore peteretur hæc magis a iure communi penderet, unde non sufficit probare læsionem, nisi iusta quoque excusationis causa, vt pote impedimentum, vel alia probetur, l. i. ff. ex quibus cas. mazio. Abbas in c. ex literis, colum. 3. num. 2. versic. sed contra dictum ten. ibi, restitutio vero in integrum conceditur, quandoq. minori sine ecclesia, &c. de restit. in integ.

- 7 Imo * a minore repub. vel ecclesia, præscripta læsionis probatio

probatio tantum desideratur, vbi aduersus sententiam restitutionis peteretur, locus vero vbi non aduersus sententiam, sed ea duntaxat, quæ sententiam præcedere solent, vtpote & ad omittas exceptiones, & allegationes, in his enim restitueretur minor, non probata alia læsione, quia ex ipso temporis lapsu ac negligentia sufficiens læsio, in fauorem minoris resultat. Specul. titu. nostro, §. quis autem, num. 21. versic. quoque præmittendum non est; quod tamen intelligas de exceptionibus peremptoriis, locus vero in declinatoriis, vel dilatoriis, qua in his ultra negligentiam læsionis probatio desiderati solet, Specul. ibidem per tex. in cap. constitutus, eodem ritu. & læsio solet isto casu probari per discussionem omittæ exceptionis, an minorem releuaret nec ne, & præcedente ista cognitione eo ipso, quo minor non proposuit eam in termino, apparet læsio, Specul. ibidem.

Adde pro breuiori causarum expeditione, non consuevit palatium restitutionem concedere propter solam subficientiam iustæ excusationis causæ, nisi etiam de iure suo doceret. Rota decil. 384. in no. fuit dubitatum, verum appellans, de appellatio. Aegid. conel. 38. Ecclesia, eodem titu. ibi: tunc enim dicendum, & si * aduersus tres diffinitivas sententias peteretur, non concederetur restitutio, nisi doceretur de iustitia ipsarum, vel aliquarum ex eis, Innoc. in cap. ex literis de rest. in integ. Rota decil. 464. in antiq. Nota, quod aduersus tres sententias diffinitivas, de in integrum rest. imo non audiretur isto casu is, qui restitutionem peteret, nisi prius summarie doceret de aliqua noua causâ, propter quam verisimiliter credatur, ipsum per huiusmodi sententias fuisse læsum, quem rigorem tenet palatiû, nõ solum vbi aduersus tres diffinitivas, verum & aduersus tres interlocutorias restitutionem peteretur, Rot. dec. 1. in no. Aduersus tres sententias, eo. rit. & licet ista ex iuris dispositione, & obseruantia sacri palatii a petente restitutionem exigantur, cum tamen veniant omnia post restitutionem concessam iterato discutienda in decisione causæ principalis, non desiderat palatium in isto restitutionis articulo de præmissis plenas, sed quales quales, & summarias duntaxat probationes. Innocentius, &

Hb + alii

alii in dicto capite ex litteris eodem titul. Aegid. d. conclu. 38. ibi, sed quia de hoc interesse plenius est postea discutiendum.

9 In hac * restitutionis specie consuevit Signatura variis modis describere, nam si in causa beneficii simpliciter peteretur, preextu boni iuris, non autem alicuius exaltationis & signatura consuevit, non alias restitutionis causam committere, sed ipsam restitutionem concedere gratiose, Scaph. char. 163. r. facie, vers. si verò ibi, ex gratia, non tamen simpliciter, sed cum magno temperamento, videlicet cum clausula, parito iudicato, & confitio de bono iure, Scaph. ibidem, & superius char. 161. r. Facie, versic. quando est lata vna sententia, ibi, que restitutio conceditur, sed cum magno moderamine, per quam clausulam, confitio de bono iure, non grauabitur pars plena probatione, Aegid. dict. conclu. 38. Scaph. d. char. 163. vers. si verò narratur ibi, quo casu docendum est in aliquo licet non plene de iusticia volentis se restituere, etiam, quo ad negotium principale, & allegat Aegid. vt supra.

10 Alia* verò clausula, parito iudicato, imponent, vt orator dimittat possessionem, restituat fructus, & soluat expensas, cap. fin. de restit. spol. Clemens. vt calumnia, de re iudic. vbi Doctor. Scaph. char. 162. versic. quando est lata vna sententia, in fi. Mitigatur tamen iste rigor. Proge quod lata esset vnica sententia, que in rem transiisset iudicatum, non tamen in contradictorio, sed per audientiam contradictarum, & isto casu, ex quo parte absente causa non fuit plene discussa, cuius merita non nisi partium assertionibus pendent, l. fin. C. si per vim, vel alio modo, non cogereus is, qui restitutionem peteret, possessionem dimittere, neque fructus perceptos restituere, sed concederetur restitutio relictis dumtaxat expensis, in quibus non comparando aduersarium suum fatigauit, 2. g. 1. m. cap. exceptionem, de exceptio. Scaph. d. char. 162. i. tergo, versic. Sed hoc habet locum, idque si condemnatus fuisset a principio personaliter in executione citationis 2. apprehensus, & sic verus contumax, nam * si fictus dumtaxat, vt pote domi, vel per edictum citatus, ex quo verisimiliter potuit non habuisse citationis notitiam, non

indist.

Indigeret restitutionis extraordinario remedio, sed via ordinaria appellationis audiri posset simpliciter appellans à die habere notitiam, & signatura in causa similis appellationis commissionem daret Rota dec. 364. in no. cum iura de appell. Scaph. ibidem, in fin. verbis.

Et prædicta de restitutione reſectis duntaxat expensis procedunt, si per audientiam contra dictarum lata esset vna duntaxat sententia, non autem duæ vel plures, quia isto caso non admittitur præscripta mitigatio de ſervaretur rigor, & non daretur restitutio, nisi cum clausula, parito iudicare, prout etiam in restitutione aduersus sententias in contradictorio, iudicio latis, idque propter nimiam contumaciam condemnati, qui tantum in contumacia perseverant, ut plures ſerentur ſententia, argum. tex. in Balcinus. §. fin. ibi, propter nimiam contumaciam, flex quibus causis, maio. Scaph. d. char. 161. à tergo, verbo, sed per contradictas, quia ratione idem proximis diebus respondi contra quendam, qui personaliter apprehensus vnicam duntaxat ſententiam per Audientiam contradictarum contra se reportauerat, & post ſententiam passas fuit ad literas exequutoriales, ad censuras, & vsq. ad brachium ſeculare proceſſi, & in contumacia perseverans censuras, & brachium ſeculare huiusmodi per plures annos passas fuerat, imo ratione infundescens, à iure, si quod haberet, cecidiſſet, prout inferius ſuo dicemus loco.

- 11 Quid si is, qui restitutionem peteret, allegaret pauperatatem, conſuevit ſignatura à præſcripto rigore clausula parito iudicato recedere, & mitius reſcribere, videlicet cum clausula dimiſſa poſſeſſione tantum, & reſeruatæ fructibus & expenſis in ſine litis, conſtituto de oratoris paupertate, & ſic paupertas excuſat a fruſtra restitutione, & expenſarum reſeſſione, & ſola relaxatione poſſeſſionis dabitur pauperi reſtitutio in integrum, & ſignatura propter pauperatatem non admittit excuſationem a relaxatione poſſeſſionis, quia licet paupertas impediatur facultatem reſtituendi fruſtus & expenſas reſeſſiendi non tamen impedit, quin poſſeſſor poſſit poſſeſſionem relaxare. Argid. conſueſſio. 44. Allegatio, de dolo & contumacia, &c. Scaph. d. char. 161. à tergo, cum ſequenti ver-

ſed

sed si per contradictas, et si non allegaretur paupertas, sed aliqua alia causa, propter quam orator praterderet sententias non meritis executionem, utpote, quod miser procuratorem, qui non comparuit, vel alias decipit dominum suum, quo casu malicia procuratoris non debet domino impartari secundum Rot. decis. 111. in no. si certus terminus, de appell. in fi. per l. qui mittuntur, ff. ex quib. cau. maio. consequit signatura dare restitutionem etiam in beneficiis cum clausula, prout de iure. Staph. d. char. 163. 1. facie, ver. si vero.

13 Quod * si non beneficii, sed profana in causa peteretur restitutio, & in istis non consequit signatura concedere restitutionem, sed duntaxat causam restitutionis iudicibus committere, per hanc verba: Placet de restitutione prout de iure, Staph. d. char. 163. 1. facie, ver. in profanis, idque modo iudici a quo, modo iudici ad quem secundum factorum contingentias: nam si peteretur restitutio in casu, vbi nullo modo fuisset appellatum, esset de iure petenda coram iudice a quo, & non coram iudice ad quem, quia si nullo modo fuit appellatum, causa non fuit ab eum devoluta, quod si appellatum extitisset, appellans tamen ob non legitimam infra terminum prosecutionem ad restitutionis remedium conuolaret, cum semel per appellationem fuerit causa devoluta, non esset alias ictu casu petenda restitutio, coram iudice a quo, sed coram iudice ad quem, l. praeles, C. de appell. & ita Cyn. Bar. & Bald. ibidem. Franc. in cap. ex ratione, col. 3. in fin. in ver. circa primum: ubi, & ideo dicas, de Appell. Quam distinctionem admittit signatura cum temperamento ea, nam, ut sola apoc. non sufficeret ad committendam restitutionem iudici ad quem, nisi appellationis in causa reperiretur iam sibi commissa.

14 Sed dices, quae * & quanta erunt restitutionis temporis, quia in re, aut quæris de tempore petendae restitutionis, & hæc tempora olim ad annum vtilem, quo hodie d. sublatum ad quadriennium nouo iure præfixa sunt leg. fin. C. de tempo. restit. in integ. & c. 1. eod. tit. in 6. & utrobique notatur, & computatur hoc quadriennium, vbi plures sint lae sententiae, a die ultimae sententiae, quæ laedit, & succedit loco primae, Rot. decis. 163. in no. latis tribus sententis.

tilis de restit. in integ. nisi fortè contra minorem laix fuisset, vel si contra minorem eum tamen, qui iusta, & rationabili causa imped. tus fuisset, nam in minorem deducere in tempus minoris ætatis, ita quod non curreret hoc quadriennium, nisi ab anno suæ ætatis 25. cõpleto, & in maiore tempora legitimi impedimenti exciperentur d. l. fin. C. de temp. restit. in integ. c. 1. de restit. in integrum, in 6. & notatur verobiq. Aut quæris de tempore sciendæ causæ restitutionis, & hret in hac specie restitutionis Hostien. in c. cum ex litteris, extra tit. nostro fuerit in ista sententia. quod sola causa restitutionis, quæ petebatur iure minoris, esset infra quadriennium, & petenda, & obtinenda, secus vero in restitutione, quæ petitur iure maioris, cui dicit nullū esse tempus præfixum, ea ratione, quia restitutio, quæ iure maioris cõcedatur, pendet a mero iudicis officio, quæ a mero iudicis officio expediuntur, non clauduntur tẽpore secundum ipsum in loco supra allegato, cum quæ opinio recitantes eam transeunt Io. And. & Butr. ioid. Nihilominus verior est contraria sententia, & omnis restitutio sine iure maioris petatur, infra quadriennium petenda & obtinenda est, & pro ea sunt rex, aperti in d. l. fin. C. de temp. restit. in integ. ibi, memorata continuatio temporis observetur ad interponendam contestationē sciendamq. litteram, vbi glo. & omnes, vbi ex hoc docant, quod restitutio in integrum lris contestatione non perpetuatur, & allegant l. petendæ, C. eodem, & hodie magis clarum habemus rex in clem. vnica, eodem, quam sententiam sequitur Bart. in l. fin. C. ex quibus causis, maio. vbi contra rationem Hostien. notat, quod officium iudicis rescindens eludatur quadriennio, & allegat d. l. fin. sequuntur etiam Card. & Abbas in d. ca. tum ex litteris, qui refert opiniones, & confutata sententia Hostien. firmat istam sententiam, pro vera, immo si post lapsū quadriennium tempora concederetur restitutio, sententia esset ipso iure nulla, nec descenderetur, quia videtur contra ius litigatoris, & non constitutionis, gloss. in dict. clem. vnica. verbo, finiri, ibi, sed quid si post finitum quadriennium? quæ tamen intelligas restitutionis scilicet instantiam ultra quadriennium non extendi, neque retardari reo iniuncto, secus vero ipsa

ipso

LIBER

ipso volente, gl. in d. l. fin. verba finendam. ibi, nam hoc fauore rei cōstituitur, vnde si non staret per actorem, quin restitutionis causa expediretur, sed per aduersarium, qui causam suā appellatione, vel alias differret, vel staret per iudicem non praeiudicaret reo huius quadriennii lapsus. gl. in d. clem. vnica. verbo, finiri. Abb. in d. cap. cum ex literis. col. 4. num. 13. ver. secunda solutio sua. ibi, ex hoc nota, quod istud quadriennium, prout non obesset etiam, vbi actor non solum facti iudicis, vel aduersarii, sed etiam alia iusta causa impeditus fuisset, tex in d. l. fin. C. de temp. in integ. rest. & in c. 1. de test. in integ. & notatur vtroque, Cas. decis. 4. de resti. in integ.

e At visis et temporibus restitutionis in integrum, ac eius
 27 instantiæ, adhuc dubitabis an interim retardetur, exequutio, & restitutionis petitio operetur effectum suspensiuum, vt interim nihil sit innovandum, quia in re est antiquiores patres sacri palatii fuerint varij, propt. facile admovent decisiones quasi contrariæ. 379. si committatur causa restitutionis, & alia. 448. si lara vna diffinita, de restitut. in integ. in no. Nihilominus crediderim in hac specie constituendam esse regulam affirmatiuam, vt restitutionis petitio regulariter operetur effectum suspensiuum & exequutionem impediatur l. vnica, C. ne in integ. rest. postulat. nihil inno. fr. Abb. & alij in capit. suscitata. de restit. in integ. Cassad. decis. 1. in fin. de appell. Idq. etiam si non iure communi, sed speciali, vt potest iure minoris peteretur restitutio, Salic. in l. vnica, C. ne liceat tertio prouo. in fin. Tarnat. Bald. fuerit in contraria sententia, quam Sal. ibidem confutat, in qua opinionum dissidentia, Cas. decis. 1. de restitut. in integ. refert sacrum palatium in eo tempore consueuisse modo vnam, modo alteram amplecti sententiam, prout iuxta factorum contingentias vita fuit calumnia suspicio cessare, & vterque, & vbi cessaret Sal. vbi vero subsisteret calumnia suspicio, Baldi sententia adhererem, ut Cassad. in hoc non consensio, quoniam ex obseruantia sacri palatii per ipsum relata potius videntur patres regulariter opinionem Sal. sequutos fuisse, & quamuis subsistente suspicione calumniae ab eius sententia quandoque recesserint, non crediderim recessum,

sum, vt ad haberent contrariæ sententiæ Baldi, quæ verè non est, sed comuni potius limitationi, quam tradunt Doctores, ad præscriptam conclusionem, quæ est, vt non procedat obclusio, vbi calumniæ suspicio seu presumptio subesset, de qua in cap. suscitata, vbi gloss. verbo, pensata. Abb. colum. 4. & alii de restitu. in integrum, vbi etiam habes, quod istis casibus, quibus sententia in integrum restitutione postulari exequutioni demandaretur, cogeretur is, qui pro exequutione instaret, prestare cautionem de restituendo omnia ei, qui restitutionem peteret, si postea in causa obtinere. text. gloss. & Doctores in d.c. suscitata, quod tamen ego intelligerem parte petente, alias crediderim iudicem exequi posse, etiam cautione non alias præstita, argumento notatorum per gloss. & alios in l. vniuersa. C. de precib. impera. offer. Imò non conuenit palatium præscripto casu cogere eum, qui pro exequutione instaret ad præstandam cautionem, nisi quando is, qui exequutionem peteret, non esset soluendo, vel de dissipatione suspectis foret, ita quod petenti restitutionem verisimiliter non esset futurum satis eorum in casum victoriz, vt his, qui exequutionem reportasset, posset restituere quæ habuisset. Rota dec. 435. in no. fuit dubitatum, verum auditor, de re iudi. & de appell. imò consequit et à hanc theoricam non admittere, neq. simili cautione eum grauare, qui pro expensis iudicialibus tantum exequutionem peteret, Rota ibidem, cuius rei rationem affert ibidem Colesti, quia illæ expensæ non soluantur ratione iudicati, sed ratione temerariæ vexationis, c. calumnia, de penis, & c. fin. de dolo. & contru.

- 16 Addo, * quod limitatio text. in d. c. suscitata de restit. in integ. aduersus reg. iuris communis, vt in integrum restitui, postulari exequutio fiat, quando contra petentem restitutionem de calumnia probabilis suspicio seu presumptio subesset, non est generaliter recepta, sed certis casibus etiam subistente suspitione malitiæ, seu calumniæ retardaretur exequutio, vt patet si exequutio non esset recuperabilis præiudicem, & præiudicium quod per exequutionem fieret, non posset per cautionem præseruari, Abb. in d.c. suscitata, in gl. verbo, pensata, ib. adde tamen vñ dictum.

dictum Baldi, Bal. in l. vnica, C. ne in integ. rest. postu.
 nil inno, sic, vbi suggerit exemptum. Finge, quod conde-
 mnatus in modo exequutionis ad carceres ducendus esset,
 retardetur enim exequutio praterito restitutionis peti-
 ta etiam subsistente suspitione malitiæ, & hoc quia licet
 carceratio possit per liberationem de futuro reuocari, nō
 tamen potest reuocari de praterito respectu praiudicii
 17 ratione ignominie, quæ * honesto viro per incarcerationē
 inferretur, refert, & sequitur Abb. in d. c. suscitata, vbi su-
 pra, & extra istum casum, & generaliter etiam omnibus
 casibus, quibus alias restitutione postulata exequutio fieri
 posset retardaretur, neq. aliquid innouandum esset, vbi in-
 de restitutionis iudici exequutionis iam inhibuisset, & si
 quid interim innouaretur, veniret veluti attemptatum
 reuocatum, Rota d. decil. 379. in no. Quamobrem sole-
 mus nos vbi prenderemus restitutione postulata nihilo-
 minus exequi posse, & iudex restitutionis inhibuisset, im-
 petrare commissionem iudici restitutionis directam, vt
 praxio petenti restitutionem aliquo breui, & perempto-
 rio termino ad probandum, & docendum quicquid vult,
 & potest, cur exequutio impediri debet, & nihil quod im-
 pediat, seu releuet de isto inhibitionem tuam moderetur,
 quæ exequutioni obstat, & remouo eius obstaculo, iu-
 dex exequutionis exequi solet, imō in casibus, in quibus
 restitutio retardaret exequutionem, vt lites abbrevien-
 tur in restitutionis articulo raro vel nunquam pronuncia-
 ri solet, quia si contra restitutionem iudex iudicaret simi-
 lis commissione praxionis termini dari solet ad docen-
 dum quicquid vult, & potest cur restitui debeat, quo ela-
 pso, & nihil quod releuet de isto inhibitionem moderetur,
 & causam exequendam ad iudicem exequutionis remit-
 tat, vel si non intersit exequutionem transferre, idemmet
 iudex restitutionis exequatur. Quod si pro restitutione
 incluaret, & restitutio ad appellandum, vel prosequendum
 peteretur, solent eadem ratione patres omnia restitutoria
 sententia loco sententie admittere eum, qui pro resti-
 tutione instaret ad appellandum vel prosequendum, & in
 causa apellationis iuxta tempore pronuciare, quæ in re
 18 memor. est, quod * ibi concederetur restitutio ad appel-
 landum

landam, debet restitutus infra decem dies a die restitutionis habita appellare, Rot. decisio. 446. in no. si lata una diffinitus, de rest. in integ. & vt insequod.

- 19 Ceterum * vbi in integrum restitutio postulari fuerit, multiplex erit procedendi modus, veluti, & petendi, quandoquidem restitutionem petimus, quandoque via exceptionis, & tunc semper incidenter, quandoque etiam via actionis, Bar. & Bald. in l. nam postea, § si minor, ff. de iur. iur. & probatur in l. Papa, § si filius, ff. de inoff. test. Aegid. conclus. 301. eodem tit. Rursus vbi via actionis peteretur restitutio, vt supra vidimus, aliquando petimus eam principaliter una cum officio rescissorio ad effectum rescindendi sententias, processus, vel alium actum iudicialelem, vel conventionalem, quandoque etiam non ad effectum rescindendi, sed vt duntaxat via audientie, ob lapsum temporis nobis perclusa aperiat, & sic aduersus lapsa tempora ad appellandum alioque augendum, quo casu (& si via actionis) incidenter tamen peti dicitur restitutio, Rot. decis. xi. in ultimis, an lata sententia, de restit. in integrum, & decis. 471. in antiq. nota si petatur restitutio, eodem titulo, & quoad modum procedendi summaria est quod ubicunque non principaliter, sed incidenter petatur restitutio, nec libellus, neque litis contestatio, neque alia terminorum observatio desideratur, idque fuit vna exceptionis, seu replicationis. Aegid. dicta conclus. 301. eodem tit. siue via actionis, incidenter tamen, vt pote, quando aduersus lapsa tempora ad appellandum alioque faciendum, Rot. dicta decisio. 471. in antiq. & 493. et 3 in antiq. Nota quod in restitutione, de litis contestata, & extra istos casus, quibus incidenter peti dicitur restitutio, vbi principaliter, & ad rescissionem sententiarum, processus, vel alterius actus iudicialis, vel conventionalis petetur libellus, litis contestatio, ac plena terminorum observatio iuxta naturam cause, necessaria erunt. Bartho in l. diuus, ff. de in integrum restitutio. Franc. in capitu. ex ratione, colum. 14. versic. de secundo autem dicas. de appellatio. Nullis verbo, restitutio, versic. restitutio quando petatur, duntaxat, vt pars audiat in fin. Ro. deci. 91. in op. per litis contestationem. eodem titu. vbi etiam voluit

luit

luis Rota, quod petens restitutionem, qui habet docere de latione, seu iniquis sententiarum, seu aliquarum ex ipsis prout supra diximus, teneatur id ante litis contestationem docere. tanquam necessarium prambulum, quod si nob fiat, & lis nihilominus contestetur, quod per illam litis contestationem, praeludatur petenti restitutionis via istius prambuli cognitionis. Rota ibidem.

A N N O T A T I O N E S.

20 **Q** Vandoque.) *Adde Card. in clem. 1. de res. in integ. Affl. decis. 175. Et Arz. cons. 160. nu. 7. ubi * abiens ex causa Respub. ad appellandum restituatur. Et hanc opinionem comitem esse affirmat. Qua de re vide etiam per Accurf. Bari. & Bald. in l. 1. §. ult. ff. quando appell. Et las. in l. 1. §. si procurator, nu. 13 ff. si quis ius dic. non obs. qui regulam eius limit. tradit. Nicol. Anst. Grauanus.*

b **V**ipote.) *Vide Abb. in cap. auditis. in 8. no. de res. in integ. Dec. in c. no. in. in 6. Et Card. in clem. 1. no. Et ad id verum est quod * auctor hic ait, ut ecclesia contra ecclesia restitutione sua ius sitq. privilegiatus contra privilegium, ut in Abb. scribit in d. c. auditis. col. 1. Et restituitur * neda respub. sed tenitas cuius quinquag. pagus. ut Bari. Bald. Et ceteri scriptum reliquere in l. res. C. ex quib. cau. maio Alex. cons. 1. lib. 4. Affl. in prout. Cons. reg. 112. in 4. quæst. principali, Et est communis opinio, ut Dec. appellatur cons. 42. in fi. Nam ciuitas, municipia atq. rura respub. appellatione continentur, per las. in l. damus, §. si fundus nu. 1. §. ff. de leg. 1. Et in l. inter diuinitum, nu. 15. C. de sacros. eccl. Quod tamen cum temperamento intelligas, nisi in iure pauci pua sex vel octo committerentur homines, ut Affl. prout loco docet post alios in d. l. respub. Nicol. Anst. Grauanus.*

c **E**ri aduersus.) *Huc accedant, quæ in huius libri cap. 1. dantur sub littera H.*

d **Q**uo bodie *Tempus * quadriennij ad petendam in integrum restitutionem à iure præfixum, iam in ecclesia iurum habet, quam minore Et respub. Et in omnibus, seruandam veram opinionem vel forme est licet inter Doct. magna sit auerentia, nã hoc quadriennij tempus ecclesia tantum conuenire, nonnullis visum fuit, ac minoribus respub. in tempore lesu. nã quadriennij, nã, sed solum aliud tempus compenire, quod lationem inducet, ut puta si infra quadriennij non fuerit, appellatum, nisi infra præscriptum tempus appell.*

- appellatio non profectu, ut infra aliud decretum, cui bene-
nium. Et non ultra restitutionem habere. accamen eius est opi-
nio, ut quadri. an. am. hoc ex aquo cubus comprat, auctore. Affl.
in dec. 179. ubi postquam dicitur super hanti re diffusatum, sic
decisum fuisse testatur. Quod quidē quadriennium à principio tri-
bi est, quia à die sciētia labitur, sine currenē incipit, ut per Dec.
conf. 42. in ff. Boer. dec. 19. an. 7. Et Boer. conf. 46. an. 15. Verum
1. ¹ hanc restitutionem ex capite ignorantie, post 40. annos in-
quadriennium tantum casibus. Et pauperibus cōpetere affirmat,
expleta Alex. nonnullorumque opinione, qui post centum annos di-
ctam restitutionem pati se posse existimant, dūtaxat quadri-
ennio pati posse. Et hac quidem prior opinio à his suffragari ap-
probatur, ut Dec. Bell. Et Boer. ubi sup. testatur. Sed ad eū, qui
vni silentio non. quod si quadriennium ad petendū in integrū
restitutionē aduersus res factas, vel emissas probationes à die tel-
litur, sic ea cōputari debes, ut predictū est à Cassa. dec. 2. de res., in
integ. Et habetur dec. Capel. Thel. 14. Et 15. Nec. An. Graver.
- e. At vias.) Quod * restitutio in integrū executionē impediatur,
21 ut ea penitentiā nihil innovandū sit, vocabuli etymologia dicitur
fieri. Nā restitutio nō aliud est, quā in pristina statū repositio
1. quod si minor 5 restitutio, ubi Boer. de minor. Card. in Clem.
1. in 3. no. de rest. in integ. Et Iason. Lincerdum, no. 4. ff. de fid.
indub. Et quod per dictam in integrum restitutionem petitam,
ipsa impediatur executio, est eius opinio, ut idem Ias. testatur
in L. qui se obtrusit. §. condonatum, no. 17. ff. de re iud. ubi Et. prae-
alios hanc materiam etiam pertractatam v. debet. Et per Affl.
dec. 116. qui tamen nonnullas tradit mutationes, per Abb. Et
reliquoque in e. suscitata de in integ. rest. Nicol. An. Gravatus.

Ut licet pend. Et de attemptatis.

Cap. 14.

S M M A R I V M.

- 1 Appellatione penitenti, nō innovandū est, salūt. ta-
men, ut no. cum sequētibz. Et no. 27. Et 40.
- 2 Atque pēdente nullitatis causa nō removatur.
- 3 Locus, cū est innov. re in bñ, quā tendūt ad causā
sa faciliorem exitum, Et qui sint illi exitus.
- 4 Locus potest part. bñ, intrare, ne nub. nente

Li. 11. tit. 11.

- etiam postquam ab ipso appellatum fuisset super matrimonio, de quo controuersabatur.
- 3 Appellans petens coram iudice a quo attentata reuocari non censetur appellationi renuocare.
 - 6 Iudex reuocat grauamen per repositionem, & sequens est iste usus in Rom. Cur.
 - 7 Iudex appellatus in quibus casibus post inhibitionem iudicis, ad quem procedere possit.
 - 8 Attentata reuocari, ad quem spectet.
 - 9 Attentata plurima sunt, quae non veniant in primis & ante omnia reuocanda, & quae sint, & vide n. 16.
 - 10 Inhibitio sine iusta, sine iniusta, timenda est.
 - 11 Iudices non satis bene faciunt, qui statim inhibent non cognita prius appellationis qualitate.
 - 12 Attentatorum ad reuocationem duplici via agere possumus, & num. 39.
 - 13 Iudicis officium ad attentata reuocanda implorare quis non prohibetur, etiam si via ordinaria agere cepisset.
 - 14 Attentatorum reuocatio usque ad conclusionem peti potest.
 - 15 Conclusio in causa operatur, ut negotium finitum esse censatur.
 - 16 Attentata in quibus casibus per officium iudicis non reuocantur.
 - 17 Attentatorum in causa, qualis erit procedendi formula.
 - 18 Terminorum observatio, non est necessaria in attentatorum reuocatione.
 - 19 Possessio an debeat colorari in iudicio attentatorum.
 - 20 Litt. remissa non datur alteri in causa attentatorum.
 - 21 Testium repulsa sine reprobatione, an concedenda causa, attentatorum.

- 22 *Sententia super attentatis est interlocutoria, sed tamen.*
- 23 *Citatio inducit litis pendentiam.*
- 24 *Lis super beneficio & sic super iure, an afficiat non solum super proprietate, sed etiam super possessione.*
- 25 *Instantia causa perpetua de iure canonico: fallit tamen.*
- 26 *Cessio litis & causa operatur etiam cessionem iuris.*
- 28 *Attentata revocantur via ordinaria nullitatis.*
- 29 *Attentata, ut revocari possint, necesse est appellationem iudicis, & parti notificatam fuisse.*
- 30 *Attentata revocari petenti non obstat ex communicationis exceptio in eum opposita.*
- 31 *Attentatorum causa pendente, non potest procedi in causa principali.*
- 32 *Attentatorum privilegia quæ sunt,*
- 33 *Debitor suspectus de fuga, &c. lite capi potest.*
- 34 *Marito pendente lite potest inhiberi, ne ad uxorem ipse accedat, non obstante possessionem maritali, si tamen matrimonium iure non valeat.*
- 35 *Appellatione pendente index potest providere, ne possessor turbetur in sua possessione, & non dicitur innovare.*
- 36 *Attentatorum remedium non habet locum contra tertium: fallit tamen.*
- 37 *Index appellationis ab interlocutoria inhiberi non debet, nisi causa cognita, & num. sequenti.*
- 40 *Attentata in quibus casibus non revocantur.*
- 41 *Attentatorum iudicium est summarium. (pale.*
- 42 *Attentata, an prius diluenda, quàm negotiū principis.*
- 43 *Attentans appellatione pendente tenetur fructus restituere.*

Prohibet a lex * ciuilit appellacione interposita innovari, toto titul. ff. nil. no. appell. pend. cui consentiunt canones videlicet, e. non solum, de appell. in 6. ratio prohibitionis multiplex est, precipue quia postquam iudex semel sine male, sine bene pronuntiavit, functus est suo officio, l. iudex postquam, ff. de re iudicata, & eo ipso quod quis superiorem iudicem appellat iudicis inferioris iurisdicchio suspenditur e. venientes de iure iurand. Hæc prohibitio ad casum pendens restitutionis in integr. eo. iure extenditur, l. vnica, C. in integ. rest. postu. nihil inno. sit, non tamen indiscrete, sed cum pluribus sectionibus, de quibus sup. ci. proximo satis diximus. Item ad casum pendens nullitatis proposuit Innoc. & Imol. in c. ex informatione. extra de procura, quos tamen intelligit Franc. in c. dilecto, de appell. col. 1. ver lex quibus omnibus tene menti, & e. vt autem parat pendente nullitatis causa nõ repocentur alias in primis, & ante omnia iuxta priuilegium attentari, sed postquam is, qui de nullitate deceret in causa nullitatis obiunxisset, & sic beneficio iniquitate, per no. per Bal. in auth. quæ supplicatio. C. de præc. imp. offer. & in l. tale pactum, l. qui prouocabit, ff. de pactis. Amplius, & per sacros canones exceditur hæc prohibitio generaliter, ne licet in quouis statu pendente aliquid imponatur toto tit. vt lit. pen. extra, & in 9. & no. vtrouque. Verum hæc prohibitio, & iurisdictionis suspensio quatenus attinet ad iudicem a quo indiscreta non est, sed in his duntaxat, in quibus innovatio appellacioni præiudicari caret. & secus * vero in his, quæ tendunt ad faciliorem exitum causæ ipsius appellacionis, quia in istis non remanet suspensa iurisdicchio iudicis a quo, c. cū teneamur, vbi Abb. Imol. Franc. & Dec. de appell. in prin. & et it limitatio ad regulam iuris communis quod appellacione pendente nihil innovetur, & ad text. & materiam in d. c. venientes, de iur. iuran. in hac enim specie iudex a quo non diceretur innovare, & attentare, sed potius se confirmare cū præscripta iuris communis regula, vt appellacione interposita nihil moueretur, & appellacioni fauere, ac faciliorem exitum præstare, veluti si appellanti terminum ad proseguendam appellacionem statueret, vt in c. personas, &c. cum sit Romana, extra, de appella. vel si vbi timor interim dilapidationis

tionis subisset, sequestrum, Specul. tit. de app. §. Nouissimè, & ubi timor fugæ debitoris appellantis superueniret capturam decerneret. Angel. in l. acmo curcerem, in §. C. de exac. trib. lib. 10. in réper. arg. l. vt prætor. §. si debitorem ff. de his quæ in fraud. credit. Specul. ubi sup. Abb. & Dec. in d. c. cum teneamur, de appell. ubi etiam Fran. col. 3. vers. d. sed limita omnia, vel si lata a sententia in causa matrimonio-
 4 nâ index * a quo postquam ab ipso appellatum extitisset, partibus, nè interim appellatione pendente alteri nuberet, interdiceret, glo. verbo districtius, in c. 1. extra de mati. contra interdici. eccles. contracto. vel si appellatione interposita prouideret, ne possessor interim in sua inuaderetur possessione, dict. cap. cum tentamus, ubi omnes: vel si in præiudiciũ possessoris appellatione interposita, fuisset iniquatum, id omnè vtpote attentatũ reuocaret. Imol. ibidem, ubi etiam Franc. colum. 4. vers. si secundus intellectus, ibi; quia eandẽ propter hoc non prohibetur. Dec. in princ. vers. sed tamen tex: hic in finalibus verbis;
 5 ubi etiam habes, quod * appellans petens coram iudice a quo ista attentata reuocari, non censetur suæ appellationi renunciare, quibus consentit palatium. Aot. decif. 187. in hoc licet appellatione de renuocia. & appell. vel deoq;
 6 si * iudex a cuius grauatine appellatum fuisset, illatum grauatine reuocaret; prout frequens est iudicem Rom. Cur. vltus per repositiones, quibus quotidie in similibus grauatiniũ reuocatione vtiuntur, quo casu potest iudex a quo citare ad hoc grauatũ appellantem, & non solum reuocare grauatine, sed etiam reuocato grauatine, ad vltiora in causa principali procedere, ac si nunquam fuisset appellatum, cap. si a iudice, de appell. in 6. cap. cõf. celsante, extra eodem, & notatur vtroque. Imol. Franc. & Dec. in dic. cap. cum teneamur, ubi etiam tradunt, quod ista procedunt non solum in iudice ordinario, sed etiam in delegato, præsertim Franc. colum. fin. in princ. ibi, ex prædictis concludit hic Panor. His enim casibus, ac plerisque aliis, quos enumerant Spec. d. §. nouissimè, tit. de appell. in princ. & supra citati Doct. in d. c. cum teneamur eod. tit. non videtur index a quo attentat, neq; appellationi aliquod præiudiciũ inferre, sed potius expeditioni causæ appellationis faciliorem exitum præstare.

li j Nec

- 7 Nec * eo minus licebant ista iudici a quo, quia sibi forsan
inhiberi fuisset, subsecutos enim inhibito in fauorē appel-
lantis non impedit, quin iudex in premissis, in quibus no-
remanet eius iurisdiclio suspensa, possit predicta ac alia,
tendētia ad faciliorem exitum causę appellationis face-
re. Abb. & alii, in d. c. cum teneamur, Franc. præsertim ver-
secundus intellectus, col. fin. in prin. ibi, & haberent locum
predicta, etiam si iudex ad quem canonice inhibuisset iu-
dici a quo, qua in re plurimos noni errare, & contra impu-
gnantes similia gesta per iudicē a quo in articulo attenta-
torū obuiui, quæ tamen in delegato intelligas, vbi iudex
appellationi non detulisset, quia per dilationem appella-
tionis a delegato, causa in totū, & omnis iurisdiclio ad su-
perioiorem delata fuit, c. de appellationibus. de appel. in 6.
licet secus sit in ordinario, qui ex generali iurisdictione,
quam habet, potest se compromittere etiā in habentibus or-
nem de nouo. Abb. in d. c. cum teneamur, de appel. refert
& sequitur Franc. ibidem, col. fin. in fi. versic. & aduerte,
quia omnia prædicta intelligit hic Panormitanus.
- * Generaliter * vero vbi attentatum fuisset, solet dari com-
missio super reuocatione attentatorū, & regulariter com-
mittitur ei iudici, cuius maiestas fuisset attentando offensa,
& sic iudici ipsius appellationis, c. sollicitudinē, circa me-
dium, ibi, nam ad officiū eius, extra de appel. & licet in cō-
missione peteremus iudici committi, vt in primis, & ante
oīa attentata reuocaret. Mos signaturę est illa verba, in pri-
mis, & ante oīa delere, quoniā * plurima sunt attentata, quę
non veniunt alias in primis, & ante omnia, sed postquā is,
qui attentatum diceret in causa, in qua fuisset, attentatum
obtinuisset, prout supra vidimus in attentatis, pendente
causa nullitatis, Bald. in auth. quæ supplicatio C. de pre-
sibus Imp. off. & in L. tale pactum, §. qui prouocauit, ff. de
pactis, Franc. in c. Dilecto, col. 11. versic. ex quibus omnibus
tene meoti, de appel. Idem vbi post desertionem appella-
tionis, quæuis attentata quorūcumvis priuilegiata peteren-
tur reuocari, Rota dec. 1. in not. Attenta, de ap. & attent.
& 463. in antiq. Nota, de attent. quo casu si reuocarentur,
sententia tanquam a non suo iudice lata, esset nulla, iuxta
L. 1. C. si a non compe. & c. 2. si clerici, de iud. quod tamen
restringit Rota, vt procedat vbi desertio ex actis consta-

res; secus verò ubi tantum allegaretur, nec confiteretur ex
 actis, sed veniret per exteriores probationes probanda
 Rota dec. 1. in no. Idem si lata sententia contra fictum cõ
 rumactem, a qua non fuit alias infra decem dies, sed post, a
 die tamen habitæ notitiæ appellatum, peterentur renocari
 omnia gesta post decem dies a die latæ sententiæ vsq. ad
 diem emissæ appellacionis a die habitæ notitiæ, Rot. doc.
 187. in not. sicut contraxit, de dolo, & contu. & de atten.
 Idem si peterentur renocari omnia gesta post decem dies
 a die latæ sententiæ vsq. ad diem postulatæ restitutionis
 in integrum, Abb. in d.c. suscitata, col. penult. in glos. verbo
 pensata, circa finem ibi, secus die ubi exequutio fuisset fa-
 cta ante postulatam restitutionem. Idem si peterentur re-
 uocari attentata per tertium lite pendere in eor te, & me,
 Rota Fastoli causa, v. nu. 3. vers. quintus dub. 1. si si post ap-
 pellacionem duraxat extrajudicalem attentata: si diceretur,
 Rot. Fast. ibid. & dec. 309. in no. attentata de appell. vel
 post appellacionem non a diffinitiva, in qua loquitur e. non
 solum, de appell. in 6. sed ab interlocutoria, Gemina. in
 d.c. non solum col. 4. nu. 10. vers. quæro an quod dicitur de
 renoc. atten. vel etiam post appellacionem ab exequutione,
 Gemina. ibid. in precedentibus verbis, ibi, sed interpo-
 neretur ab exequutione, vel deniq. si diceretur attentatum
 in quouis alio casu prohibero de iere appellari, Gemina.
 ibid. in glos. verbo casibus. His enim casibus attentata nõ
 solum non renocantur in primis, & ante omnia, sed tantum
 expectato eventu causæ, in qua fuit attentatæ, verum nec
 via attentati, sed beneficio iniussitæ renocari dicuntur,
 Rot. in locis, quibus sup. & magis expresse in d. decisi.
 187. in no. Quamobrem consuevi ego reprehendere aliquos
 causarum patronos qui in commissione, qua petunt comit-
 ti renocationem attentatorum, solent dicere, Placeat. S. V.
 eidem iudici committere, & mandare, vt gesta quæ præce-
 duntur attentata, renocet per viam attentati: nam si talia
 postmodum reperirentur attentata, quæ nõ venirent via
 attentati, sed via, & beneficio iniussitæ renocanda succu-
 beret in hoc iudicio specialiter intentato, vt per viam at-
 tentati renocarentur, vel saltem nõ inferretur præcedens
 formula commissionis, neq. processus eius vigore habitus
 sed alia impetranda esset, quæ simpliciter daretur de re-

p[re]tensionē attentatarum, & sic pinguior est in propofita,
 specie commiffio, quæ fimpliciter daret de reuocatione at-
 tentatori, quam ea, quæ daret per viam attentari, cum ni-
 hilominus confuevit femp[er] fignatura addere hæc verba,
 prout iuris fuerit. Admoneo tamen, quod præfcriptis om-
 nibus cafibus, quibus attentata funt talia, quæ non veniunt
 in primis, & ante oia via attentari reuocanda, fed expecta-
 to t[er]m[in]i cauffæ principalis & beneficio iniuriæ, & tamē
 iudicis inhibito præceffiffet, virtute fimilis inhibitionis
 venirent ante o[mn]i reuocanda, Gemin. in d. c. nō folum, §. il-
 la verò, col. 1. & 1. d. nō 6. v[er]q[ue] ad 9. v[er]f. Quæto an iudex
 13 ad quem, v[er]q[ue] ad verficulum, fed an attentata inhibito enim
 fime iuffa, fime iniuffa timenda e[st], l. 1. §. 1. de ope. non nunc
 c[on]fignificantibus, de appell. Rota decif. 308. in antiq. Nota,
 f quod ibi, de commiffio. & attentata / Quamobrem non fa-
 11 tis iuffe faciunt iudices. * qui ftatim non cognita qualita-
 te appellantis inhibent etiam vbi ex infp[ec]tione appel-
 lationis appareat fuiffe interpoftam in cafo a iure prohibi-
 to, quod facere non debet nec polluit, nifi præcedat fuma-
 maria cognitio, an appellatio veniret recipienda, nec ne. c.
 R. o. p. fi autem poft fententiam: Gemin. in d. c. non folum, de
 appell. col. fin. in gl. Verbo cafibus, de appell. in 6. Caffa. de-
 cif. 16. de fcrip. nō. 4. Ex his, quæ fupra diximus facile di-
 12 gnoscere potuiffi, quod ad reuocatione attentatorum & du-
 g plici via agere pollumus, via videlicet difcrete petitionis
 & ordinariis iudicij fimul cum cauffa principali, quæ ex-
 pectato euenire cauffæ principalis beneficio iniuffituz po-
 funt per fententiam in cauffa principali reuocari. Altera
 extra ordinem per officium iudicis, mercenarium eius of-
 ficiū implorantes, quæ magis properantes petimus atten-
 tata in primis, & ante o[mn]i reuocari, & per hanc viam pen-
 denda cauffæ attentatorum operatur effectum fufpenfium
 vt interim fíleat cauffa principalis, c. non folum, de appell.
 in 6. Doct. & non folum facere fílere cauffam principalem,
 verum etiam cauffam nullitatis, fi quæ penderet. Ita quod
 e[ss]et prius, prouidendum fuper attentati, quam fuper nul-
 litate conf. Neap. decif. 98. in antiq. num. 4.
 13 Adeoq[ue] * hæc via agendi ad reuocationem fe iudicē com-
 pationatur, vt licet quis poft attentionem ceperit fimul
 eū principali cauffa via ordinaria agere, non prohiberetur
 ad

ad extraordinariam reuerti, & iudicis officium implorare, ut in primis & ante oia reuocentur attentata, Gemin. in d. c. non solam, in princ. de appell. in 6. col. 1. num. 1. vers. Quid si appellans, & seq. vers. in hac materia. loq; et hieadem via viget ad litem contestationem processum extrinsec, licet fuerint in hoc opinione ea quas Gemin. ibidem verificat. in hac materia, refert. Franc. in c. dilecti, col. 1. vers. 1. queritur, de appell. in quorum varietate Rota seruat istam partem, ut litem contestatio in ordinario iudicio facta, non impediat, quin passus attentata possit reuerti ad viam extraordinariam, implorando iudicis officium, ut in primis, & ante oia attentata reuocet, Rot. dec. 187. in not. si pars rea, de appell.

- 14 X ratio est secundum Patres ibi, quia * ista reuocatio peti potest in quacunque parte iudicii. d. c. non solum de appell. in 6. vbi Doct. quod ta non alibi limitant in quacunque parte. ante conclusionem n. 6. in causa, Rota dec. 47. in not. attentata, ut lite pen. & dec. 306. in 2. not. Nota, quod ibi audentia, de commisso. & attentata & ratio est secundum patres ibidem, quia * per conclusionem in causa negotium videtur esse finitum, & propter ea non admittitur reuocatio modi agendi arg. tex. in c. pastoralis, de cau. pos. & proprie. & elem. 1. ut lit. pend. vbi post conclusionem in causa non admittitur petitoris suspensio, prout etiam supra tit. de petitoris suspensione, diximus, quam limitationem sequitur conf. Neap. dec. 351. in antiq. Quidam de attentata post conclus. in cap. reuo. cum temperamento tamen, ut intelligamus de attentatis ante ipsam conclusionem in causa, & quia si post factam conclusionem fuisset attentatum, quia de istis attentatis conclusionem superuenientibus posset etiam post conclusionem ipsam de reuocari re nouiter emergenti reuocatio peti, & allegat Vitalium in clausula, nil nouari lite pen. col. 6.

Et quamuis qui attentata passus fuit, possit pro libitio sua voluntatis audiri in causa attentatorum extra ordinem fororum a causa principali per modum implorandi officium iudicis, d. c. non solum de appell. in 6. vbi Doct. Non tamen semper obinebit data veritate attentata, quia plerique sunt casus, * quibus attentata non veniunt in officio iudicis, si in primis & ante omnia, sed tantum * mul cum decisione causae principalis beneficio inuoluitur

reuo-

112. * 4 1 3 3 R. 1
 i reuocanda, vt pote si de nō iure petentis reuocari atten-
 tata notorie constaret. Innoc. cap. constitutus, de filijs
 presbyt. in c. significasti. de dimissio. Rot. dec. 14. in non.
 Fait dubitatum, virum petenti, de rest. spol. & vt lite pen.
 & dec. 15. in no. ad instantia, vt lite pen. & de attent. &
 447. in antiq. Nota, quod si cōstat, de rest. spoliat. & ratio
 videtur, esse in promptu, nam si de nō iure agentis consta-
 ret, nō interesset sua ista attentata reuocari. c. cum inter
 de elec. c. veniens, de testibus, nec videtur satis dignum,
 quod iudex auctorizet agentem sine iure, & sic in tempera-
 te, & del. de iur. Rot. d. dec. 347. in antiq. Casl. dec. 3. nu.
 4. de restit. spol. Quod eo magis procederet si talis insti-
 tet pro reuocatione attentari circa possessionem benefi-
 cii, & reuocatio tenderet ad restitutionem possessionis be-
 neficii, ne forte vitiosus cuiquam daretur ingressus, argu-
 men. c. cum qui, de eo, qui mitti in possell. c. rei seruau. in
 6. Rot. d. dec. 96. in no. Casl. dec. 3. de restit. spol. in princ.
 vel similis attentatorum reuocatio peteretur, vbi de nulli-
 tate appellationis eius, contra quem diceretur attentatū,
 constaret d. c. non solum. verbo canonice de appel. Idq.
 etiam si iudicia inhibitiua attentata processisset. Rot. dec.
 356 in antiq. Nota, quod attentata, de attent. & de app.
 Aegid. conc. 139. in causa domini Guil. de appel. vel attē-
 tata, pro quorum reuocatione instaretur, talia essent, quæ
 ex sui natura non possent reuocari, nisi per diffinitiuā sen-
 tentiā in causa principali beneficio inuictis, vt in casu
 l. chirographis, §. fin. ff. de admi. tor. quem refert Bal. in l.
 appellatione, col. 11. vers. quero an super officio, C. de ap-
 pella. & in pluribus alijs locis, quos supra titulo nostro §.
 generaliter vero enumeramus. Vel deniq. talia essent
 attentata, quæ ex iur. natura iuris possibilitate possent nō
 expectato alias cursu causæ principalis, in primis, & ante
 omnia reuocari, diffi:ilis tamen esset possibilitate facti
 eorum reuocatio. Geminia in d. c. non solum §. illa vero,
 col. fin. in fi. de appel. in 6. Præo. in c. dilecti. col. 1. vers. 2.
 limit. de appell. Rota dec. 3. nu. seu dubio, v. in vltimis, de
 appell. & vbiq. suggeritur exemplum, Finge, quod in coe-
 meterio cuius ecclesiæ sepultum esset finus, & alia prætex-
 tu iuris sue parochiæ iudicialiter agens ad funeris vindic-
 cationem male sic pendente exhumasset finus, & illud in-

ex miferio tuo sic de facto sepellisset, & propterea ecclesia conuenta via attentati ageret, vt in primis, & ante omnia furus in pristinum statum restitueretur: tunc enim conclusum in palatio, quod isto casu nō reuocaretur attentata in primis, & ante omnia ex quadā equitate aduersus iuris rigorem propter difficultatem facti in transportando fumus tot vocibus de loco ad locum per nō. per lano. Holt. Abb. & alios in c. cum liberum, de sepulch.

¶ Verum k introducta attentatorum causa, videamus quz illis erit procedenda formula, & quz hoc iudicio actori incumbant, pro quorum declaratione tu distinguas: ut agitur ad rescocationem attentatorum vna cum causa principali prout supra docuimus agi posse, & quātoque etiam oportere, & cum illo casu cognitio attentatorū, & illorum rescocatio non alias principaliter, & de per se, sed in sequelam causę principalis tractetur. Idem erit eius processus, qui, & causę principalis, veluti, & eadem probationis incumbemia, & vtra ea, quz incumbere pro victima in causa principali, si vis gestorum rescocatio fiat eū ex capite attentati, haberet actor etiam probare propria incumbemia in articulo attentatorum, quz duo sunt, videlicet innovatio, & litis pendencia tempore ipsius innovationis. Ioan. Mona. in c. cupientes in magna glo. sua, de electio. in 6. Bald. in appellatione, colu. 2. verū. quzro vtrum attentata, C. de appellat. vbi etiam Salic. colum. 3. sum. 7. versic. quzro an innovata.

Quod si agitur ad rescocationem attentatorum seorsum a causa principali. vt in primis, & ante omnia rescocatur, prout supra diximus posse per text. cū materia in c. non solum, de appellat. in vi. & cū isto casu rescocato attentatorum petatur non iure litis, sed iudicis officio mercenario, in quo nō requiritur libellus neq. litis contestatio. glo. in clem. 2. in prioc. vt lit. pend. & in rub. ff. de integ. Actio. 1020. And. in com tentamur, de appell. Bal. col. 2. vers. Vtrum attentata, & Salic. col. 3. vers. quzro an innovata, in l. appellatione, C. de appell. Franc. in c. dilecti. col. 1. cū principio sequenti vers. secundo quzritur vbi. ¶ Nam in rescocatione attentatorum, ex obseruantia sacri palatii, nulla erit terminorum obseruatio necessaria siue in spirituali, siue profana causa cōtingant hac attentata

Rota

Rot. dec. 14. in no. fuit dubitatum, verum petenti, de rest. spol. & ut lice pen. & dec. 764. sciendum est, quod si aliqua causa, de attentatis. & dec. 471. in antiq. Nota si attentata de off. iudicis. Et illo casu quod attentata petuntur reuocari iudicis officio, in primis & ante omnia habet actor tantum probare in nouatione & litispendentia tempore, quo fuit innouatum, prout sup. diximus, per no. per lo. Mo. in d. c. capiētes, de elect. in 6. & per Bal. & Sal. in d. l. appellatione, C. de app. & ubi quis diceretur per alium attentasse, non obtineret actor, nisi doceret de mandato in personam illius, qui attentasset, & non sufficeret in hac specie, utpote in materia delicti docere de generali mandato. Rot. dec. 81. in no. quo ad renouationem, ut lice pen. Lap. in c. eū qui de prob. in 6. vers. att. l. ite prod. per procuratorem, nō grauaretur tamen hoc iudicio actor probatione suae possessionis in re, circa cuius possessionem diceretur attentatum. Iam. in c. dilecto, de maio. & oīa. Nisi forte is, qui diceretur attentasse, praesumeretur de iure, vel ex aliqua causa possidere. Quia illo casu satis non esset ei, qui attentatum diceret, probare attentationem, nisi probaret veram possessionem suam tempore attentationis. Iam. in c. bene, de app. & ratio est in propo. quia si reus praesumeretur possidere tempore, quo dicit attentatum, probatio circa possessionem licet pen. nō inferit virtutem accētati, nec dicitur attēt. reus, qui licet de. sua utitur possessione, sed possessionem suam potius continuare, nisi actor istam praesumptionem possessionis rei contraria probatione dilueret, probando possessionem suam tempore innouationis. Rot. dec. 89. in antiq. Nota ubi, de ap. & attentata, & satis esset in proposito, iam si non probaret actor possessionem suam, sed aliter ius in nouationis tempore, quoniam attentata etiam cum tertio, dummodo per unum ex litigatoribus reuocantur tanquam attentata. Rot. dec. 30. num. 4. vers. verum innouata, de appell. in ultimis.

19 Adde, * quod minus grauetur actor hoc iudicio colorare possessionem suā etiam ubi reuocatio attentatorum tendere ad restitutionem possessionis beneficii, licet secus si in mero iudicio spoli, prout sup. vidimus. Quia in re etiam laicorum palatium tempore Aeg. in contraria fuit sententia, Aeg. concl. 186. in materia, ut lic. pen. posteriori tamen tempore fuit seruatum, ut nō grauaretur actor hic iudicio docere de aliquo tit. Rot. dec. 14. in no. fuit dubitatum, verum peten. de rest.

reſt. ſpo. & vt lite pend. & de iſta obſervantia atteſtatur etiam Caſ. ſuo tēpore, dec. 2. de reſ. in prin. & ubi obtineret eōdemnaretur reus ad fructus nō ſolum perceptos, ſed. & quos percipi potuiſſet, ſi mode pars petat, Rot. dec. 481. Nota atteſtans, de eōde exp. in antiq. Millis verbo, atteſtata, nō. 17. ver. atteſtās lite pen. Et licet in hoc videatur, grava aſſori repa. in pluribus tamē aliis ſibi aſſori repēſū eſt. Nō^{da} biſur aſſori remiſſoria pro probālis atteſtatis, ſed probatio erit ſibi in Ro. Cu. omnino faciēda, Rot. dec. 89. in antiq. Quæ ac hoc alias eōc ordātes a legat. & dec. 219. in antiq. nor. ſervat audiētis, ſe atteſt. & remiſſ. & nihilominus daretur reo ad deſenſam, & excuſandū ſe ab obiectis atteſtatis, Caſa. dec. 3. de cauſa poſſ. & propriē. Idque etiam ad repulſandum teſtes ex aduerſo per aſſorem examina-
 31 tos, quā^{da} in re an eſſet hæc facultas repulſandi teſtes, ac pro ea dilatio concedēda reo, in hoc attentatorum iudicio dubitavit alias Conſ. Neap. & conſultit Rotam Rom. a qua habito pro affirmatiua reſponſo, ita determinavit Aſſ. dec. 351. fuit his dubitātū de teſtiū obſeſione in cau. attent. reci. Item ne cogatur reus hoc iudicio, ubi ſibi de beretur abſolutioe ab obiectis attentatis (quæ plerunq. calumnioſe ad effectū cātum differendi expeditionē cauſæ principalis allegaretur per viā ſententiæ ſe eximere. & ite per tres cōformes. ſolet ſignatura ſuccurrere reo, & cōcedere cōmiſſionē, quæ datur, quod præfixo aſſori aliquo breui, & perēptorio termino adſocendū de præſentis atteſtatis, quo elapſo, & nihil quod releuet docto, reiectis atteſtatis ad expeditionē cauſæ principalis procedat prout ſolet etiā ubi pendēte cauſa petitori daretur de ſimplici ſpolio ad effectū ſuſpēdēdi proceſſū in principali cauſa, idq. præſertim, ubi aliqua ſortis inſtarent, vt citius cauſa principalis expediri poſſit. Caſ. dec. 4. de cauſ. poſ. nō. 5.

Imo iſtis tēporibus quādo imminerent aliqua magnæ ſeriz, vt poſe Natalis Dñi. carnis priu. Paſchatis, vet meſ ſū, conſuevit ſignatura nō ſolum arctare ſimili præfixione termini eos, qui iā cōmiſſiones ſuper attentatis obtinuſſent, ſed etiā petentibus tunc cōmiſſiones ſuper attentatis, vel etiam nullitatibus ac ſimilibus (quibus ſoleat rei cauſarū expeditionē diſſerre) vſq. ad nouas audientias ſuſcitare, idque ad cōhibendā litigantium malitiam.

Gene

22 Generaliter vero ubi^a sententia super attentatis ferretur, ex sui natura diffinitiva non est, sed interlocutoria. *Ros. decil. 114.* Nota, quòd sententia, de senten. & re iud. & in decil. 473. nota si attentata, de offi. iud. in fin. omnibus in antiq. Quæ vera sunt, ubi attentata efficitur talia, quæ non concernerent possessionem, neq; illius restitutione quo casu diffinitiva potius reputabitur sèrètia. *Arg. 116. in materia, vt lit. pend. qui tamen loquitur in casu quo attentatorum revocatio tenderet ad totalem possessionis restitutionem, non autem ad aliquè statum dubiū, vel aliis accèptum in similibus fieri consuevit, & Nihil verb. sententia, num. 10. vers. sententia revocationis attentatorum loquitur simpliciter, quòd attentata sunt circa possessionem, sed dicit, quòd similis sententia reputabitur diffinitiva, quo ad dispositionem, c. cordi. de appell. lib. 6.* Habet tamen omni casu vim diffinitivæ, & pro ea de stylo *Rom. Cur.* consequuntur taxari expensæ pro registro, pro procuratore, sollicitatore, advocato, & aliis prout in diffinitiva. & pro hoc talis sententiæ notario, quarum pro diffinitiva. Nihil verbo, attentata, vers. si incip. attentatorum sententia. *Rota decisio. 99. in not. si fiat condemnatio, de sententia, fructibus & expensis.*

Et cum supra dixerimus actorem hoc iudicio debere probare non solum innovationem, sed etiam litispendentiam innovationis tempore, non ignorabis, quòd & si alius lis ob eius duntaxat contestationem initium habeat, c. ex parte. *cl. a. extra de verb. sig. quo tamen ad hunc effectum, vt lite pendente nihil innovetur, specialiter casum est, siquem ab ipsa citatione inchoari, si modò talis sit, per quam reus plene instrui poterit de his, super quibus ab actore convenitur, clem. si. vt lit. pend. Quæ tamen qualitas vt citatio sit talis, per quam citatus possit instrui de his, super quibus ab actore convenitur, dispensante stylo non desideratur, ubi quis apprehenderetur, præsens in *Rom. Cur.* quia tunc sola citatio per cursorem per cardulam, prout fieri solet, inducit quoad omnes effectus veram litis pendentiam, *Rota decil. 139. in not. clem. 2. vt lite pnde. & quod dixi ab ipsa citatione quatenus accioci ad partem rei, intelligas a die, qua citatio ad eum pervenisset, i. vel statisset per eam quoq; minus perveniret, c. ex parte. cl. e.**

2. c. l. f. vbi notatur, & sic ab executione citationis erit
 litis pendentia quo ad reum, qui tamen executionis enu-
 tus non expectabitur in actore, quia quoad ipsum, com pri-
 mum decretum citationis obtinet, introducitur litis penden-
 tia, quoad effectum nostrum, vt lite pendente nihil inno-
 uetur. Aegid. conclu. 545. si pendente inquisitione. vt lite
 pendente, in finalibus verbis, Scaph. char. 44. prima facie,
 & a tergo, Rot. dec. 425. in antiq. Nota, vt lite pendente,
 de citatio. & dec. 456. in eisdem. Nota clem. 1. de citatio,
 & dec. 75. in not. dicitur, vt lite penden. & de attent. &
 rationem differitis ibi offert Collector, quia actor eff-
 certus de commissione impetrata, & de citatione decre-
 ta, & qui certus est, non est amplius certiorandus, & ab ex-
 communicato, de rescrip. & c. cum qui, de reg. iur. in 6. &
 quia plerumque lis per alios inchoata ad alios non citatos
 extenditur, vt ipse se liti offerentes, & ad eam pro eorum
 interesse venientes, in istis solum admissio ad prosecu-
 tionem causae idem operatur, quod citatio executi in-
 aliis idq. siue hac admissio fiat a Papa absq. alio iudicis
 ministerio per viam gratiosae surrogationis, etiam quoad
 litem in statu, & terminis, in quibus defunctus reperieba-
 tur, Cassa. l. decis. 1. vt lite pend. nisi forte Papa in gratia
 non alios surroget, sed mandaret surrogati, quia isto ca-
 sa iudicis ministerium ad litis introductionem, quoad sur-
 rogatum desideraretur. Cassa. ibid. nu. 5. vel nisi fortè sur-
 rogatio etiam quoad litem esset, non ad surrogati instan-
 tiam, sed more proprio Papae facta, quia similis admissio
 non facta ad instantiam partis non argueret notitiam li-
 tis in surrogato, prout non argueret etiam in surrogatio-
 ne gratiosa, vt supra, ad instantiam partis, si modo surro-
 gatio quoad litem non simpliciter, neque parè, sed euen-
 tualiter in euentum litis fieret: qua ratione solent cauti-
 curiales, quando similes surrogaticoes impetrant, non
 facere mentionem litis, nisi euentualiter, vt supra, Cassa. de
 cilio. 1. vt lite penden.

24. Ceterum* vbi lis fuisset super beneficio introducta, fa-
 ceret litem non solum super titulo & proprietate benefi-
 cii, sed etiam super possessione, Cassa. dec. 9. nu. 3. de can-
 poss. & propie. & sic respectu vtriusque. Quod procedat
 etiam si causa fuisset super iactationibus, & molestationi-

bus introducta, si modò molestaciones narrarentur super beneficio, secus verò si super possessione tantùm, quia isto casu sola possessio esset litigiosa, prout esse continetur, quando causa simpliciter super possessione introduceretur, nec aliis istis casibus lis ad proprietatem beneficii extenderetur. Cassad. d. dec. 9. de caus. poss. & propriet. num. 2. & 19. & dec. 4. nu. 1. ut lite pend. & quando lis ad vnum, i. tunc se extenderet, videtur ad possessionem tantùm tunc effectus essent, ut potè quòd non impediretur ordinarius conferre beneficium occurrente illius variatione, nec obflaret dispositio. c. 2. ut lite pend. in 6. Cassad. dec. 4. ut lite pend. et si beneficium de iure patronatus esset, non prohiberetur patroni presentare, qui aliis lite pend. super beneficio, ac illius proprietate presentare non possent. Cassad. dec. 3. num. 2. eod. tit. & ubi lis fuerit semel introducta, quia secundum canones qui in R. C. C. attenduntur, nullum est ad litem finiendam tempus prefixum, c. penult. de iud. non finiretur tempore nisi forte taxum esset, quòd de iure satis est: et ad prælumendam litem habitam pro derelicta, qua in re variavit Rota secundum casum & hominum qualitates, Cassad. dec. 1. ut lite pend. vsq. ad fin. & ubi lis de possessione tantum esset, quæ solo prætendentis animo pendet, facilius præsumemus litem pro derelicta, ubi per 30. annos actor nihil fecisset, quæ de iure satis essent ad prælumendam oblivionem possessionis, iuxta tex. in l. peregrin. ff. de acq. poss. Cassad. d. dec. 1. nu. 4. vers. secus in amissione possessionis, & extra istum casum lis plurisariam finiretur, & sic etiam legis prohibitio, ne quid ea pendente innotaretur, ut potè per sententiam, quæ res esset indicata, l. causas. C. de transact. c. 1. de litis contestata. in 6. ubi etiam gloi. Rota dec. 411. in not. si lite pend. & curia ut lite pend. ver. si auctoritate id haberet, & c. Milis verbo, lite pend. ver. si lite pend. quòd litigantem non finitur lis. Cassad. dec. 1. num. 2. ut lite pend. Siaph. char. 164. i. tergo, ubi etiam vult, quòd lis semel ut præmittitur per re indicatà finita per restitutionem in integrum suscitatur, quod tamen intelligas per obventam restitutionem & non prius. Item finiretur per renunciationem sive cessionem litis, & i. iussu, l. postquam liti, C. de pactis, imò per finem cessionem non solùm summouetur lis de medio, sed etiam

dicaretur ius à parte, etiam quòd cesserit liti & causæ tantum, & nihil exprefferit quoad cessione in iuris, idq; sine profana siue spiritualis causa esset, Rot. dec. 177. in anteq. Dic: quòd, de cessione lit. & causæ. Deniq; finiretur etiam per mortem civilem, vel naturalem litigantis, Caus. dec. 3. num. 6. vt lite pen. Quod tamen intelligo quoad reum possessorum, qui pro sine liti non indiget, nisi quòd molestia actoris cesseret, secus verò quoad actorem agentem contra alium possessorem, quia isto casu nò esset lis finita quoad ipsam, idèò debet licem prosequi còtra interesse putantes

1. vsq; ad fine, Caus. dec. 1. de sententia & re, soler sibi dari processus per audientiam contradicatarum contra eos. Caus. qui alios concordantes allegat dec. 6. vt lite pend. in princ. etsi omisso simili processu iret ad possessione beneficii etiam vacuam reuocaretur ab eo veluti antètata non ad iustitiam, eius qui in ius & locum defuncti successisset, sed ex mero iudicis officio, Rota d. decil. 411. in not. vbi etiam habes, quòd licet ab ipso reuocaretur possessio veluti antemata, non tamen daretur simili sorrogato, sed Rota retinet eam apud se vsq; ad finem litis, & reddit rationem quare fieret hæc reuocatio, ex quo ille qui fuit sorrogatus, nullum habere potest interesse in iure possessionis, quam nunquam habuit & respondens tacite obiectioi dicit satis sua interesse, vt. iste actor, qui lite pendente se in possessione intrusit, reuocetur à possessione, & sibi de fructibus non respòdeatur, vt in euentum victorie in causa principali reperiat rem vacuam, & fructus inesse ab aliquo non occupatos, quæ tamen reuocatio possessionis remedio attentati non daretur, vbi non actor, neq. alijs colitigans se in possessionem defuncti, sed tertius se intrusisset, còtra quæ esset via ordinaria procedendum, & alijs succurreretur sibi prout Rot. ibidem si docet, & vbi post sententias se intruderet, sententiæ huiusmodi contra alium possent contra ipsum ex equitationi demandari, prout infra proximo titulo de executione rei iudicatz dicemus.

A N N O T A T I O N E S.

- a Prohibet.) *Necessaria est iuris regula, quid appellations pendente nihil innovandum sit, vt. ff. nisi non appell. pen. Et secus si factum fuerit, remedia attentatoris, quam primum reuocandum est, ea non solum, de appell. in 6. l. appellat. cur. C. eod.*
- 17

*gradis Rot. dec. 185 si pars, in no. quod tamen cum moderamine
 intelligendum erit, si appellatio legitima fuisset, aliter enim esset
 si ea invalida declararetur, quia tunc attentata nequaquam reuo-
 cantur, Rot. dec. 337 Nota quid attentata, in antiq. & Aegid.
 conc. 139 in causa, d. Guiljelmi. Item nec attentata revocantur,
 quidam deserta est appellatio, Rot. dec. 1, in no. & Aegid. cand.
 430. Sed quoniam hac rep. plures patitur exceptiones, quas len-
 gum esse recensere, videbis eas apud Soc. in suis fall. in reg. 21.
 qui septem recenset, & Corser. in sup. Appellatio, ubi alias se-
 ptem, quarum quinque diverse sunt ab illis Soc. quas vñ & aliæ
 etiam Re in sing. 16 t. regis persequitur. Casti. Cor. in memo.
 in verba, Appellatione, & latius Auctor hic, & Franc. Nicom.
 in rep. 1. quoniam contra, in gloss. ult. no. 12. cum seq. Affi. in c.
 fin. no. 33. qua temp. mil. in vñb. feud. Paris. cons. 12. no. 27. &
 seq. lib. 4. & Pet. Duca. in reg. 42 ubi 23. fall. ponit, & latius
 13 Mara. in praxi. in 6. par. in ver. appellatio, no. 163. cum seq. *
 Sed est huiusmodi attentata, de quibus supra, per viam attenta-
 torum revocari minime, putant, a tamen via ordinaria nullatenus
 revocari possunt, ut a Franc. docetur in c. consilium, 2. & c.
 sapi. col. 10. de appell. & Gomez. in reg. de triminali, q. 34. Insuper
 & iudicis officio revocari possunt, Rot. decis. 14. in no. &
 Aegid. ranch. 623. Processus, cum seq. Sed illud non omittem,
 29 quod necesse est, ut attentata revocentur, appellationem iudici
 sique adversario notificationem fuisse, aliis iudex si innovet, innovata
 non revocantur, Sicut atq. Imol. in c. vñb. col. item vñb. ubi
 quaq; Franc. de appel. Quod tamen limitat idem Franc. in c. bona,
 col. 12. in q. cons. rot. cui consensit Mar. in praxi. in 6. par.
 ver. Appellatio, no. 392. locum habere in appellatione iudiciali,
 non alio extrajudiciali. in qua attentata revocatur, etiam si ap-
 pellationis notificata fuerit minime. Sed hoc sane intelligat, ut in
 extra iudiciali, attentata, solum ea revocetur, quæ sunt contra ap-
 pellationem, sicut in attentata post appellationem iudicalem quæ
 simpliciter revocatur, & est communis opinio, quicquid nunti-
 bi contradixerint, ut Dec. testatur, in c. bona, no. 19. in 32. diff. de
 30 appell. Et usque adeo hoc antiquarum remedium privilegiatum
 est, quod contra agere revocari attentata, excommunicationis ex-
 ceptione opponi non potest, ita dicit Dec. cons. 100. fol. vñb. cuius est
 confessor Mar. prædicta loco, num. 393. Nec etiam exceptio
 proprietatis, Car. in d. bona, col. 3. Nec quæ spoliis exceptio,
 31 ut per Affi. dec. 98. no. 4. & ibi, no. 3. dicit, quod dicitur attentata*

100

- eorum causa pendet, procedi in negotio principalis non potest. Ca
 32. verò * si attentatorum privilegia, quæ quæ plura sunt scire cupis
 Franc. consulas in d. s. bona. Sed advertendū est, quid esset modus
 eorum privilegia, attentatorum tamen (nisi parte citata) renouari nō
 possunt, ut Franc. cū loci, quæ sequitur Dec. cons. 100. Nicol. Ann.
 b. Secus vero.) Adde lex. in c. ex literis, Et Abb. ibi. nu. 4. de
 mari. contr. inter. vel. Et in cap. cum teneamus in l. not. de
 appell. Et Felin. cons. 12. num. 3.
 c. Veluti.) Vide omnino Franc. in c. personas, de appell. Et Ma-
 rā citare superius loca, nu. 194. ubi multa congerit, Et post Frā.
 alio modis dandi dilationem tradit proseguere, ut ibi per de Ro.
 33. dec. 94. in nu. Et ubi * debitor fuga effectus est suspensus, quod
 pendente citā licet capi possit, Et sic narrari. Adde Mar. Brue.
 in tract. de mora, in 3. par. §. condescendo, nu. 13. Et Rip. in c. 1.
 nu. 28. de iudic. apud quem regulam cum tī ampliat, Et cū li
 mit, declaratam videbis. Nicol. Anno. Grammaticus
 d. Vel si lata sententia,) Idem est in marito qui * in possessione
 34. sine quali matrimonium esset, quod iure non valebat non penitus
 licet prohiberi potest, ut cum uxore rē agat, text. est sing. for. idem
 Extr. ibi. nu. 7. in c. laudabilem, ut lin. pend. Et Rom. sing. 411.
 35. Ad id verò quod dicitur appellatur pendente iudicem prou-
 dere posse, ut possessor in sua urbe sit possessio. Adde pulchrē
 Scapbi. de grat. Et expell. §. citatio personalis, nu. 17. Et 16.
 ubi quid iudex si pendente licet possessionem reformet, attentare
 non dicitur, Et Sacin. cons. 41. volum. 3. in fin. lib. 1.
 e. Idem si peterentur.) Adde Affl. dec. 314. nu. 20. declarantem
 36. quod * esset remedium attentatorum contra tertium minime locum
 habere, tamen si tertius ipse innotans à parte Geradicentis causā
 cū habueris, attentata per ipsum renouatur idemque etiam Affl.
 censet, finem à parte, sed à iudice causam habuisse, et quod Et
 Franc. voluit, in c. bona, cap. 3. de appell. Nicol. Anno. Grammaticus.
 f. Quamobrem.) Hinc illud affine est, quod iudex appellacioni
 37. ab interuentione inhibere nō debet, nisi prius ius appellacionis
 iustitia causæ cognitioni attribueris, alias inhibere nullum erit
 officium, ut pradiū est à Spec. in tit. de ap. §. de officio, ver. sed
 queritur, Et est lex. in c. Roma. §. si verò, Et §. si aut. ubi Ger.
 38. de ap. in 6. Et Felin. c. dilator, 2. p. col. de res. super * alia
 inhibitis, ut valida p. parte citata fieri debet, ut cū iuris Ar.
 respondit cons. 20. vel pen. vers. circa secundam, Et can. 34. col.
 3. Et Alex. §. 1. vel pen. lib. 2. Et iterū cons. 9. l. 4. idemque in l.
 14.

- Titia. in ff. sol. mar. ubi hinc opinioem à Doff arbitrare cal-
cula receptam esse affirmat. Et in l. 4 §. condemnatum. ff. de re
iudi. Et las. in l. opus num. 6. ff. de nou. op. num. Et de comuni
et am opinione meminerunt Bernar. à ludo in reg. 365. Et las.
in L. ne quicquam. nu. 31. ff. de offi. procurs. Nic. An. Grammatius.*
- G** Duplici via.) *Quibus modis attentata reuocari posse Card.
39 docuit in c. dilecti. 3. de app. vnde scilicet iudicis officium princi-
paliter implerando. aliter vero accessarii appellationem prose-
quendo. Quae de re vide Affl. decis. 351. Nicol. Anto. Grammatius.*
- h** Ante conclus.) *Adde Franc. in c. dilecto. 3. col. 2. de appell. Et
40 ibi * nouissimas tradis limit. quando attentata non reuocatur
vnde etiam Rota decis. 113. nota quod. in antiq.*
- i** Vt pote.) *Vide Affl. decis. 98 in ff. Et Franc. in c. bona de app.
Et si nō de ius. qui has in re citariū voluit. ut Affl. ibi iustatur.*
- K** Verum.) *Adde Abb. in c. cum an si Et in d. c. bona de app. vo-
lentem. quod attentata reuocantur obsequiū iudicis. et in
casu aliorumq. interpretum dictū. formulam procedendi in atten-
tatis habebis. Et eundem etiam Abb. legas in c. ex parte. col. 3.
de rescrip. Franc. in c. consilium. de app. Rot. dec. 761. sciendum*
- 41** est quid sit in antiq. Et Affl. dec. 351. nu. 2. ubi ait. quid* atten-
42 tatorum iudicium est summarium. quia * attentata an prius di-
lunda sint. quā negotium principale. idem Affl. tradis. decis.
98. nu. 3. Et lasius decis. 131. ubi concludit. quod attentatorum
causa non impedit. qui minus in causa principali procedi non
possi. cui decis. D. D. Cameræ Imperialis se subscripsit. teste Ioa-
h. de pasing. in singu. obser. in cont. 3. obser. 23. quicquid Affl.
Et las. aliter sentientes docuerunt in l. naturaliter. §. ubi clau-
us. ff. de acq. poss. De quorum attentatorum materia. vide Guid.
Pap. decis. 212. cum seq. Et decis. 416. nu. 12. Et 90. Et 111. Et
illud quoque notabis. quod Card. scribit in d. l. bona. col. 3. vtrū
43 nec. ex textu. quid is. qui * appellatione pendente attentauit. ut
pater fructus restituere. etiam medio tempore percipias à dis-
tincta appellatione. Nicol. Anto. Grammatius.
- l** Solet sibi.) *Vide Rota dec. 129. in absentia. in antiq. Et 144.
Et in consil. in 29. Et Argid. conel. 310. Et 615. quibus in locis
praxis Rom. Cur. habetur quid hie pendente. controuersentium
aliquo à curia recedente. vel decedente. contra illam (prius ca-
mera hoc summarie iussu) processus per audientiam contradi-
stetur. Nicol. Anto. Grammatius.*

De executione rei iudicatæ, expensarum taxatione, ac fructuum liquidatione.

Cap. vlt.

S V M M A R I V M. (tur.

- 1 Actio iudicati, vel i factū ex re iudicata cōcedi-
- 2 Iudicis officiū in executione rei iudicatæ potius postulādū, quam via actionis agendū, & n. 24.
- 3 Executio rei iudicata summam facienda nullaq. iudiciorum observatione adhibita.
- 4 Iudices delegati in citatione rescriptū eorum in iurisdictionis inferre debent.
- 5 Debitori, quibus pænti olim afficiebātur, & quo modo aduersus eo, hodie procedatur. & nu. 28.
- 6 Debitoribus actione personali condemnatis datur quadrimestre tempus ad soluendum.
- 7 Executio trium sententiarum conformiū, ubi peticitur, quid signatura seruare soleat.
- 8 Termini in causa appellationis quator sunt.
- 9 Executio sententia ad quem iudicem spectet, & quid regulariter Signatura rescibere soleat.
- 10 Sententia executio fit ex sententia confirmata, non autem confirmata. & nu. 31.
- 11 Iud. executionis expensas taxat, sequestrum (si quod esset) relaxare facit, fructus liquidat, & alia de quibus hic.
- 12 Rescriptu siue cōmissio, non firmat iurisdictionē, neque probat, nisi parte ad opponendū citata.
- 13 Verbum, consisto, importat partis citationem.
- 14 Citatio fit ad videndum taxari expensas, & de ipsius formula, limit. vi nu. 35.
- 15 Iuramentum parti deferitur post expensarum taxationem a iudice factum.

K k 3 Litr.

LIBER

- 16 *Litterarum exequutorialium formula.*
- 17 *Fructuum ad restitutionem condemnatus potest negare eos recepisse, vel opponere, se in Ecclesia utilitatem convertisse.*
- 18 *Excommunicationis formula cōtra eum, qui rei iudicata non paruit.*
- 19 *Termini, contra non parentem rei iudicata qui servari solent.*
- 20 *Brachii secularis auxiliū petitur, imò, & praei-
pitur ab ecclesiastico, ut sibi praestetur, & n. 40.*
- 21 *Excommunicationem continentem, qua pœna-
plectendi sint.*
- 22 *Excommunicationē negligens per annum, de here-
si non mediocriter suspectus est, & n. 42.*
- 23 *Sententia nulla executionem non meretur.*
- 24 *Sententia executionem petere officio iudicis,
est melius quam via actionis.*
- 25 *Sententia executionem petens, an teneatur om-
nia acta producere.*
- 26 *Citatio partis an requiratur in executione sen-
tentiae.*
- 27 *Executio, nō facta servata forma. La diuo Pio,
& in conditione, quando valeat.*
- 28 *Appellatione deserta, iudex a quo potest sententiā
exequi, absq. alia pronūciatione iudicis ad quē.*
- 29 *Appellationem esse desertam, quis iudex pronū-
ciabit, a quo, vel ad quem.*
- 30 *Sententia ex confirmante, an ex confirmata agere
debeamus.*
- 31 *Iudex ex officio debet pronūciare appellationē
esse desertam.*
- 32 *Sententia super desertione appellationis, vel causa
vel*

vel quod nō liceat tertio prouocare, licet sit interloquutoria, habet tamen vim diffinitiuā.

- 34 *Citatio per edictum est exorbitans, & ideo non cōceditur nisi quando tutus non est locus.*
- 36 *Expensarum taxatio, quo casu non est facienda, sed condemnatio in omnibus expensis.*
- 37 *Fructus quomodo extimentur.*
- 38 *Fructuum appellatione, qui veniant.*
- 39 *Fructus intelliguntur deductis expensis.*
- 40 *Iudex ecclesiasticus potest compellere iudicem secularem ad præstandum sibi auxilium.*
- 41 *Iudex secularis an teneatur stare processui factō per ecclesiasticum, & quid e contra.*
- 43 *Excommunicatus perdurans per annum in excommunicatione, beneficio priuari potest.*
- 44 *Hæresis causa, si quis excommunicatus fuerit, elapso anno pro conuicto habetur.*

- N**on procederet in causis ius dici inter partes, & sententias ferri, nisi is, qui sententiam obiecit, valeret ius dictum in sua causa, ac sententiae executionem consequi. arg. ca. com. aliquibus, extra de sent. & re iudi.
- b** Proinde lex omnibus, pro quibus lata esset sententia, & que valida sit, & que per appellationis vel reuocationis remedium non sit suspensa, executionis auxilium impartitur, l. 1. & l. in. C. de executione rei iud. & l. si cum nulla. §. de re iud.
- f** Et quamvis lex nobis ad hoc actionem iudicati, seu in factum, (quæ ex re iudicata descendit) concedat, ea ratione, quod litigatores iudicio quasi contrahere dicantur, & is, cum quo lis fuit, propter condemnationem sententiae, quasi contractu tenentur, licet, i. licet, §. antepe. ff. de pœculio, enius ex iudicato actionis pluribus in locis lex meminit præcipue in l. in iudicati, ff. de re iud. l. si. C. de vsuri rei iudica. l. astori, C. de rebus creditis. Admonet tamen

- nos Specul. vt exequutionem rei iudicate non alias via
 e actionis sed iudicis potius officio possumus, tit. nostro
 de exequutio. sent. §. v. incip. breuiter, in princip.
 3 Quamobrem * in exequutionis petitione nono non erit
 opus processu, quasi iam ante cognitum sit. id quod peti-
 tur, debitum esse, & licet de rebus in quibus exequi de-
 beret, esset controversia, de ea summatim cognosceret nul-
 lo admissio libello, nullaq. iudiciorum obseruatione adhibi-
 tis, La dioo Pio, §. si super rebus, ff. de re iud. spec. vbi sup.
 etenim ex litibus lites serena non sunt. l. quidam, ff. si cer-
 d pera. Imo vult sacrum palatium quod exequutor a sen-
 tencia, nō teneatur citare partē ad exequutionem facien-
 dam, nisi velit, per c. de cetero, de re iud. & not. in c. passio-
 rali, de offic. delega. & citationes, quæ fiunt, sint potius
 abundantes, quam necessariæ, & quasi extraiudiciales præ-
 summaria informatione habēda de fructibus, & aliis in ar-
 ticulo exequutio cognoscendis, vt in l. a dioo Pio, §. si su-
 per rebus, ff. de re iud. & ista ratione in citationibus simi-
 lis exequutionis nō solet desiderari tāta solemnitas, & ex-
 pressio, & præsertim quod inferat rescriptū saxe facultatis
 + & iurisdictionis, prout * in aliis delegatis requireretur, iux-
 ta c. præerea, de dist. & clem. 12 vt litē pen. Rot. dec. 355.
 in no. si exequutor trium conformiū, de senten. & re iudic.
 Quæ tanto intelligo, vbi exequutio contra eum, qui
 e condemnatus esset in sententia, peteretur & secus, si cōtra
 aliū in casibus, in quibus de iure fieri posset, aduersus re-
 gulam iuris cōmuni. Res inter alios acta alteri obesse nō
 debet, l. sepe, ff. de re iud. c. quamuis, c. cum super, eo. tit.
 vtpote, quod possessio de qua ageretur, lite pendente, vel
 finita per sententias ad eū peruenisset, quo casu lex etiā
 cōtra istum certū sententias cum alio latus exequeretur,
 imo solet dari cōmissio, vt intruso lite pend. possint ex-
 quutoriales literæ intimari nō alias cognito, an sit intru-
 sus lite pendente, Staph. literis char. 169 a tergo, in prin-
 cipio. ver. datur talis cōmissio, esset enim hæc qualitas
 introitus lite pendente, vel finita post sententiarum inten-
 tio eius, qui pro exequutione instaret, & ad illius proba-
 tionē arctaretur, alias non obtineret, Rot. dec. 477. in no.
 supposito, de probat. & de re iud. & super hoc plene causi-
 & cognitio desiderabitur, l. si. C. si per vim vel alio mo-
 do,

do, c. licet, de præben. el. 2. & propter istam personæ mutationem, erit hæc quasi novæ litis inchoatio. J. cum queritur, ff. de executione rei iudica. quæ tamen intelligas parte opponente, & contradicentem: si pateretur ex prior processu contra ipsum exequi, validè procederetur, & executio fieret contra eum, per l. 1. ff. de feriis, & nota ibidem, & in c. fin. extra co. tit. & in clem. saepe, de verb. signif. Rot. dec. 479. in no. Si sententia, de sent. & re. iudic. & dec. 19. in ultimis primis in data, no. 4. vers. nunquid.

f. Et licet f. Gellius lib. 10. c. 1. testetur confessis* & convictis de debito datos esse 30. dies ad querendam pecuniam, intra quod si non fecerint solutionem contracti æris alieni, facta est manum iniectio, & nervo ac compedibus vincti sunt; legibus tamen Romanis nusquam comperi hunc vinciendorum debitorum more satis receptum, & expresse permixtum, nisi fortè huic arrideret. tex. in l. 1. ff. generaliter, ff. de pœnis, ubi lex iubet eum, qui constitutam pœnam pecuniariam non soluisse, affligendum esse corpore, vel huius rei argumentum sumeremus ex l. 1. C. qui bo. ce. poss. ubi lex inquit, effugi carcerem per bonorum cessionem, imo quia inhumanus quidam mos creditorum igna luerat, quo duri creditores consummerant debitores suos in privatis domibus tenere, & non minus, quam iumenta in eum ergastulis eos laboribus exercere, cum nec humanitatis ratio, neq. publica tranquillitas exigerent hoc permitti, non est singulis, ff. de reg. iur. non solum prohibuerat leges inhumanum hunc morem, l. ob æs, C. de actio. & obli. verum etiam novissimo auct. iure constitutum fuit, ut creditor, qui hoc facere ausus fuisset, ius crediti amitteret, & insuper tantundem debitori suo pendere cogeretur, auct. ut nul. iu. & c. 5. quia vero.

Amplius lex debitoribus cõpatiens expresse prohibuit, ne quis ob publica debita in carcerem coniceretur, l. nemo, C. de exact. trib. lib. 10. & alibi ut debitores, qui solvendo non essent, adversus creditorum duriciem atque senitiam aliquo pacto possent esse succursum, cessionis bonorum, vel quinquennale induciarum alternatium remedium indulgit. c. 10. tit. C. qui bo. ce. poss.

Quod si tanta fuit profanz legis pietas, ut quantum auidisti, voluerit debitori, ut carcerem effugeret, esse occursum,

sum mirum non est si Ro. Cu. quæ Ecclesiastica, est ubi quis pro executione rei iudicata instaret, cõdemnatum prius moneat, & censuris ecclesiasticis compellat, ut pareat sententiæ, antequam ad manuum iniectionem, quam vocant invocationem auxilii brachii secularis, procedat, quia secundum canones, ultimum, & subsidiarium est remedium, cum non ab homine, de iud. c. 1. de malef. Oldrad. conf. 89. Episcopus inuocatur, cuius rei ratio duplex esse potest, nempe pietatis (de qua supra diximus) alia vero a rei denominatione, & vocabulo deprehendi potest, nam si ubi manuum iniectione necessaria est, Ecclesia auxilium brachii secularis inuocat, alienum quippe auxilium, & opem inuocare videtur, & indignum videretur, ut Ecclesia alienum auxilium inuocaret, nisi prius iure suo, & censuris ecclesiasticis, quæ militantis ecclesiæ fulmina sunt, visa fuisset. Quæ ratione videmus, quod ubi in patrimonio Ecclesiæ temporalis, & inter subditos eiusdem patrimonii ageretur, si is, qui executionem peteret, paupertatē allegaret, Signatura consequitur quandoq. potentem executionem a via censurarum longiori, & magis dispendiosa dispensare, & dare quod loco literarum executoriarium, quæ sunt duntaxat monitoriæ, ut inferius dicemus, iudex mandatum executionis, quo ad manuum iniectionem pervenitur, decernat ea ratione, quod hoc casu ecclesia pro manuum iniectione alieno non indigeat auxilio, quod tamen non passim concedit Signatura, sed duntaxat ubi re profana, & non grami, vel etiam ubi de re spirituali actum fuisset, de expensis tamen esset duntaxat exequendum, prout semper egerit in executione sententiæ absolutoriæ pro reo, & utroq. casu is, qui executionem peteret, paupertatem allegaret, reddiq. se in hoc semper signatura difficilem.

Imo hæc monitoriæ, canonica, quæ continetur in literis executorialibus, ac censuraria cõpulsione huiusmodi videtur Ro. Cu. non solum, ubi actioe personali quis condemnatus esset, quo casu lex civilis non statim exequitur indicatum, sed* quadrimestrem dilationem sibi indulget ad solvendum, aut præstandum id, quod per sententiam solveret, aut præstare iussus esset, l. 1. C. de usu rei iud. verum etiam ubi reali actioe quis condemnatus extitisset, quo casu lex regulariter condemnato nullam dilationem concedit.

cedit, neque pro re, quam tradere iussus esset, neque pro
 froctibus, in quibus condemnatus fuisset, §. et si in rem.
 iudicant. de offic. iud. & circumscripto hoc legis discrimine
 inter condemnatum actione personali, & actione reali, so-
 let sacrum palatium quemlibet ipsorum antequam exequa-
 tor prius per literas exequutoriales monere cum dilatio-
 ne 30. dierum ad parendum sententiæ sub censuris, & poe-
 nis, & alias prout in formula literarum exequutorialium
 inferius videbis. Solemus igitur in palatio, multo magis
 eorum aliis iudicibus delegatis Rom. Cu ubi pro exequu-
 tione rei indicatæ instamus, commissionem obtrudere, qua
 Signatura de exequutione rescribit, & quidē variæ iuxta
 factorum contingencias. Nam si res indicata prætenderetur,
 quia sententia appellabilis non esset, utpote si in pro-
 fano possessorio indicatum fuisset vigore Aegidianæ con-
 stitutionis, de qua supra tit. de appel. §. Amplius loquuti
 fuimus, consequitur Signatura rescribere de exequutione,
 non alias præcisè, sed cum clausula conditionali, quate-
 nus Aegidianæ cōstitutioni locus sit, vel aliis casibus, qua-
 tenus exequutioni locus fiat.

Quod si appellabilis esset sententia, victor tamen rem-
 prætenderet indicatam, & solet distinguī, aut quia nullo
 modo appellatum, & signatura isto casu rescribit simpli-
 citer, ut iudex exequutionis exequatur, nisi forte exequu-
 tionem eidem iudici, qui pronunciaisset, sed alteri, etiam
 eas in officio successorī demandetur, dumtaxto perso-
 na mutaretur: quo casu non alias præcisè de exequutione
 rescriberet signatura, sed cum clausula conditionali, con-
 sulto de re indicata: & ratio subest videtur, cum maiore
 studio explicetur exequutionis petitio apud alium iudi-
 cem, quam apud eum, qui iudicavit, nimirum ignorantia
 rei ab alio in iudicio petiti.

- 7 Qua ratione idem ferme servari solet, ubi * exequutio
 vigore trium conformium peteretur, cum enim hic peti-
 tor exequutionem velit non solum vigore sententiæ a iu-
 dice exequutionis latæ, nempe victimæ, verum etiam alia-
 rum præcedentium, quæ ab aliis latæ sunt, nec propterea
 possit iudex victimæ sententiæ, & exequutionis de existen-
 tia, ac etiā de conformitate trium sententiarū se informa-
 re, nisi aliqua causæ cognitio adhibeatur, solet Signatura
 hoc

LIBER

hoc casu referbere. sub alia conditionali clausula, cōfisso de tribus conformibus, cui consueui ego addere hæc verba, vel alias de re indicata, vt pinguior sit cōfessionis cōtinentia, contingere. n. posset, quod tres essent scilicet, non tamē oēs exequibiles, sed altera tantum. Finge quod reus, contra quem exequuto trium conformium peteretur allegaret, & comprobaret aliquam ex eis nullam esse, nullitas tamen inferret non solum nullitatem illius scilicet, quæ nulla diceretur, sed etiam appellationis aduersarii a præcedente scilicet, quæ, propterea remaneret res iudicata, veluti si nullitas illius præueniret a defectu mandati eiusdem procuratoris, qui a præcedente sola appellasset, vel appellationem fuisset prosequutus, vel si succedente scilicet nulliter lata sit, appellans tamen a præcedente sententia non custodisset tempora instantiæ appellationis scilicet a dicta præcedente sententia, etenim scilicet sententia nulla non facit perire instantiam. Bart. in l. si quis in contribuendo, col. fin. in C. de pact. & si appellans a prima prætendit sequi orē nullum, debet custodire tempora appellationis a prima, alias cō non legitimam infra tempora appellationis prosecutionem, prima res iudicata remaneret.

Verum si vigore alicuius scilicet, a qua aliquo modo fuisset appellatum, exequutio peteretur, quia victor præcederet, vel appellationem non fuisse valide interpositam, vel si valide, non tamen infra legitimam tempora prosecutionem, & cum illis casibus de veritate vtriusque præsuppositis aliqua causæ cognitio sit necessaria, an videlicet appellatio valide fuerit interposita, vel infra legitimam tempora prosecutionis, vt appellas audiri possit, & si nullam habuisset impedimenti causam, illam asserre; consueuit signatura alio modo, rescribere videlicet, quod seruatis terminis in articulo exequuto huius de stylo ac obseruantia sacri palatii seruari solitis, iudex ad executionem procedat, terminis autem solent esse quatuor, ad docendum, scilicet de appellatione ac eius legitima prosecutione primo pro prima, item pro secunda, item pro tertia, denique etiam pro quarta dilationibus, quorum locum quandoque etiam signatura dare consueuit, vt præfixo, unico, breui, & perentorio termino ad docendum de appellatione ac eius legitima prosecutione, quo clauso, & nihil quod releuet docito,